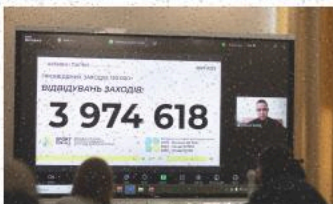

II Міжнародна науково-практична конференція

СПОРТ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

КАФЕДРА НОВОЇ ТА НОВІТНЬОЇ
ІСТОРІЇ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

СПОРТ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

Матеріали II Міжнародної
науково-практичної конференції

3 квітня 2025 року

УДК 796/799:327(082)
С73

*Рекомендовано до друку кафедрою
нової та новітньої історії зарубіжних країн історичного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(Протокол засідання кафедри №10 від 21 квітня 2025 р.)*

Співорганізатори: Київський національний університет імені Тараса Шевченка; Студентський парламент Київського національного університету імені Тараса Шевченка; Ініціативна група "Wind of Changes"

Редакційна колегія: О. Машевський, О. Сухобокова, В. Пількевич, С. Вакарін, Е. Кузьменко, Є. Земляна, І. Фечко.

Адреса редакційної колегії: к. 447, 60, вул. Володимирська, м. Київ

С73 Спорт: історія та сучасність : збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції (3 квітня 2025 року) / Упорядники: Е. Кузьменко, Є. Земляна, І. Фечко. — К.: ВПЦ "Київський університет", 2025. — 199 с.

ISBN 978-966-933-328-5

Опубліковано матеріали доповідей учасників II Міжнародної науково-практичної конференції "Спорт: історія та сучасність", яка відбулась 03.04.2025 на базі Київського національного університету імені Тараса Шевченка у змішаному форматі. У працях провідних українських та зарубіжних науковців та практиків висвітлено актуальні аспекти, пов'язані з історією та сучасністю спорту, успішними практиками спортивної дипломатії.

Для науково-педагогічних працівників, здобувачів освіти у вітчизняних та закордонних закладах вищої освіти, дослідників, експертів, практиків та функціонерів,, а також державних службовців, дипломатичних працівників, політиків та представників громадянського суспільства.

За точність викладених фактів, коректність цитування та правильність посилення відповідальність несуть автори

УДК 796/799:327(082)

ISBN 978-966-933-328-5

© Автори статей, 2025
© Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
ВПЦ "Київський університет", 2025

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
TARAS SHEVCHENKO NATIONAL UNIVERSITY OF KYIV

SPORT: HISTORY AND MODERNITY

**Proceedings of the II International Scientific
and Practical Conference**

April 3, 2025

UDC 796/799:327(082)
C73

*Recommended for publication by the Department
of Modern and Contemporary History of Foreign Countries of the Faculty
of History of Taras Shevchenko National University of Kyiv
(Protocol № 10 of April 21, 2025).*

Co-organizers: Taras Shevchenko National University of Kyiv; Student Parliament of Taras Shevchenko National University of Kyiv; Initiative Group "Wind of Changes"

Editorial Board: O. Mashevskiy, O. Sukhobokova, V. Pilkevych, E. Kuzmenko, S. Vakarin, Y. Zemlyana, I. Fechko

Editorial Board Address: Room 447, Volodymyrska Street 60, Kyiv

C73 Sport: History and Modernity: Collection of Proceedings of the II International Scientific and Practical Conference (April 3, 2025) / Compilers: E. Kuzmenko, Y. Zemlyana, I. Fechko. – Kyiv: Publishing and Printing Center "Kyiv University", 2025. – 199 p.

ISBN 978-966-933-328-5

The proceedings include the presentations of participants of the II International Scientific and Practical Conference "Sport: History and Modernity", held on April 3, 2025, at Taras Shevchenko National University of Kyiv in a hybrid format. Contributions from leading Ukrainian and Foreign scholars and practitioners highlight practical aspects related to the history and contemporary issues of sports, successful practices of sports diplomacy.

Intended for academic and teaching staff, students in national and foreign institutions of higher education, researchers, experts, practitioners, administrators, civil servants, diplomatic personnel, politicians, and civil society representatives.

The authors are solely responsible for the accuracy of the presented facts, the correctness of citations, and proper referencing.

UDC 796/799:327(082)

ISBN 978-966-933-328-5

© Authors, 2025
© Taras Shevchenko National University of Kyiv,
PPC "Kyiv University", 2025

ЗМІСТ / CONTENTS

ПЕРЕДМОВА	10
FOREWORD	16
Max Portman THE POTENTIAL OF SPORTS HISTORY AS A FIELD OF HISTORICAL RESEARCH	22
Bartłomiej Banasiewicz RUSSIAN PROPAGANDA IN SPORTS IN OCCUPIED UKRAINIAN TERRITORIES	29
Leo Chen, Ruoxuan (Emily) Chen FROM YOUTH CODING TO E-SPORTS: AN INTRODUCTION TO THE "KIDS HELPING KIDS" INITIATIVE	34
Oksana Drohobytska RURAL INTELLIGENTSIA AS A PROMOTER OF THE SPORTS MOVEMENT IN HALYCHYNA (1920s–1930s)	37
Eduard Kuzmenko THE IMPORTANCE OF SPORTS DIPLOMACY IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS AMID THE RUSSIAN FULL-SCALE INVASION	40
Ivan Fechko SPORT AND INTEGRATION IN LATIN AMERICA: CHALLENGES, PROGRESS, OPPORTUNITIES	47
Maksym Steblyk THE IMPACT OF POLITICS ON INTERNATIONAL SPORTING ACTIVITY 1953–1990	50

Поліщук Ірина Юрївна, Вакарін Сергій Ігорович СПОРТ, ОСВІТА, НАУКА: ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ У КИЇВСЬКІЙ МАЛІЙ АКАДЕМІЇ НАУК	56
Вакарін Сергій Ігорович РОЛЬ СПОРТУ В ОСВІТІ	59
Гарбар Дмитро Олегович ДІЯЛЬНІСНИЙ ТА РЕФЛЕКСНИЙ КОМПОНЕНТИ ЯК ОСНОВА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ.....	64
Гончаренко Олена Віталіївна, Бондарчук Інна Василівна СПОРТИВНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК СКЛАДОВА М'ЯКОЇ СИЛИ В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ	68
Гончаренко Олена Віталіївна, Квятковська Валерія Віталіївна ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ У СПОРТІ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	73
Гончаренко Олена Віталіївна, Мазур Катерина Вікторівна СПОРТИВНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ МІЖНАРОДНОГО ВПЛИВУ У ХХІ СТОЛІТТІ	78
Грик Юлія Василівна ОЛІМПІЙСЬКА ДИПЛОМАТІЯ ГІТЛЕРА: ЯК БЕРЛІН-1936 СПРОСТУВАВ НАЦИСТСЬКІ ІДЕЇ РАСОВОЇ ПЕРЕВАГИ	83
Гунчак Артур Володимирович СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ АНТИДОПІНГОВОЇ БОРОТЬБИ У ПРОФЕСІЙНОМУ СПОРТІ НА ПРИКЛАДІ ІГИ ШВЬОНТЕК ТА ЯННІКА СІННЕРА	87

Квітка-Єжова Любов Петрівна, Губарєв Ігор Володимирович, Сорокіна Людмила Миколаївна ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ СПОРТИВНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ (НА ПРИКЛАДІ ШАШКОВОГО СПОРТУ)	91
Дорош Анна Володимирівна BIG2BE: РОЗШИРЕННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ МОЛОДІ ЧЕРЕЗ ОСВІТУ, ІННОВАЦІЇ ТА МІЖНАРОДНУ СПІВПРАЦЮ	99
Кучеров Артем Андрійович ЦІНА ІМІДЖУ: ФІНАНСОВІ ВИТРАТИ ТА ДИПЛОМАТИЧНІ ПЕРЕВАГИ ВЕЛИКИХ СПОРТИВНИХ ПОДІЙ	104
Левенштейн Ігор Львович ВПЛИВ ВІЙНИ НА РОЗВИТОК КАРАТЕ В УКРАЇНІ	110
Лях-Породько Олексій Олексійович СПОРТИВНА ДИПЛОМАТІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ	115
Маліновський Роман Михайлович ФУТБОЛЬНА ВІЙНА, СПОРТ ЧИ ПОЛІТИКА?	120
Мельничук Богдана Сергіївна ІСТОРІЯ ДОМІНУВАННЯ РОСІЇ У ФІГУРНОМУ КАТАННІ ТА ХУДОЖНІЙ ГІМНАСТИЦІ	124
Найда Анастасія Андріївна РОЛЬ СПОРТИВНОЇ ДИПЛОМАТІЇ В ІНСТИТУТІ ВИЗНАННЯ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА В ІСТОРІЇ КОСОВО	128

Новицький Ярослав Олександрович ПРОБЛЕМА КОМП'ЮТЕРНОГО ЧІТЕРСТВА У ШАХОВОМУ СПОРТІ: МЕТОДИ ВИЯВЛЕННЯ ТА РЕГУЛЮВАННЯ.....	133
Пархоменко Дмитро В'ячеславович СУЧАСНА ПОПУЛЯРНА КУЛЬТУРА США ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ІНДУСТРІЇ КІБЕРСПОРТУ	138
Пількевич Андрій Леонідович СУЧАСНА ПОПУЛЯРНА КУЛЬТУРА США ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ІНДУСТРІЇ КІБЕРСПОРТУ	144
Пількевич Вікторія Олександрівна ПЕРШІ ОЛІМПІЙСЬКІ ІГРИ СУЧАСНОСТІ	148
Потапов Дмитро Сергійович ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ КОПІНГ-СТРАТЕГІЙ ШАХІСТІВ	151
Ребрина Андрій Анатолійович, Божок Олександр Анатолійович СПОРТ ДЛЯ ВСІХ: ПОГЛЯД У МАЙБУТНЄ. ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ФІЗИЧНОЇ АКТИВНОСТІ	155
Сергієнко Максим Сергійович СПОРТИВНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ГІБРИДНИХ ВІЙН: АНАЛІЗ РОЛІ ВЕЛИКИХ СПОРТИВНИХ ПОДІЙ У ПОЛІТИЧНИХ МАНІПУЛЯЦІЯХ ТА ВПЛИВ НА МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ В ЕПОХУ ГІБРИДНИХ КОНФЛІКТІВ	158
Сіренко Павло Олександрович КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОГО СПОРТУ В УКРАЇНІ.....	163

Ставроянні Сергій Сергійович ШАХИ ТА ЇХ РОЛЬ У ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ: ФІЛОСОФСЬКА РЕФЛЕКСІЯ	166
Старкова Олександра Вікторівна СПОРТИВНА ДИПЛОМАТІЯ – ПІДТРИМКА ОЛІМПІЙСЬКОГО РЕЗЕРВУ УКРАЇНИ: ІСТОРІЯ OLYMPIC DREAMS	171
Сухобокова Ольга Олегівна КАНАДЦІ УКРАЇНСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ В НХЛ	176
Тартасюк Марія Віталіївна, Дейнека Михайло Олександрович "ФУТБОЛЬНА ВІЙНА" (1969) В ОЧАХ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА	182
Харламов Михайло Іванович ДО ПИТАННЯ ПРО ІСТОРІЮ ПОЖЕЖНО-ПРИКЛАДНОГО СПОРТУ В УКРАЇНІ	185
Ціватий Вячеслав Григорович СПОРТИВНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ СУЧАСНОЇ ДИПЛОМАТІЇ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ І ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТИ	188
ФОТОЗВІТ / CONFERENCE'S PHOTOS	193
ДЛЯ НОТАТОК / FOR NOTES	199

ПЕРЕДМОВА

3 квітня 2025 року на базі Київського національного університету імені Тараса Шевченка відбулася II Міжнародна науково-практична конференція "Спорт: історія та сучасність". Захід об'єднав науковців, дослідників, представників державних установ, спортивних федерацій, громадських організацій, студентства з України, Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії, Польщі та інших країн.

Нагадуємо, що перша міжнародна науково-практична конференція відбулась 28 травня 2021 року на базі кафедри нової та новітньої історії зарубіжних країн історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка в онлайн форматі.

З матеріалами I-ї конференції, які були присвячені актуальним проблемам історії спорту можна ознайомитись у вільному доступі на сайті кафедри нової та новітньої історії зарубіжних країн історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

З записом конференції можна ознайомитись за qr-кодом.

II Міжнародна науково-практична конференція "Спорт: історія та сучасність" стала важливою платформою для обговорення широкого кола питань – від історії спорту до значення спорту у сучасних суспільно-політичних процесах. Особливу увагу учасники приділили викликам, пов'язаним із повномасштабним вторгненням росії в Україну, а також потенціалу спорту як інструменту дипломатії.

Урочисте відкриття конференції розпочалося з хвилини мовчання на вшанування пам'яті загиблих захисників і всіх жертв війни. У вітальних промовах спікери акцентували на важливості спортивних ініціатив у суспільно-політичному житті, міжнародних відносинах, потенціалу спорту у зміцненні ментального здоров'я нації та збереженні соціальної згуртованості.

З вітальними словами до присутніх звернулися:

- **Компанець Тарас Анатолійович**, проректор з науково-педагогічної роботи (гуманітарні питання) КНУ імені Тараса Шевченка, який наголосив на ролі спорту в контексті ментальної стійкості під час війни: "Три роки ми постійно перебуваємо під ментальним тиском. Напевно, те, що може нам допомогти покращити ментальне здоров'я – це, зокрема, спортивні заходи";

- **Бобровник Сергій Ілліч**, начальник Київського міського відділення Комітету з фізичного виховання та спорту МОН України;

- **Машевський Олег Петрович**, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри нової та новітньої історії зарубіжних країн КНУ імені Тараса Шевченка;

- **Земляна Євгенія Володимирівна**, голова Спортивного департаменту Студентського парламенту Університету, яка зазначила: "Конференція була започаткована у травні 2021 року, і ми раді, що вона продовжує свою традицію, стаючи важливою платформою для наукового обговорення".

- **Новохацька Луїза Павлівна**, директор Спортивного комплексу КНУ імені Тараса Шевченка.

Пленарне засідання охопило надзвичайно широке коло тем і представило яскраве поєднання наукового і практичного поглядів. Серед доповідачів – визнані міжнародні дослідники, молоді науковці, представники спортивних федерацій, громадські активісти й фахівці з фізичної культури.

Зокрема:

- **Prof. Matthew Brown**, Professor in Latin American History, University of Bristol, the UK, виступив з доповіддю "Researching Sports and Societies in South America";

- **Oleksandra Boliak**, IOC Young Leader 2025–2028 – "Youth-led Sport Initiatives as a Tool for Social Change and Sustainable Development";

- **Emily Calcraft** Postgraduate Research Student, School of History, Philosophy, and Digital Humanities, University of Sheffield, the UK – "Playing fields not battlefields: pacifism, non-violence and sport in inter-war Britain";

- **Bartłomiej Banasiewicz**, Co-founder of the Polish Institute of Sports Diplomacy – "russian propaganda in sports in the occupied territories of Ukraine";

- **Левенштейн Ігор Львович**, прес-аташе Української федерації карате – "Вплив війни на українське карате";

- **Ніколайчук Геннадій Геннадійович**, віцепрезидент Федерації боксу України, виступив з актуальною темою "Ukrainian Sport Power". Більше того, пан Геннадій подарував учасникам авторські примірники важливої книги "Спорт поза політикою";

- **Старкова Олександра Вікторівна**, проєкт Olympic Dreams, БФ "Майбутнє – дітям" – "Спортивна дипломатія – підтримка олімпійського резерву України";

- **Квітка-Єжова Любов Петрівна**, голова Федерації шашок міста Києва – "Особливості діяльності громадських організацій спортивної спрямованості під час воєнного стану";

- **Вакарін Сергій Ігорович**, Автор підручників та методичних рекомендацій зі STEM освіти – "Роль спорту в освіті";

- **Храмов Сергій Олександрович**, керівник секції Київської Малої академії наук – "Комп'ютерні ігри та кіберспорт як спосіб поширення інформації та протидії ворожій пропаганді";

- **Поліщук Ірина Юрївна**, директор КЗПО "Київська Мала академія наук учнівської молоді" (разом із **С. Вакаріним**, керівником секції "Високі технології та англійська мова", відділення Київ-столиця Київської МАН) – "Спорт, освіта, наука: інноваційні підходи у Київській МАН";

- **Дорош Анна Володимирівна**, помічник заступника Міністра юстиції України – "BIG2BE: Розширення можливостей молоді через освіту, інновації та міжнародну співпрацю";

- **Сіренко Павло Олександрович**, кандидат наук з фіз. вих. і спорту, дослідник, Ризький університет Страдіня, Латвія – "Ключові аспекти розвитку професійного спорту в Україні";

- **Ребрина Андрій Анатолійович** та **Божок Олександр Анатолійович**, ДУ "Спорт для всіх" – "Спорт для всіх: погляд у майбутнє. Інноваційні підходи до популяризації фізичної активності".

Конференція тривала понад **5 годин**. За цей час вдалося створити справді продуктивне наукове середовище, де відбувся діалог між істориками, фахівцями у сфері міжнародних відносин, представниками державного сектору, спортивними функціонерами, студентами, активістами та ін..

Особлива подяка за модерацію заходу – **Едуарду Кузьменку**, аспіранту та асистенту кафедри нової та новітньої історії зарубіжних країн КНУ імені Тараса Шевченка.

Синхронний переклад забезпечили **Вікторія Рибаченко** та **Катерина Дяченко**, студентки НН Інституту філології КНУ імені Тараса Шевченка фахівці високого рівня.

Автором фоторепортажу виступив фотограф Спортивного департаменту Студентського парламенту КНУ імені Тараса Шевченка, студент НН Інституту геології КНУ імені Тараса Шевченка **Руслан Шимановський**.

Щиро дякуємо Силам оборони України за можливість проведення подібних наукових заходів у воєнний час. Висловлюємо вдячність всім, хто долучився до організації конференції: викладачам, студентам, співробітникам, перекладачам, учасникам і партнерам.

Особлива подяка – команді Спортивному департаменту Студентського парламенту та команді ініціативної групи "Вітер змін" за ініціативність, відповідальність і вагомий внесок у підготовці та проведенні заходу.

Конференція **"Спорт: історія та сучасність"** продемонструвала високий інтерес до проблематики історії та сучасності спорту, спортивної дипломатії, ролі спорту у суспільно-політичному житті, що є запорукою подальшого розвитку даного напрямку досліджень.

FOREWORD

On April 3, 2025, the **II International Scientific and Practical Conference "Sport: History and Modernity"** was held at Taras Shevchenko National University of Kyiv. The event brought together scholars, researchers, representatives of government institutions, sports federations, civil society organizations, and students from Ukraine, the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, Poland, and other countries.

We recall that the first international scientific and practical conference took place on May 28, 2021, hosted by the Department of Modern and Contemporary History of Foreign Countries, Faculty of History, Taras Shevchenko National University of Kyiv, in an online format.

The materials from the first conference, which were dedicated to issues in sports history, are freely available on the website of the Department of Modern and Contemporary History of Foreign Countries, Faculty of History, Taras Shevchenko National University of Kyiv.

The video recording of the conference can be accessed via the QR code.

The second International Scientific and Practical Conference "Sport: History and Modernity" became an important platform for discussing a wide range of topics—from the history of sports to the role of sports in contemporary socio-political processes. Special attention was given to the challenges posed by russia's full-scale invasion of

Ukraine, as well as the potential of sports as a tool for diplomacy, and international cooperation.

The ceremonial opening of the conference began with a moment of silence in honour of the fallen defenders and all victims of russia's invasion of Ukraine. In welcome speeches, he speakers emphasized the importance of sports initiatives in socio-political life and international relations, as well as the potential of sports to strengthen the nation's mental health and maintain social cohesion.

The speakers included:

- **Taras Kompanets**, Vice-Rector for Scientific and Pedagogical Work (Humanitarian Affairs) of Taras Shevchenko National University of Kyiv, emphasized the role of sports in mental resilience during wartime:

"For three years, we have been under constant mental pressure. Perhaps what can help improve our mental health are, in particular, sporting events."

- **Serhii Bobrovnyk**, Head of the Kyiv City Department of the Committee on Physical Education and Sports of the Ministry of Education and Science of Ukraine;

- **Oleh Mashevskiy**, Doctor of Historical Sciences, Professor, Head of the Department of Modern and Contemporary History of Foreign Countries at Taras Shevchenko National University of Kyiv;

- **Yevheniia Zemlyana**, Head of the Sports Department of the University Student Parliament, who noted:

"The conference was launched in May 2021, and we are glad that it continues its tradition, becoming an important platform for academic discussion."

- **Luiza Novohatska**, Director of the Sports Complex of Taras Shevchenko National University of Kyiv.

The plenary session covered an extremely broad range of topics and showcased a vivid combination of scientific and practical perspectives. Among the speakers were renowned international researchers, young scholars, representatives of sports federations, civil society activists, and physical education professionals.

In particular:

Prof. Matthew Brown, Professor in Latin American History, University of Bristol, the UK – *"Researching Sports and Societies in South America"*;

Oleksandra Boliak, IOC Young Leader 2025–2028 – *"Youth-led Sport Initiatives as a Tool for Social Change and Sustainable Development"*;

- **Emily Calcraft**, Postgraduate Research Student, School of History, Philosophy, and Digital Humanities, University of Sheffield, the UK – *"Playing fields not battlefields: pacifism, non-violence and sport in inter-war Britain"*;

- **Bartłomiej Banasiewicz**, Co-founder of the Polish Institute of Sports Diplomacy – *"Russian Propaganda in Sports in the Occupied Territories of Ukraine"*;

- **Ihor Levenstein**, Press Attaché of the Ukrainian Karate Federation – *"The Impact of War on Ukrainian Karate"*;

- **Gennadii Nikolaichuk**, Vice President of the Boxing Federation of Ukraine – *"Ukrainian Sport Power"*. Moreover, Mr. Nikolaychuk presented the participants with author's copies of the important book "Sports WITHOUT Politics";

- **Oleksandra Starkova**, Olympic Dreams Project, Charitable Foundation "Future – for Children" – *"Sports Diplomacy – Supporting Ukraine's Olympic Reserve"*;

- **Liubov Kvitka-Yezhova**, President of Kyiv Local Federation of Draughts – *The Specifics of Sports-Oriented NGOs during Martial Law (Using Checkers as an Example)*

Serhii Vakarin, Author of textbooks and methodological guidelines on STEM education – *"The Role of Sports in Education"*;

- **Serhii Khramov**, Head of the Section of the Kyiv Minor Academy of Sciences – *"Computer games and e-sports as a way to disseminate information and counteract enemy propaganda"*;
- **Iryna Polishchuk**, Director of the Kyiv Small Academy of Sciences for Youth (in cooperation with **Serhii Vakarin**) – *"Sports, Education, Science: Innovative Approaches at the Kyiv Junior Academy of Sciences"*;
- **Anna Dorosh**, Assistant to the Deputy Minister of Justice (Ukraine) – *"BIG2BE: Empowering Youth through Education, Innovation, and International Cooperation"*;
- **Pavlo Sirenko**, PhD in Physical Education and Sports, Riga Stradiņš University, Latvia – *"Key Aspects of the Development of Professional Sports in Ukraine"*;
- **Andrii Rebryna**, Director of the State Institution "All-Ukrainian Center for Physical Health of the Population "Sport for All" and **Oleksandr Bozhok**, PhD student at the Department of Pedagogy and Educational Management named after Bohdan Stuparyk, Faculty of Pedagogy, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University – *"Sport for All: A Look into the Future. Innovative Approaches to Promoting Physical Activity."*

The conference lasted over five hours. During this time, a truly productive academic environment was created, facilitating an

interdisciplinary dialogue among historians, public officials, educators, sports administrators, students, and activists.

Thanks for moderating the event go to **Eduard Kuzmenko**, PhD student and Assistant Professor at the Department of Modern and Contemporary History of Foreign Countries at Taras Shevchenko National University of Kyiv. Simultaneous interpretation was professionally provided by students of the Institute of Philology of Taras Shevchenko National University of Kyiv **Viktoriia Rybachenko** and **Kateryna Diachenko**. The photo report was created by photographer of the Sports Department of the Student Parliament of Taras Shevchenko National University of Kyiv, student of the Institute of Geology of Taras Shevchenko National University of Kyiv **Ruslan Shymanovskyi**.

We sincerely thank the Defense Forces of Ukraine for making it possible to hold such academic events during wartime.

We express our gratitude to everyone involved in organizing the conference: staff, interpreters, students, participants, and partners. Special thanks to the **Sports Department of the Student Parliament** and **Initiative Group "Wind of Changes"** for their responsibility and significant contribution to the preparation and organization of the event.

The conference **"Sport: History and Modernity"** demonstrated a high level of interest in the issues of the history and present state of sport, sports diplomacy, and the role of sport in socio-political life, which serves as a guarantee for the further development of this area of research.

Max Portman,
PhD Candidate, Associate Professor of Sociology at the
American Institute of Foreign Study,
British Society of Sports History Membership Secretary,
Sport in History Podcast Host, the UK

THE POTENTIAL OF SPORTS HISTORY AS A FIELD OF HISTORICAL RESEARCH

To state my thesis for this report directly, I believe that the potential for sports History as a field for Historical Research is one that we cannot truly quantify nor limit. Much like the sports themselves, we as historians have infinite possibilities in which we can examine sports. It should be, in my opinion, a fundamental field for historical research for historical scholars from any discipline of history as the scope in which we can explore sports covers all historical disciplines, be it cultural, social or economic. This is because for as long as there has been recorded history and moreover, a recorded history of society, sports have had a place amongst that history.

To refer to Benedict Anderson's famous theory of 'Imagined Communities', it is these imagined communities that unites us through sports as well as divides us that highlight why Sports History is an important field of historical research. Sports has that almost rare quality, only shared by music, that allows it to permeate to all levels of society via accessible means that we can all connect to. cornerstone of all societies, sports have been an activity enjoyed by all societies within communities, whether that community be local, for example on the street outside of your house, where the Brazilian favela plays a key role in shaping the technical excellence of the Brazilian footballing magicians that excites many football fans. Or the national community where nations unite behind their national teams or a national hero, for example, Oleksandr Usyk, representing Ukrainian pride on the global stage through his imperious boxing displays. It can a source of

networking for the wealthy: for example, being part of a country club in the United States of America and playing golf is a sign of affluence within American society, much like Polo is in the United Kingdom. It is also where divisions are formed or amplified, where the hostilities of rival teams or hostilities between nations can be played out by proxy on a field of play. These divisions perpetuated by these 'imagined communities' of supporters and nations, which led famous English writer, George Orwell to state: "It is war minus the shooting". Sports' ability to promote unification as well as its ability to cause division, is one that we as historians should ignore at our peril. It has an appeal that is universal and undeniable where even those who do not wish to engage with sports can understand the appeal that captures imagination, makes memories and break hearts of billions around the world. But looking at sports as purely historical research, how far back can we go in history to track the progress of how the sports we love today came to fruition?

We can potentially mark the introduction of formalised sports into history from events such as early as 776BC when the Ancient Greeks hold the first Olympiad, the ancient precursor to our modern Olympic games. But we see earlier in history that the Ancient Egyptians had sports such as chariot racing and even further back, where prehistoric cave drawings depict sports such as sprinting, swimming, archery and Javelin. Moreover, we see everyday activities become sports through our primal need to be competitive or in the modern and contemporary ages, a created want by the bourgeoisie to create competition in order to improve production and also a nod to the Marxism that underscores a lot of academic sports history.

To reiterate my point from earlier, as long as there has been recorded history, Sports have been a part of that history. We can highlight events from this ancient era that shape modern sports, such as Pheidippides' run of 24.8 miles or 39.9 Kilometres to report news of the Greeks' victory in the Battle of Marathon over the Persians and inadvertently created the sport of long-distance or "Marathon"

running; although unlike the man who made the name of Marathon famous, most marathon runners in our modern world do not immediately die after they completed a race. But please feel free to correct me if I am wrong. Likewise, we can mention that the sports that are still played today with ancient roots, such as Hurling in Ireland, Shinty in Scotland or Polo in Persia. Whilst the rules and the gameplay of these sports have no doubt changed over thousands of years, we see that sports follows the linear narrative of history where we create a story of the timeline of sports in history; and how we follow that linear narrative to explain its development as a cultural touchstone and activity. This continues through all of history from the Middle Ages and jousting to the formalisation of professional sports in the last 300 years. But how did we, as academics and practitioners, begin to realise Sports were an avenue of history that deserved exploration? And how did we get to the point where we are now?

That journey begins, like the codification of many professional sports, including football/soccer, rugby and boxing, in the late 19th and early 20th centuries. The creation of sociology, driven primarily by Emile Durkheim, Karl Marx & Max Weber, highlighted that society at all levels was worthy of academic exploration and focus. But its effects within the academic study of history are not felt until the 1960s, when the emergence of postmodernism in America and France, thanks to works by the likes of Jacques Derrida's "Deconstruction" & Hayden White's "Metahistory" as well as the "history from below" or social history movement in the UK, spearheaded by the likes of EP Thompson and Raphael Samuel, changed the narrative of history going forward. Whereas history is still perceived within British compulsory academia, between the ages of 4-18, as primarily a "history from above", where a focus on those in positions of power (Monarchs, political rulers or powerful individuals in selected fields) is the norm with the British educational curriculum, those in the higher levels of academia realised that a working-class or a "history of below" held infinite possibilities to explore. Coupled with postmodernism, which sought to not adhere to one critical theory or

narrative, compared to its rigid, linear predecessor of "modernism", this opened pathways for many unexplored aspects of history to emerge, including sports.

The first body to formalise themselves with the intention of studying Sports History as an academic community were ICOSH (the International Committee for the History of Physical Education and Sport) who were founded as early as 1967 in Prague. There were soon followed by the first continental body for all sports history, the North American Society for Sport History, more commonly known as NASSH, in 1972. The society was set up to quote its mission statement to: "promote, stimulate, and encourage the study of the history of sport; to support, stimulate and encourage scholarly writing and research related to the history of sport; and to cooperate with local, national, and international organizations having the same purpose.". With the influence that America has had on the world since the second world war, it was not long before academic Sports History found its way across the Atlantic Ocean to the UK, where in 1975, James Walvin, published *'The People's Game: The Social History of British Football'*. I should state for the report that to call Walvin's book an academic history has been a matter of dispute in the fifty years since its publication, due to its commercialised style of writing and lack of sources, but it did mark the beginning of the emergence of Sports History in this country. The first group to track sports history in the UK can be traced to the History of Education Society, when in 1977, the History of Physical Education Study Group (HISPA), established by David McNair and Nick Parry, emerged out of this society. But the interest in the broader area of sport started to take precedent; and a new group, the British History of Sport Association, was formed in 1978 and in 1981, it was re-named the British Society of Sports Historians or BSSH, where it would be formalised at the society's first conference in 1982. Shortly after the BSSH was formed, the Australian Society for Sports History (ASSH) was formed in 1983, encompassing sports historians from Australia and New Zealand.

Whilst the BSSH have become the sole representative body for Sports History in the UK, the body from which it emerged, HIPSA, would eventually merge with the ICOSH in 1989 and become what is now recognised as the global body for academic sports history in ISHPES (The International Society for the History of Physical Education and Sport) before finally, the European Committee for Sports History (CESH) was founded in 1995 to cover the European community. Only Asia and South America are now the only two continents without a formalised Sports History Community.

All these specialist academic societies working to promote Sports History for at least the previous 30 years has seen a huge growth in the content of Sports History being published worldwide, where information has become far more accessible to everyone via the internet and the global sports history community can connect in ways like never before. Every Sport has seen a growth in academic output and even more contemporary issues that need to be addressed like the lack of information available to us as historians about women's sport are recognised by a global community of Sports Historians and be worked upon by thousands of Sports historians addressing a similar issue.

In my conclusion, therefore, I would like to return to the introduction of this report when I stated that the potential of Sports History as a potential field of historical research is one with a potential that knows no bounds. I personally believe this to be the case. With thousands of Sports Historians working tirelessly on their research to enhance the field and with the universal interest in the social and cultural aspects of Sports always capturing the imagination of billions around the world, Sports is a historical avenue that will always survive and can continue to thrive in years to come.

References

Books:

- Anderson, B. (2016) *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. 4th edn. London: Verso.
- Bottomore, T.B. and Rubel, M. (1974) *Karl Marx: Selected writings in sociology and social philosophy*. London: Penguin.
- Derrida, J. (2020) *Deconstruction in a Nutshell: A Conversation with Jacques Derrida*. Edited by J.D. Caputo. New York City, New York: Fordham University Press.
- Giddens, A. and Sutton, P.W. (2021) *Sociology, 9th Edition*. 9th edn. Cambridge: Polity Press.
- Orwell, G. (2003) *Shooting an Elephant: And Other Essays*. London: Penguin Classics.
- Thompson, E.P. (2013) *The Making of the English Working Class*. 5th edn. London: Penguin.
- Walvin, J. (1975) *The People's Game: The Social History of British Football*. 1st edn. London: Allen Lane.
- Weber, M. (1991) *From Max Weber: Essays in Sociology* H H Gerth and C Wright Mills. 1st edn. Translated by H.H. Gerth and C.W. Mills. Abingdon: Routledge ((Routledge Classics in Sociology)).
- White, H.V. (2015) *Metahistory: The Historical Imagination in Nineteenth-century Europe by Hayden White*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.

Electronic:

- European Committee for Sports History*. Available at: https://www.cesh-site.eu/?page_id=11 (Accessed: 02 April 2025).
- About (2025) Australian Society for Sports History*. Available at: <https://sporthistory.net.au/about-3/> (Accessed: 02 April 2025).
- About Nassh (2024) NASSH*. Available at: <https://www.nassh.org/about-nassh/> (Accessed: 02 April 2025).

History (no date) *ISHPES*. Available at: <https://www.ishpes.org/history/> (Accessed: 02 April 2025).

BSSH (2020) *Our history*, www.sportinhistory.org. Available at: <https://www.sportinhistory.org/articles/history> (Accessed: 02 April 2025).

Merrick, J. (2016) *History in the making: Celebrating the work of Raphael Samuel*, Verso. Available at: <https://www.versobooks.com/en-gb/blogs/news/2657-history-in-the-making-celebrating-the-work-of-raphael-samuel#:~:text=Raphael%20Samuel%20was%20one%20of,for%20the%20History%20Workshop%20Journal>. (Accessed: 02 April 2025).

Bartłomiej Banasiewicz,

Co-founder of the Polish Institute of Sports Diplomacy

RUSSIAN PROPAGANDA IN SPORTS IN OCCUPIED UKRAINIAN TERRITORIES

Abstract: Crimea has been occupied by Russia for over 11 years. During this time, Russia has aimed to integrate the peninsula with the rest of the country in many areas, including sports. A prime example of spreading Russian propaganda is the football team Rubin Yalta. This article explores the methods used by Russia and the international response to the situation.

Keywords: sport, Crimea, propaganda, Russia, Ukraine.

Currently, about 20% of Ukraine's territory is occupied by Russia. Since 2014, Russia fully took control of the Crimean Peninsula. For many years, there have been visible actions of Russian propaganda in the region, aimed at integrating it with Russia. One of the tools of this propaganda is sport.

Many sports events are held in Crimea, including martial arts (e.g., sambo) and archery. Swimmers and cyclists, including Tamara Dronova (an Olympic Games participant in Paris [1]) also train there. Soon, the Russian Karate Championships will also be held in Crimea.

Since 2015, there has also been a Crimean football league. These are semi-amateur competitions, and the teams cannot participate in European cups. The existence of this league has been problematic for the clubs, as Crimean teams have no chance to advance to higher levels of international football. The league was created solely because of a decision by UEFA, aiming to prevent the teams from joining the Russian football system. However, after 2022, many changes occurred in Russia, including in sports.

Since 2023, Crimean clubs have been allowed to compete in Russian competitions. A reform of the league was introduced to make this possible. When Rubin Yalta and FK Sevastopol joined the Russian Second League, the league's status became semi-professional. This was a deliberate move to prepare the league for including more teams from occupied Ukrainian territories in the future [2]. Why was such a radical reform necessary?

Clubs playing in amateur leagues won't be treated like professional teams by UEFA. By making this change, Russia aims to avoid additional sanctions on its sports. The Russian Football Federation and the Ministry of Sport are trying to prepare for a return to international competition and avoid further restrictions.

Why is Rubin Yalta a model example of Russian propaganda?

Rubin Yalta is a model example of using a sports team to create a positive image of the state. The club recently won the Winter Cup of the Commonwealth of Nations League, a propaganda tournament featuring teams from all of Russia's occupied Ukrainian territories. Rubin Yalta stands out even compared to "Russian" teams like Shakhtar Donetsk or Zorya Luhansk. It's not about the sports results, but about spreading propaganda. Let's look at how this is happening:

1. The club has close ties with the authorities in Crimea

Last December, club representatives attended the celebrations for the Russian Federation Constitution during a session of the Yalta city council. They were invited by the city authorities, and during the meeting, Rubin's representatives received thank-you letters from local officials. The club president, Kirill Shaposhnikov, also spoke alongside politicians. This wasn't the only such meeting. Regional authorities, not just from Yalta, often attend the club's games, especially youth tournaments.

2. The club helps people in the "new Russian territories"

The authorities of Crimean clubs, along with players and coaching staff, have repeatedly participated in charity actions, providing food and other products to residents of areas occupied after 2022. These activities are part of a propaganda effort to portray Russia as the

"good" side in the ongoing conflict. The club also provided support to residents of the Kursk region in late 2024.

3. **Rubin participates in propaganda projects**

The club supports initiatives aimed at further integrating the occupied territories with Russia. In February 2024, Rubin signed a cooperation agreement with the Commonwealth of Nations League, a Russian propaganda project uniting clubs from occupied Ukrainian territories. Rubin's president, Kirill Shaposhnikov, said:

"We support the integration of new regions into the Russian football family, and we are ready to share our successes and help them in any way possible. I believe this is a breakthrough moment for Yalta to become part of such an important project for the development of football in regions with rich football traditions."

The Commonwealth of Nations League includes teams like Shakhtar Donetsk and Zorya Luhansk. The league's goal is to unite all occupied territories with Russia, and it is promoted by the most popular media outlets like Match TV [3].

4. **The club celebrates Russian state holidays**

Rubin also supports Russian state holidays, such as Victory Day and Russia Day. On Victory Day, the club's social media featured the Order of Glory, a Soviet military decoration from World War II. On June 12th, Russia Day is celebrated. The club's players and management regularly participate in official events organized by Russian authorities.

5. **The team is involved in Yalta's public life**

Players and staff participate in public events, such as Mother's Day celebrations or even Miss Crimea contests. They also promote local products, including energy drinks, as part of efforts to integrate with the local community in Crimea.

6. **The team is visible across Russia**

During a meeting of the Russian Second League teams, Kirill Shaposhnikov stated, "Russia's borders extend from Sakhalin to Crimea". The club wants to be recognized by fans throughout Russia. This is supported by examples like Rubin's players wearing Jogel

sportswear, which also outfits the Russian national team. The club has been appearing regularly on Match TV and other national sports media.

Are there ways to counteract this propaganda in occupied territories?

Currently, one of Russia's main goals is to fully integrate the occupied Ukrainian territories with the rest of the country. They are taking action on multiple fronts, including sports, to make this process as beneficial as possible. Despite efforts by Ukraine's Ministry of Foreign Affairs and other institutions, there is little attention given to the situation in the occupied regions of Ukraine.

It is important to note that Russia uses sport as a tool for indoctrinating young people in Crimea and the occupied Donbas regions. Special tournaments and training programs for children and young athletes are organized with the aim of instilling a pro-Russian identity. These events feature famous athletes, like Olympic champion Nikita Nagorny. Sports clubs receive funding from Russian authorities, and athletes are encouraged to adopt Russian citizenship. In this way, sport becomes not only a tool for propaganda but also part of a long-term strategy for Russia's goals in the coming years.

At present, there are few positive developments for Ukraine. This year, the European Union lifted sanctions on Russia's Minister of Sport and President of the Russian Olympic Committee, Mikhail Degtyarev, who has openly supported the annexation of Donbas since 2014. Gianni Infantino, the FIFA president, stated at the UEFA Congress in Belgrade that all national teams, including Russia, should be allowed to compete in international football without restrictions. Mikhail Degtyarev's comments suggest that Russian athletes are almost certain to participate in the 2028 Los Angeles Olympics, possibly under their own flag.

The situations with Rubin Yalta show how effectively Russia has established its propaganda strategy. In my opinion, the Ukrainian Football Federation should focus more on the situation in Crimea and the propaganda efforts in sports in the occupied territories.

References

1. Who Are the Russian Athletes Competing in the Paris Olympics? The Moscow Times. 26.07.2024. URL: <https://www.themoscowtimes.com/2024/07/26/who-are-the-russian-athletes-competing-in-the-paris-olympics-a85839>
2. Banasiewicz B. Propaganda rosyjska w sporcie – przypadek krymskich zespołów piłkarskich. IPW. 31.12.2023. URL: <https://ipw.com.pl/propaganda-rosyjska-w-sporcie/>
3. Banasiewicz B. Jak Rosjanie stworzyli ligę dla klubów z okupowanych terenów Ukrainy? Futbolowa Rebelia. 30.03.2024. URL: <https://futbolowarebelia.com/2024/03/30/12293/>

Biography

Bartłomiej Banasiewicz – a political scientist and business analyst by education. Co-founder of the Polish Institute of Sports Diplomacy. For over two years, he has been cooperating with the Gabriel Szerszeniewicz Institute of Eastern Law and the Center for Research on Russian Statehood. For many years, he has been interested in the relationship between sports and politics, particularly in the post-Soviet region. He was recognized at the international conference "Three Seas One Opportunity" for his presentation "The Activities of Viktor Orbán and Fidesz in the World of Sports and Their Misunderstandings with the Three Seas States." He has spoken at numerous academic conferences in Poland and Ukraine. Author of several studies published in academic monographs.

Leo Chen, Ruoxuan (Emily) Chen
Co-Founders of "Kids Helping Kids"

**FROM YOUTH CODING TO E-SPORTS:
AN INTRODUCTION TO THE
"KIDS HELPING KIDS" INITIATIVE**

Kids Helping Kids (KHK) is a global youth-led initiative that has been bringing free online programming and technology courses to young learners for the past three years. Officially launched three years ago as an international peace project, we have since grown steadily, running both summer camps and STEM programs year-round. We are honored to have welcomed over 200 Ukrainian students into our classes, and our story has even been covered in national Ukrainian news outlets for offering hope and practical skills during a time of immense difficulty. Many of our graduates have gone on to apply the skillsets acquired—such as coding, 3D modeling, and project-based collaboration—to further their education, businesses entrepreneur, contributing to rebuilding their communities.

In **Kids Helping Kids**, we envision a future in which every young person, regardless of their circumstances, is empowered to harness technology for learning, innovation, and positive social change. We believe that when students learn to code or design a video game, they are doing more than just picking up a valuable technical skill; they are learning to problem-solve, adapt, and collaborate with others—traits that transcend the classroom and can guide them toward success in e-sports competitions, robotics challenges, or any other tech-focused endeavor.

A major component of our program is the **Scratch programming course**, developed by MIT. Scratch is specifically designed to introduce coding in a highly visual, beginner-friendly

environment, making it accessible to students of varying backgrounds. Under the guidance of our volunteer instructors, students learn how to manipulate on-screen characters, animate scenes, and build everything from maze games to basic artificial intelligence simulations. These lessons not only impart logical thinking but also promote creativity and resourcefulness as students tackle bugs or tweak game mechanics. The resulting sense of achievement can be immense: students often share their finished games with family and friends, proud of the fact that they have transformed their own ideas into playable projects.

One of the primary goals of these activities is to show participants the breadth of opportunities within the world of technology—opportunities that increasingly intersect with traditional sports. E-sports, for instance, has emerged as a dynamic global phenomenon, blending competitive gaming with team-based strategy and rigorous training regimens. Through building their own games and exploring different coding challenges, our students gain insights into how e-sports tournaments operate, what it takes to cultivate teamwork and resilience, and how to approach both success and failure with a growth mindset. We have seen time and again how such lessons help students build confidence: they learn to trust themselves creatively, collaborate effectively with peers, and ultimately rise to new challenges—whether in a coding marathon, a virtual hackathon, or a future e-sports event.

My own background in **robotics** also helps shape KHK's broader vision. At the **UW Robinson Center for Young Scholars**, I participated in a summer program called "Summer Stretch," where 7th–10th graders engaged in intensive, hands-on robotics projects. Our class split into teams, each building a robot designed to compete in a game akin to robo-football. Even at this early stage, students had to think like engineers and strategists, planning how robots would navigate the field, interact with a ball, and coordinate as a unit. Back at my high school, our robotics club participates in the **FIRST Robotics Competition (FRC)**, which similarly tests a team's ability

to design, build, and program a robot under strict deadlines and changing competitive rules. Competitions like the **World Robot Olympiad (WRO)** take a comparable approach, challenging students worldwide to innovate, solve problems creatively, and develop vital STEM skills in a high-energy atmosphere.

Although **Kids Helping Kids** has not yet formally launched our own robotics or e-sports competitions, we see these real-world examples—from Scratch projects to large-scale robotics contests—as guiding lights for what we want to achieve. By providing students with the basics of coding, game design, and collaborative problem-solving, we are laying a strong foundation for them to explore whichever area captures their imagination, whether it is digital art, engineering, or the next wave of e-sports. We are passionate about equipping young people not just to survive but to thrive in an interconnected, tech-driven society.

With the support of our team and educational partners, we hope to continue expanding Kids Helping Kids so that more students can discover the joy and possibilities of coding, robotics, and beyond. By fostering hope, resilience, and technological fluency among the youth—particularly those who have endured hardships—we believe we can open doors to new industries, inspire entrepreneurial thinking, and empower the next generation to reshape their communities and the world at large.

Oksana Drohobytska,
PhD in History, Associate Professor of Ethnology and Archaeology,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

RURAL INTELLIGENTSIA AS A PROMOTER OF THE SPORTS MOVEMENT IN HALYCHYNA (1920s–1930s)

In the interwar period, the Galician rural intelligentsia emerged as a significant driving force in the formation of youth organizations and the popularization of various sports. Priests and teachers were acutely aware that the future of the nation depended on nurturing a strong and conscious generation capable of withstanding the challenges of the time.

With the assistance of the rural intelligentsia, youth organizations such as "Sich", "Sokil", "Luh", "Plast" and others flourished. Members of these societies advocated for a healthy lifestyle and organized demonstrative gymnastic performances. Often, priests or teachers directly participated in sports competitions. Notably, it is recorded that the parish priest of Uhryniv, Sokal district, I. Kashubynskyi, along with his relative O. Smulka and son Roman, founded the "Sokil" society, participated in sports discussions, and served as a judge during athletic competitions and sports games [6, p. 118].

By fostering the creation of such centers, the intelligentsia not only popularized a healthy lifestyle among the younger generation but also contributed to the patriotic education of youth and the training of future community workers [2, p. 319].

Among the various leisure activities of the intelligentsia during the interwar period, chess gained popularity. Activists from various public organizations promoted this game among peasants. For instance, the son of a deacon, I. Dombrovskyi, introduced chess to the reading room of the "Prosvita" society in Chornokintsi Velyki, Husyatyn district. Consequently, by 1914, approximately 300 village residents actively participated in chess competitions [4, p. 453]. In

Pochapy, Zolochiv district, the local teacher I. Marynovych taught chess in the reading room [3, p. 357].

Chess was also popularized by the former Minister of Railways, Post, and Telegraph of the West Ukrainian People's Republic, engineer Ivan Myron, who resided permanently in Dora from 1918 to 1940. He organized a chess club with 16 members at the local "Prosvita", who participated in chess tournaments in Nadvirna and Delyatyn, and promoted the game in neighboring villages [1, p. 52].

Chess was quite popular among the clergy as well. In particular, a specially marked table designed for the game is among the exhibits of the Stepan Bandera Historical-Memorial Museum.

The younger generation also favored skiing, football, and volleyball [7, pp. 107-109]. For example, in the 1930s, in Sazhava, Bohorodchany district, M. Boiko managed a football club (the so-called "kicking ball" club). Players had uniforms purchased at their own expense [8, p. 35]. The initiator of the football team's creation in Dobryniv, Rohatyn district, was the son of the local priest, B. Skaskiv [5, p. 88].

Thus, the activities of the rural intelligentsia during the interwar period exemplify selfless service to the nation. Representatives of the educated class not only contributed to the physical development of youth but also shaped their national consciousness, preparing them for the future struggle for independence. They laid the foundation for the development of physical culture and sports in Ukraine, and their patriotism and dedication to the national idea became an example for future generations.

References

1. Drabchuk I., Skavrinko M. Ivan Myron – Minister of WUPR. Halych, 2007. 66 p.
2. Drohobytska, O. Tradition and Modernity: Everyday Life of the Ukrainian Rural Intelligentsia of Galicia (late 19th – 30s of the 20th century). Ivano-Frankivsk: Symphony Forte, 2014. 540 p.
3. Zolochivshchyna: Its Past and Present. New York – Toronto – Canberra, 1982. 660 p.
4. Historical and Memorial Collection of the Chortkiv District. Counties: Chortkiv, Kopychyntsi, Borshchiv, Zalishchyky. New York – Paris – Sydney – Toronto, 1974. 923 p.
5. Korytko R. Dobryniv – a Village of Picturesque Opillya. Lviv, 2004. 416 p.
6. Kupchuk L. The Third Strike (Fates of Galician Deans-Fathers). Lviv: Kamenyar, 2001. 145 p.
7. Malashchuk R. From the Book of My Life: Memoirs. Toronto, 1987. Vol. 1: You Will Grow Up, Son, You Will Set Off on the Road. 358 p.
8. Moroz V. My Native Village Sazhava. Bohorodchany, 2003. 84 p.

Eduard Kuzmenko,
PhD Student in History,
Department of Modern and Contemporary History
of Foreign Countries,
Taras Shevchenko National University of Kyiv

THE IMPORTANCE OF SPORTS DIPLOMACY IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS AMID THE RUSSIAN FULL-SCALE INVASION

Sports diplomacy is a part of public diplomacy, its value and potential have not yet been fully used in Ukraine. Sports diplomacy is given a distinct place in the Public Diplomacy Strategy of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine for 2021–2025. According to the vision of the Strategy's developers, the essence of this vector of public diplomacy lies in the "organization, holding, and participation in international sports events." This paper attempts to broaden the understanding of sports diplomacy in the current realities, analyze successful cases, and propose ways and tools to improve the effective implementation of the public diplomacy strategy in the activities of higher education institutions.

The heavy losses suffered by Ukrainian sports and Ukraine as a state during the full-scale invasion have shown that sports (esp. Olympic sports) are no longer an apolitical phenomenon, and the ideals set by the visionary of the first modern Olympic Games – the Frenchman Pierre de Coubertin during the Belle Époque – no longer correspond to current realities.

The Ministry of Youth and Sports of Ukraine, the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine, and the Youth and Sports Committee of the Verkhovna Rada of Ukraine have demonstrated high coordination from the first days of Russia's invasion when it comes to strategic communications, lobbying for sanctions in the sports sphere, and preventing the aggressor country's athletes from participating in international competitions.

For example, the long-term information campaign #BoycottRussianSport, initiated by Ukraine's Ministry of Foreign Affairs, aimed at preventing Russian and Belarusian athletes from participating in the 2024 Olympic Games (Paris). According to Iryna Borovets, head of the Public Diplomacy Department at Ukraine's MFA, the campaign reached 5 million users across all social media platforms (3.7 million on Twitter alone).

Since the start of the invasion, the Ministry of Youth and Sports of Ukraine has called on international sports federations and the International Olympic Committee (IOC) to exclude Russian athletes from competitions – a demand largely upheld to this day. Moreover, despite the tensions and sensitivity of the issue, the Ministry issued a ban on Ukrainian athletes participating in events where Russian athletes were present. This position was adjusted only after the IOC did not invite Russia and Belarus to participate in the 2024 Olympic Games (allowing participation in some competitions only if Russians competed under a neutral flag).

Despite these positive developments, we should also outline internal challenges that complicate processes in the realm of sports and effective sports diplomacy, and that call for more active involvement of higher education institutions (HEIs) in implementing the strategy.

First of all, the significant destruction of sports infrastructure, ongoing enemy shelling, and the impossibility of focusing solely on a professional sports career in the medium- and long-term raise difficult questions about the future of professional sports in Ukraine.

Secondly, amid a range of social and economic problems, the population reacts sharply to the issue of constructing sports infrastructure during wartime and to allocating funds for its restoration (which is key to the development of professional sports).

Third, there is a deeper issue concerning the postwar vision of Ukraine, its reconstruction (or rebuilding on new foundations), the resocialization of veterans, the psychosocial support of Ukrainians, and the place of sports in these state-level processes. This set of issues requires a thorough analysis and ongoing communication between

civil society, state representatives at various levels, business circles, and international partner actors.

Therefore, the practical aspect should be focused on: how HEIs can now actively use the tools of sports diplomacy at the people-to-people and people-to-state levels, effectively applying them to develop mass student sports.

Higher education institutions are active representatives of the state in the fields of public diplomacy (educational, scientific, expert, cultural), serve as hubs of social activism and mobility, and act as platforms for effective interaction. However, conscious use of sports diplomacy tools is present in only a few HEIs. Notable examples of sports diplomacy at the university level are demonstrated by the Ivan Boberskyi Lviv State University of Physical Culture, Taras Shevchenko National University of Kyiv, and a few others.

A distinctive feature in this context at Taras Shevchenko National University of Kyiv is that the leading role in implementing projects aimed at ensuring strategic communications belongs to the Sports Department of the University's Student Parliament.

Given that during the COVID-19 pandemic, when mass offline events were prohibited, cyber disciplines gained increasing popularity, the importance of digital platforms became more apparent. Moreover, its popularity continues to grow. Now, under the conditions of full-scale war, online platforms are an effective tool for mass use and establishing intercultural communication at the people-to-people level.

A particularly effective avenue in this regard is the use of chess on online platforms such as chess.com and lichess.com. Let us examine a few striking examples.

Case 1. Ivan Boberskyi Lviv State University of Physical Culture, as a specialized institution for training sports professionals, was in 2023 the only representative from Ukraine at the prestigious global chess forum [1]. The World University Chess League, held from September to November 2023, brought together 360 student teams from North and South America, Asia, Africa, and Europe (divided into 23 divisions according to player ratings). The total

number of participants in the competition, held on the Chess.com platform, exceeded 2,000 students – an absolute record for student chess competitions.

Significance. The presence of more Ukrainian universities would allow Ukraine to demonstrate its intellectual potential, its activity, and engagement in international student sports. Moreover, it can become a platform for conveying the truth about Russia's invasion of Ukraine and spreading Ukrainian messages to students from other countries.

Case 2. The Annual Kasparov Chess Foundation University Cup – international university competitions featuring leading universities. In 2023, the tournament was held for the third time, bringing together 116 universities. Ukraine was represented at the competitions by the teams of Taras Shevchenko National University of Kyiv and Ivan Boberskyi Lviv State University of Physical Culture. Two teams from Taras Shevchenko National University of Kyiv took 10th and 19th places, respectively [2]. It is also worth noting that thanks to the presence and active position of the Ukrainian side, teams from Russian universities were not allowed to participate in the competition.

Significance. The presence of Ukrainian universities and the active stance of Ukrainian students also contribute significantly to the implementation of the state-level policy to prevent Russian athletes from participating in competitions.

Case 3. Participation of Taras Shevchenko National University of Kyiv in a tournament with Italian universities on May 22, 2022. The Ukrainian team took 1st place [3].

Significance. Such a format of bilateral interstate meetings is an important aspect of strengthening bilateral cooperation.

In addition, events in offline/hybrid formats are also important: organizing sports festivals, celebrations, and runs. A vivid example is the organization of the traditional University Mile at Taras Shevchenko National University of Kyiv. The tradition was initiated in 2022 during the full-scale invasion, and in September 2023, the second University Mile was held, gathering more than 200 participants in offline and remote formats. The charitable donations totalled

39,050 UAH and were directed to the treatment and support of university community members who are defending Ukraine as part of the Armed Forces of Ukraine [4].

In 2023, the tradition of the "Mohyla Mile" at the National University of Kyiv-Mohyla Academy was also revived (which included participants from other countries).

These practices aim to unite the university community, popularize sports, and promote a healthy lifestyle. Moreover, sports events integrate international students into the university community and shape the positive image of the university and the country. Given a number of problems outlined in the academic literature regarding international students in Ukraine, this practice is necessary and important in the field of public diplomacy.

In addition to holding sports and e-sports competitions, ongoing communications are essential for building effective cooperation and implementing sports diplomacy, both at the university level (forming a "single voice") and in bilateral and multilateral communications with other universities and foreign partners. Effective interaction includes organizing meetings, working sessions, study visits, roundtables, and conferences.

Of particular interest is interaction in the format of conferences, as they allow the effective combination of various directions of public diplomacy when forming topics, sections, and event programs. For example, by combining aspects of contemporary issues, history, and sports topics within an international conference, one simultaneously engages scientific, expert, and sports diplomacy, opening the possibility for cross-sectoral cooperation and project discussions.

Finally, we outline the key aspects and recommendations for the successful implementation of sports diplomacy at the university level:

- the importance of personnel/staff who should be proactive, energetic, and at the same time constantly improving, open to new ideas, and possess strategic, broad thinking. Moreover, in the context of the 21st century and high information flows, flexibility and adaptability to rapidly changing realities will also be an advantage;

- actualizing issues related to sports and active lifestyles within higher education institutions;
- transparent, open activity in implementing sports diplomacy (and in university work in general), the importance of information presence on most social online platforms, and strong communication components;
- establishing effective cooperation at the University level between student self-government bodies, the university's communication structure (Communication Center or similar), and the University administration;
- closer cooperation (for example, through creating a coordination platform or working group) between state institutions, agencies, the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine, the Ministry of Youth and Sports of Ukraine, the Verkhovna Rada of Ukraine, the Cabinet of Ministers of Ukraine, other interested actors, and higher education institutions in the implementation of sports diplomacy (more broadly, public diplomacy);
- establishing bilateral and multilateral cooperation between Ukrainian and foreign Universities (at the level of administration, student self-government) to develop bilateral and multilateral projects in the field of sports diplomacy;
- openness to cooperation, innovative solutions, and partnerships, active involvement of other public diplomacy actors (diaspora, Ukrainian students in foreign universities).

In conclusion, higher education institutions hold significant potential in implementing the public diplomacy strategy of Ukraine's Ministry of Foreign Affairs. A broader vision of the vector of sports diplomacy allows these institutions to effectively use this tool in practical activities and in the real formation of a positive image of the state among foreign target audiences (the public, university communities). Through the widespread implementation of the proposed recommendations, it becomes possible to deliver Ukrainian messages more effectively and multilaterally, contributing to the long-term formation of a positive image of Ukraine among foreign publics.

References

1. Три команди ЛДУФК імені Івана Боберського достроково гарантували собі участь в матчах плей-оф Світової Університетської шахової ліги сезону осінь-2023 [Електронне джерело]// Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського. – Режим доступу: <https://www.ldufk.edu.ua/news/try-komandy-ldufk-imeni-ivana-boberskogo-dostrokovovo-garantuvaly-sobi-uchast-v-matchah-plej-of-svitovoyi-universytetskoji-shahovoyi-ligy-sezonu-osin-2023/>
2. 3rd Annual Kasparov Chess Foundation University Cup. URL: https://chess.stream/kcf_university_cup/default Italy and Ukraine fun. Командна битва. – Режим доступу: <https://lichess.org/tournament/UaTtAmop>
3. Звіт щодо благодійних внесків з пробігу "II Університетська миля". – Режим доступу: https://t.me/sport_dep_KNU/1256

Ivan Fechko,
PhD student in History,
Department of World Ukrainian History,
Taras Shevchenko National University of Kyiv

SPORT AND INTEGRATION IN LATIN AMERICA: CHALLENGES, PROGRESS, OPPORTUNITIES

In Latin America, a region united by languages, histories of colonization, and shared struggles, sport has emerged not only as a mass cultural practice but also as a potential tool for regional integration. In a continent where political and economic integration processes have been fragile and inconsistent, sport offers a less conflictive and more symbolic space for the articulation of collective identities and cooperation mechanisms. This article analyzes how sport, through institutional initiatives, regional competitions, and sociocultural dynamics, has contributed and can continue to contribute to Latin American integration processes.

Various regional organizations have recognized the potential of sport as a tool for integration. The Pan American Sports Organization (ODEPA), founded in 1948, has been the main promoter of the Pan American Games, first held in Buenos Aires in 1951 [4]. These games have become one of the most significant events on the continent, bringing together almost all Latin American countries around shared values such as resilience, unity, and cooperation.

Similarly, the South American Sports Organization (ODESUR), responsible for the South American Games since 1978, has strengthened ties between Southern Cone and Andean countries, promoting the inclusion of traditional sports and equitable access to competition for less-resourced nations [5].

At the level of sports diplomacy, several countries have used coach exchanges, sports scholarships, and joint event organization as part of their regional strategy. For example, during the 2000s, within the

framework of the Bolivarian Alliance for the Peoples of Our America (ALBA), Cuba, Venezuela, and Bolivia cooperated in training athletes and coaches as part of a solidarity-based integration agenda [3].

Football holds a central place in Latin American identity and has become a transnational cultural phenomenon. Tournaments such as the Copa Libertadores and the Copa Sudamericana, organized by the South American Football Confederation (CONMEBOL), represent spaces of encounter where clubs from different countries compete on more equal footing than in other international arenas [1].

The regional nature of the South American qualifiers for the World Cup has also served as an element of integration. Unlike other regions, South America plays a round-robin format, creating a constant shared narrative among national teams. Even historic rivalries, such as that between Argentina and Brazil, have served as vehicles for regional affirmation against external powers.

Furthermore, figures like Pelé, Diego Maradona, and more recently Lionel Messi have been recognized throughout the continent as shared icons, capable of transcending national borders and symbolizing collective aspirations [1].

Despite progress, structural obstacles remain. Inequality in sports infrastructure, the commercialization of elite sport, and the early migration of talent to Europe or the United States weaken the logic of regional cooperation. Likewise, regional bodies often depend on unstable political will and lack sustainable budgets [2].

Nonetheless, opportunities remain abundant. The growing participation of women in sport can open new integrative agendas with a gender perspective. Promoting sport in regional education, school and university exchanges with a sports focus, and citizen diplomacy through events like the Bolivarian Games or the South American Youth Games constitute viable paths to consolidate grassroots integration [2].

Sport, due to its ability to mobilize emotions, build shared narratives, and foster collaborative practices, represents an underestimated but powerful tool to advance Latin American

integration. Beyond competition, sports events have created spaces of contact, mutual recognition, and technical cooperation. For this integrative potential to be consolidated, states and regional organizations must strategically invest in sport as public policy, recognizing its dual value: as a vehicle for human development and as a pillar of sustainable regional integration.

References

1. Alabarces, P. (2018). Historia mínima del fútbol en América Latina. El Colegio de Mexico AC.
2. Arbena, J., & LaFrance, D. G. (Eds.). (2002). Sport in Latin America and the Caribbean (Vol. 23). Rowman & Littlefield.
3. Morales Caicedo, I. (2016). Diplomacia deportiva en Colombia: una estrategia de política exterior para evitar el reclutamiento infantil.
4. Organización Deportiva Panamericana (ODEPA). (2023). Historia de los Juegos Panamericanos. <https://www.panamsports.org>
5. Organización Deportiva Suramericana (ODESUR). (2023). Juegos Suramericanos. <https://www.odesur.org>

Maksym Steblyk,
1st-year undergraduate student,
EP "American and European Studies",
Taras Shevchenko National University of Kyiv

THE IMPACT OF POLITICS ON INTERNATIONAL SPORTING ACTIVITY 1953–1990

In history, sport has had various functions: from popularizing the varieties of this activity and forming international associations to consolidate society during the Belle Époque, to the pause during the World Wars, and using it to "pacify" the aggressor. In the post-war era, sports delegations from member countries of the opposing blocs became an instrument of political influence. Today, I think, sport has returned to its organic course, which, except for a few cases, aims to unite humanity under a common banner of cooperation. After all, the number of states participating in the Olympic movement exceeds the number of UN member states.

Sport has always been an important part of the international image of any state, a means of "soft power". And for totalitarian and authoritarian regimes, it has become a weapon of propaganda for their own ideology [2].

Politicians could not ignore sports, because it was a gold mine for propaganda. The Americans were the first to improve their results in sports: in 1953, physical fitness tests conducted in Europe and the United States showed that 60% of American youth had incredibly low physical fitness, while in Europe this figure was 9%. It was after this that the decision was made to turn the situation upside down: not so much because the authorities were worried about the health of their population, but because they needed to maintain a tough image, and also because such a lack of physical fitness of the then teenagers could have a detrimental effect on the state of the army in the future.

To develop sports, the USSR took measures that were not much different from those in the United States: from 1960 to 1980, the

number of swimming pools and stadiums doubled, and the number of halls of various types and purposes increased by 60,000. Also, it was in the 1960s that physical education became mandatory in schools, and many more calls for sports began to appear on propaganda street posters, almost always with a competitive context [3].

Most of the leading athletes were also officers of the Soviet army, police, and special services [2]. Their task was to defeat the capitalists on a kind of battlefield in the form of a sports field. Sports were part of communist ideology – they said, our athletes are defeating the bourgeois, so life in the Soviet Union is good. Through sporting achievements, the CPSU rebuilt pride in its country [4].

In 1956, at the Olympic Games in Melbourne, Australia, a water polo match took place, which was later called "blood in the pool": in the semi-finals, the Hungarian team met the USSR team, and at the same time, in Hungary, the Soviet Union was brutally suppressing an armed uprising. No one thought the idea of holding this match was successful, but the match was held anyway. The result was endless provocations, arguments, and "unintentional" blows to the arms and legs by athletes from both teams. The culmination was bloodshed: towards the end of the match, Valentin Prokopov, a player for the USSR national team, could not stand the provocations and punched Hungarian Ervin Zador, resulting in a cut under his right eye [3].

But what happened after the meeting is also noteworthy: the Hungarians won the tournament, and after the Olympics, the entire team ran to naturalize to play for the American team. This influx of new players, ready to give their souls for America, took place in all areas of culture: from cinema to architecture. At first, everyone considered this a conscious choice of each individual, but a little later, everything became clear. The affair with the Hungarians was sponsored by the American weekly "Sports Illustrated", which in turn was a subsidiary project of the publishing empire "Time-Life", which in turn belonged to the ardent anti-communist Henry Lewis, and was actively financed by the US government.

In 1964, the US had big problems with the outside world because of the Vietnam War, and to seize the moment and spread his influence, the Prime Minister of the USSR, Alexei Kosygin, travelled to Canada. As soon as he arrived in Vancouver, Alexei was attacked, which could have made the trip a failure, but the prime minister placed a lot of faith in hockey and succeeded: he managed to get the conversation on track and catalysed direct talks about a match between the two superpowers. The Super Series between the two best hockey teams in the world at the time became a landmark event of the cultural Cold War.

Since 1964, the United States had been in great trouble with the outside world because of the Vietnam War, and to seize the moment and extend his influence, the Prime Minister of the USSR, Alexei Kosygin, travelled to Canada. Alexei was attacked upon arriving in Vancouver, which meant that the trip could already be called a failure, but the Prime Minister was betting big on hockey, and he got what he wanted: he managed to get the conversation on the right track and the result was the catalyzing of direct negotiations regarding a match between the two superpowers. The super series between the two, at that time, the best hockey teams in the world, became a landmark event of the cultural Cold War.[3]

Leonid Brezhnev looked at sports in a positive light, so the USSR received the right to host the 1980 Olympics. This tournament can be called the peak of tension between America and the Union in the sports segment. On December 24, 1979, six months before the games, the Union made a fatal mistake - it started a war with Afghanistan. This action was reputational suicide: the country was isolated even more, and the Olympic Games could not help but fall into disrepute. They became the first in history to be boycotted by 60 countries: France, Great Britain, Holland, Greece, of course the States, etc. The Americans themselves came up with their own, alternative tournament, which was called the "Liberty Bell Classic", where a larger number of athletes and countries participated than in the original games. In response, the USSR boycotted the 1984 Olympic Games in

Los Angeles and repeated the move with alternative games, calling them "Friendship 1984". Athletes from the Warsaw Pact countries took part in these competitions. These four years were a symbol of the disunity of ideologies even in a period when the most terrible events of the Cold War had passed, and it was through sports that ordinary people felt the tension between the two world contenders.

Another striking event occurred during the 1980 Olympics in the pole vault competition. There was an incredibly close fight between athletes from the USSR and Poland, in which the latter won. The athlete, in a fit of emotion, made a humiliating gesture towards the Soviet stands. And it would not have been such a sensation if it were not for the historical context: Poland was a key country in the Warsaw Pact, in which the Soviet Union concluded alliances with a number of Eastern European countries. Propaganda did its best to show its people that this was an alliance between countries, and not the exploitation that it actually was. With this gesture, Kazakevich – that was the name of the athlete himself – showed people the true state of affairs, opening the eyes of the masses. The consequence for him was repression, the force of which was so great that he had to leave the territory of the countries that were part of the alliance with the Soviet Union until the collapse of the USSR.

Sport emerged as an effective tool in the fight against apartheid in South Africa. In 1976, 20 African countries boycotted the Montreal Olympics because New Zealand, whose rugby team had played a match against the racially based South African team a few months before the Games, was participating [1, p. 31].

One of the most striking examples of sport as a tool of cultural diplomacy in the Cold War era is the meeting of the US table tennis team with the Chinese team, despite the lack of US recognition of the PRC. After this tournament, US President Richard Nixon was invited by Mao Zedong. As the then Chinese Premier Zhou Enlai wrote: "Never before in history has sport been used as an effective tool of international diplomacy" [1, p. 29]. In April 1971, quite unexpectedly,

China offered the American table tennis team to visit China at the expense of the host country. In one week, the Americans and Chinese played several table tennis matches, visited the Summer Palace, the Great Wall of China, and saw China from the inside. This was the first visit by Americans to the People's Republic of China since its founding in 1949. A year later, in 1972, Chinese athletes arrived in the United States. They played some table tennis matches and got to know America better [1, p. 72].

The beginning of football diplomacy is associated with a friendly match between the national teams of the USSR and Germany, which took place in 1955. The political background for this match was unfavourable. There were no diplomatic relations between the two states. Three weeks after the match, the USSR and Germany established diplomatic relations [1, p. 76].

So, after World War II, sport continued to play a political role. It highlighted the principles and ideas of the country it represented, from which it was delegated. Not in all cases did it manage to avoid bloodshed. In some places, this had a detrimental effect on countries trying to confirm their image, in other cases, it contributed to diplomatic recognition and further cooperation; somewhere, "non-superpower" countries, "small" states embodied the ideals they fought for, professed, and are considered generally accepted today. This shows all those who claim that "sport is outside politics" that this is not so. However, today, sport does not lose its ability to be an instrument of "soft power".

References

1. Zakhvataiev A. S. REALIZATsIIa ZOVNISHNOI POLITYKY DERZhAVY ChEREZ SPORTYVNU DYPLOMATIYu : mahisterska robota : 017. Starobilsk, 2021. 107s.URL:https://www.researchgate.net/publication/353914856_REALIZACIA_ZOVNISNOI_POLITIKI_DERZAVI_CEREZ_SPORTIVNU_DIPLOMATIU
2. Zinchenko S. "Shvydshe, vyshche, sylnishe": yak rosiiskyi sport sluzhyt derzhavnii systemi propahandy. ms.detector.media. URL: <https://ms.detector.media/propaganda-ta-vplivi/post/32416/2023-07-14-shvydshe-vyshche-sylnishe-yak-rosiyskyy-sport-sluzhyt-derzhavniy-systemi-propagandy/>
3. KROV, TsRU, BOIKOTY, DOPINH TA BOROTBA ZA POSTKOLONIALNYI SVIT - sport yak sehment protystoiannia SShA i SRSR - UKR Line. UKR Line. URL:<https://ukrline.info/2023/08/10/krov-tsru-boykoty-dopinh-ta-borotba-za-postkolonialnyy-svit-sport-iak-sehment-protystoiannia-ssha-i-srsr/>
4. Interfax-Ukraine. Chomu sport – tse zbroia dlia Kremlia. Shcho stanetsia, yakshcho rosiiskyykh sportsmeniv povernut na Olimpiadu. Interfaks-Ukraina. URL: <https://interfax.com.ua/news/blog/894982.html>

Поліщук Ірина Юрївна,
директор КЗПО Київська
Мала академія наук учнівської молоді

Вакарін Сергій Ігорович,
керівник секції
"Високі технології та англійська мова",
відділення "Київ-столиця" Київської МАН

СПОРТ, ОСВІТА, НАУКА: ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ У КИЇВСЬКІЙ МАЛІЙ АКАДЕМІЇ НАУК

Сучасний спорт виходить за межі традиційних змагань. Київська МАН активно підтримує інноваційні підходи в освіті, включаючи розвиток компетенцій у сфері кібербезпеки, кіберспорту, інтелектуально-спортивних змагань.

Кібербезпека – один із провідних напрямів діяльності Київської МАН.

Починаючи з 2023 року, КМАН вже трічі проводила Київський чемпіонат з кодування, криптографії, кібербезпеки (CTF) та захисту інформації. Успішна участь у таких чемпіонатах вимагає від учасників високого рівня освіти, зокрема у таких областях як кібербезпека, програмування, штучний інтелект. Школярі отримують можливість покращити свої знання в цих областях, беручи участь у регулярних заходах КМАН з цих напрямів, таких як заняття з прикладної кібербезпеки особистості, кібербезпеки цифрових особистостей, виявлення та нейтралізації закладних пристроїв ("жучків"), спільних заходах з РНБО, Держспецв'язку та ТПП України в рамках Всеукраїнського місячника з кібербезпеки.

Кіберспорт, який нещодавно включили до олімпійських видів спорту, вже став не лише популярним видом змагань, а й важливим напрямом розвитку цифрових навичок молоді.

Українські кіберспортсмени здобули багато перемог на міжнародних кіберспортивних змаганнях. Проте досягти системних результатів у цій сфері можливо лише за умови комплексної програми підготовки школярів до таких змагань. Зокрема за допомогою відеоігор в освіті закладається база для занять кіберспортом та геймифікації освіти. Тому постає завдання інтеграції відеоігор до навчального процесу. Таке завдання давно поставлено й виконується у багатьох розвинених країнах Заходу, а в останні роки проводяться й кіберспортивні змагання серед школярів, в тому числі ЄС уже фінансує подібні ініціативи на загальноєвропейському рівні.

Розробка відеоігор – ключовий елемент програми навчання майбутнього "Діти для дітей", яку Сергій Вакарін за підтримки американських партнерів веде в рамках КМАН. Програма передбачає інноваційний формат навчання: американські підлітки навчають українських дітей. У 2022 р. старший бізнес-директор Майкрософт Хлоя Зенг, її діти та інші підлітки з міста Сіетл вирішили допомогти українським дітям, які перебували в Києві влітку на фоні воєнних дій, у подоланні освітніх втрат. Програма, яка включає курси створення комп'ютерних ігор, веб-сайтів, а також клуб англійської мови, була підтримана управліннями освіти Дніпровського та Шевченківського району та іншими партнерами і тепер проводиться на постійній основі. Розробка відеоігор у середовищі Scratch – один з головних курсів програми.

Дослідження (1, 2) показують, що **використання відеоігор в навчальному процесі** може сприяти активному навчанню, довгостроковому засвоєнню знань, залученню та мотивації учнів, в тому числі в СТЕМ-освіті, створювати додаткові навчальні можливості для залучення підлітків до нових галузей навчання. Під час занять секції Вакарін використовує відеоігри для закріплення вмінь учнів швидко робити математичні розрахунки (ігри з арифметичними діями), знань англійської мови (ігри на

засвоєння алфавіту, лексичного запасу), засвоєння основ керування транспортними засобами (комп'ютерні тренажери), ефективної командної взаємодії (рольові ігри) та ін. Проводяться змагання між дітьми з використанням деяких з цих ігор (зокрема на засвоєння алфавіту).

Іншими сучасними форми інтелектуально-спортивних змагань є **хакатони, перегони дронів** та ін. КМАН регулярно проводить такі заходи, зокрема хакатон "Теорія чисел в програмуванні", Міжнародний науково-технологічний хакатон "Місто майбуття" та Київські учнівські змагання дронів на кубок Перемоги.

Учасники згаданих змагань можуть значно покращити свої результати, якщо вони добре обізнані з можливостями **штучного інтелекту (ШІ)**. КМАН проводить заходи, де детально пояснюються особливості його використання, зокрема вебіари "Нові тренди генеративного штучного інтелекту та базові основи промпт-інжинірингу на прикладі ChatGPT, Claude, Copilot, Bard", "Кейси створення різного контенту за допомогою генеративного штучного інтелекту", "Генеративний штучний інтелект у прогнозуванні часових рядів", "Відкриваємо світ DataScience: роль дата аналітики, дата сасентистів та машинного навчання в сучасному бізнесі". Проводиться також конкурс для юних програмістів "AI Prompt Challenge 2.0".

Список використаних джерел та літератури

1. Вакарін С. І. Нова українська школа: Дидактичні основи STREAM-освіти в початковій школі : навч.-метод. посіб. Київ: Саміт-книга, 2021.
2. Вакарін С. І. STEAM. Освіта майбутнього в Україні. Київ : Саміт-книга, 2021.

Вакарін Сергій Ігорович, автор підручників та методичних рекомендацій зі СТЕМ-освіти

РОЛЬ СПОРТУ В ОСВІТІ

Взаємозв'язок між спортом і освітою є динамічним і багатогранним. Обидві сфери мають значний вплив на зростання особистості, її соціальні навички та загальний добробут.

У методичному посібнику (1) зазначено, що проведення спортивних ігор у школі сприяє навчальному процесу, зокрема – у випадку інтелектуальних ігор (шахи, шашки) - покращує мозкові нейронні зв'язки учня. Нижче спробуємо проаналізувати цей та інші приклади взаємного впливу спорту та освіти, наведемо декілька прикладів тісного зв'язку між спортом та освітою, проілюстрованих кейсами з власного досвіду автора.

Соціальна взаємодія та співпраця

Спорт в навчальних закладах часто виступає як об'єднуюча сила, сприяє вихованню серед учнів почуття спільності та приналежності. Шкільні спортивні команди надають можливості соціальної взаємодії, яка виходить за межі класу. В результаті формується відчуття спільності, яке сприяє формуванню позитивної атмосфери в школі та залученості учнів до корисних занять. Крім того, заняття спортом навчають учнів важливості підтримки один одного та здобуття спільних досягнень шляхом командної роботи та співпраці.

Наприклад, у закладах освіти з 2020 року працюють секції з бойового хортингу – українського національного спорту. Як засвідчує досвід Мистецького ліцею "Зміна" Дніпровського району, заняття хортингом сприяють вихованню в дітей

патріотизму, фізичної та духовної стійкості, навичок здорового способу життя. Учні ліцею неодноразово здобували перемоги у змаганнях з хортингу різного рівня.

А на Радіо ПОРШ, яке створила Освітня агенція міста Києва, найбільш популярною рубрикою серед учнів стали інтерв'ю зі знаменитими спортсменами.

Покращене навчання та розвиток життєвих навичок

У багатьох дослідженнях показано, що заняття спортом покращують когнітивні функції та успішність учнів, загальний настрій та поведінку в класі. Ця кореляція підкреслює важливість всебічної освіти, яка включає фізичні навантаження та інтелектуальні змагання поряд із традиційними навчальними предметами. Зараз до цього переліку додається кіберспорт (2), розгляд якого вимагає окремого дослідження.

Спорт сприяє розвитку основних життєвих навичок, необхідних для успіху як у навчанні, так і в професійному середовищі. Завдяки спорту формуються такі навички як робота в команді, лідерство, відповідальність, дисципліна та наполегливість. Командні види спорту сприяють співпраці та ефективному спілкуванню задля досягнення спільної мети. Це має вирішальне значення для майбутньої кар'єри учнів. Крім того, дисципліна та наполегливість – необхідні навички в навчанні.

У Мистецькому ліцеї "Зміна", крім уже згаданого хортингу, діти, починаючи з першого класу, мають можливість займатись інтелектуальним спортом у гуртку з гри у шахи. Це прискорює розвиток їх когнітивних здібностей, здатності до запам'ятовування та концентрації.

А у ЗЗСО №25 Шевченківського району перед початком навчального року проводять змагання зі спортивного орієнтування "KYIV CITY RACE – останній дзвоник літа". Це момент приємної зустрічі та взаємодії дітей та вчителів після літнього відпочинку, що забезпечує плавний перехід до навчального процесу.

Здоров'я та благополуччя

Спорт грає ключову роль у просуванні серед учнів здорового способу життя. Регулярна фізична активність сприяє зниженню ризику не тільки ожиріння та серцево-судинних захворювань, але й психічних розладів (тривожність, депресія та ін.). Інтеграція спорту в освітній процес – запорука збереження фізичного здоров'я учнів поряд з інтелектуальним зростанням. Це особливо важливо сьогодні, коли все більш поширеним стає сидячий спосіб життя.

Освітня агенція міста Києва розробила застосунок "Спорт без перешкод", який містить різноманітний комплекс вправ, розроблений з урахуванням потреб та можливостей освітян, батьків та дітей різного віку, де кожен учасник освітнього процесу має можливість знайти корисні вправи для себе.

А у Санаторній школі №20 Шевченківського району заняття спортом стимулюють учнів до активнішої боротьби за покращення свого здоров'я. Так, нещодавно команда школи з волейболу стала призером міського етапу змагань Пліч-о-пліч.

Кіберспорт

Комп'ютерні змагання стають дедалі популярнішими в світі. Кіберспорт став найбільш поширеним видом спорту, і Україна одна з найбільш успішних країн в цьому спорті. Перед війною в Києві проводився глобальний півфінал змагань зі знаменитої гри DOTA. Під час війни Україна не може приймати міжнародні турніри, але й зараз на рівні областей, районів, окремих шкіл проходять кіберчемпіонати. Наприклад, у Дніпровському районі м. Києва такі чемпіонати проводять Ліцей №128 та НВК №167, в районі відкрився новий кіберспортивний клуб. А на заняттях гуртків у Мистецькому ліцеї "Зміна", серед іншого, ведеться розробка комп'ютерних ігор. Таким чином відбувається не тільки опанування навичок взаємодії з віртуальним простором, а й підготовка охочих учнів до участі в новому олімпійському спорті.

Це важливо і з точки зору присутності України як країни в міжнародному кіберпросторі. Агресор розглядає кіберспорт як інструмент гібридної війни та розмивання міжнародної підтримки України. Тому перед українськими кіберспортсменами стоїть важливе завдання – просувати український наратив серед багатомільйонної аудиторії кіберспортивних змагань. Цю задачу виконують також історико-патріотичні відеоігри для міжнародного ринку, які розробляють українці.

Спорт та військова освіта

В закладах освіти, що готують майбутніх військовослужбовців, приділяють підвищену увагу фізичній підготовці вихованців, які закономірно здобувають регулярні перемоги у різноманітних спортивних змаганнях.

Відповідно, викладачі фізичної культури таких закладів як Київський військовий лицей ім. Богуна та Кадетський корпус мають володіти своїм предметом на високому рівні. Це передбачає як вміння забезпечувати виконання своїми вихованцями посилених нормативів, так і навички використання сучасних технологій навчання у процесі занять фізичними вправами.

Висновок

Роль спорту в освіті виходить далеко за межі фізичної підготовки. Спорт збагачує освітній досвід учнів, сприяючи розвитку когнітивних здібностей, важливих життєвих навичок, здорового способу життя та відчуття спільності. Цілісний підхід до освіти, який цінує як інтелектуальний, так і фізичний розвиток, є важливим для всебічного розвитку особистості, покращення успішності та виховання здорового, активного та соціалізованого покоління.

Список використаних джерел та літератури

1. Вакарін С. І. Нова українська школа: Дидактичні основи STREAM-освіти в початковій школі : навч.-метод. посіб. Київ: Саміт-книга, 2021.
2. Вакарін С. І. STEAM. Освіта майбутнього в Україні. Київ : Саміт-книга, 2021.

Гарбар Дмитро Олегович,
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького

ДІЯЛЬНІСНИЙ ТА РЕФЛЕКСНИЙ КОМПОНЕНТИ ЯК ОСНОВА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Сучасне українське суспільство зазнає суттєвих світоглядних змін, серед яких однією з головних є усвідомлення важливості здоров'я як ключової цінності. Це переосмислення знаходить своє відображення в державних стратегіях і законодавчих актах, які на рівні нормативів визначають основні пріоритети та завдання державної політики у сфері охорони здоров'я громадян України.

За результатами досліджень сучасних науковців у галузі фізичної культури, більшість уроків фізичної культури в школах орієнтовані здебільшого на розвиток рухових навичок і вмінь, необхідних для виконання фізкультурних нормативів. При цьому педагоги часто недостатньо застосовують здоров'язбережувальні технології, які допомогли б формувати у учнів мотивацію до здорового способу життя та усвідомлене ставлення до власного здоров'я.

Відповідно до мети фізичної культури у загальноосвітніх закладах, що передбачає формування здоров'язбережувальної культури учнів, компетентність у сфері здоров'язбереження є важливою складовою професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

Науково-педагогічні дослідження підходять до формування здоров'язбережувальної компетентності майбутнього вчителя з різних теоретичних аспектів. Зокрема, компетентнісний підхід є пріоритетним у підготовці педагогів, зокрема вчителів фізичної культури, адже вони безпосередньо впливають на стан здоров'я учнів [3, с. 148].

Поняття здоров'язбережувальної компетентності трактують як сукупність особистісних характеристик і якостей, що сприяють підтриманню фізичного, соціального, психічного та духовного благополуччя людини та її оточення [5, с. 87].

О. Овчарук вказує, що компетентності є психологічними утвореннями, які включають знання, алгоритми дій, систему цінностей та відносин, що реалізуються через практичну діяльність. Здоров'язбережувальна компетентність охоплює знання про здоровий спосіб життя, навички гігієнічної та фізичної культури, а також усвідомлення відповідальності за власний стиль життя, що проявляється через поведінку людини [4, с. 24].

Т. Андрищенко підкреслює важливість комплексного впливу на здоров'язбережувальну компетентність: надання дітям знань про основи здоров'я, формування позитивного ставлення до здорового способу життя та створення умов для розвитку навичок, що покращують стан здоров'я [1].

Н. Башевець визначає здоров'язбережувальну компетентність як високий рівень професійної майстерності, що проявляється у здатності ефективно здійснювати діяльність, спрямовану на збереження та зміцнення здоров'я, при цьому особа володіє глибокими знаннями і демонструє впевненість у виконанні функцій, що стосуються здоров'я [3, с. 121].

Т. Бойченко вважає здоров'язбережувальну компетентність інтегрованою динамічною якістю особистості, що проявляється у здатності організувати здоровий спосіб життя, контролювати діяльність, спрямовану на збереження здоров'я, критично оцінювати свою поведінку та поведінку інших, а також приймати морально обґрунтовані рішення [2].

Ключовим елементом здоров'язбережувальної компетентності є діяльнісний компонент, що в контексті підготовки майбутніх вчителів фізичної культури виявляється у їхній фізкультурно-педагогічній діяльності, орієнтованій на збереження і укріплення здоров'я школярів. Для досягнення цієї мети вчитель має

володіти різноманітними психологічними та педагогічними навичками, такими як аналітичні, прогностичні, проєктивні, орієнтаційні, розвиваючі, комунікативні та спеціальні фізкультурні вміння.

Не менш важливим є рефлексивний компонент, який виступає механізмом усвідомлення важливості збереження здоров'я та формування власної світоглядної позиції, що сприяє інтеграції здоров'язбережувальної поведінки у професійну діяльність учителя.

Формування здоров'язбережувальної компетентності у майбутніх учителів фізичної культури здійснюється за допомогою педагогічних технологій, спрямованих на підтримку здоров'я учасників освітнього процесу [6, с. 276]. Завдання цих технологій включають виховання ціннісного ставлення до здоров'я, формування позитивної мотивації до здорового способу життя та розвитку валеологічних умінь для збереження фізичного, психічного і духовного благополуччя. Важливим є також формування навичок застосовувати знання у повсякденному житті та здатність самостійно знаходити ефективні засоби підтримання здоров'я [6, с. 283].

В процесі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури важливо впроваджувати ефективні методи та технології для формування здоров'язбережувальної компетентності, серед яких варто відзначити кейс-методи, портфоліо, дослідницькі підходи, проєктні технології та моделювання професійної діяльності.

Висновок. Результативність формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх учителів фізичної культури залежить від правильного поєднання теоретичних знань та практичних навичок, а також від вибору ефективних методів і засобів цього процесу.

Список використаних джерел та літератури

1. Андрюшенко Т. К. Формування здоров'язбережувальної компетентності як соціально-педагогічна проблема // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. 2012. № 7. С. 123–127.
2. Бойченко Т. Є. Здоров'язбережувальна компетентність як ключова в освіті України // Основи здоров'я і фізична культура. 2008. № 11-12. С. 6–7.
3. Башавець Н. Г. Здоров'язбережувальна технологія навчання майбутніх учителів фізичної культури в умовах інформатизації освіти : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 – Теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я) / Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2018. 241 с.
4. Овчарук О. В. Компетентісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : бібліотека з освітньої політики. Київ : К.І.С., 2004. 112 с.
5. Кузнецова О. Т. Оздоровчі технології у фізичному вихованні студентів: теорія, методика, практика : монографія. Рівне, 2018. 416 с.
6. Михайліченко М. В., Рудик Я. М. Освітні технології : навч. посіб. Київ : ЦП "КОМПРИНТ", 2016. 583 с.

Гончаренко Олена Віталіївна,
к. е. н., доцент кафедри світової економіки,
Державний торговельно-економічний університет

Бондарчук Інна Василівна,
здобувач вищої освіти,
Державний торговельно-економічний університет

СПОРТИВНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК СКЛАДОВА М'ЯКОЇ СИЛИ В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

Спорт – це не лише тренування, ігри чи змагання, але й унікальне явище, здатне об'єднати людей з усіх куточків планети. У сучасному світі його використовують не тільки як засіб фізичного розвитку, але й як важливу складову зовнішньої політики, спрямованої на формування позитивного іміджу держави, сприяння взаєморозумінню між країнами та зміцненню міжнародних відносин в цілому. Це явище отримало назву "спортивна дипломатія". Вона включає в себе офіційні ініціативи урядів, міждержавні спортивні заходи, участь спортсменів у різноманітних дипломатичних місіях, а також взаємодію на рівні суспільства [5].

Спортивна дипломатія відіграє ключову роль у концепції "м'якої сили" в контексті міжнародних відносин. Вона має унікальну здатність зменшувати напруженість між державами та створювати нейтральні платформи для діалогу. На відмінну від традиційної дипломатії, яка зазвичай використовує економічний чи військовий тиск для впливу на суспільство, спортивна дипломатія застосовує популяризацію культури, цінностей та престижного іміджу, сприяючи взаєморозумінню та зміцненню міжнародних відносин. Завдяки успіхам спортсменів, організаціям відомих спортивних змагань, таких як Євро-2012 в Україні чи ЧС-2022 в Катарі, або підтримці міжнародних

спортивних ініціатив країнам вдається створювати навколо себе позитивне сприйняття у світі. Багато держав також свідомо інвестують у спортивну інфраструктуру та підтримку своїх спортсменів, таким чином посилюючи свій вплив у світі [1].

Використання спортивної дипломатії як "м'якої сили" має глибоке історичне підґрунтя. Ще в античні часи Олімпійські ігри, які проходили в Стародавній Греції, використовувались як символ єдності елліністичного світу – під час змагань оголошувалось олімпійське перемир'я (*екехеїрія*), що дозволяло атлетам і глядачам безпечно подорожувати [4]. Політичні аспекти спортивної дипломатії проявляються також і через бойкоти спортивних міжнародних змагань, які використовують як складову впливу на інші держави. Одним з яскравих прикладів є бойкот Олімпійських ігор у Москві 1980 року, який був оголошений західними країнами у відповідь на радянське вторгнення в Афганістан [2]. Схожа ситуація відбулася у 2022 році, коли певні держави оголосили дипломатичний бойкот зимових Олімпійських ігор в Пекіні, звинувачуючи Китай у порушенні прав людини стосовно уйгурів у Сіньцзяні [4].

Вплив спортивної дипломатії як складової "м'якої сили" на міжнародні відносини яскраво виражений в організації міжнародних спортивних подій, які привертають увагу міжнародного суспільства до країни, таким чином, даючи змогу країні покращити свою репутацію та покращити дипломатичні зв'язки. Завдяки проведенням міжнародних змагань, таких як Олімпійські ігри чи Гран-прі Формули-1, країни мають змогу продемонструвати власні досягнення у сфері спорту та інфраструктури, отримати значні економічні вигоди та привернути іноземні інвестиції [6].

Таким прикладом є проведення Олімпійських ігор у Сеулі. Тогочасна Південна Корея, яка ще кілька десятиліть назад була авторитарною країною з погано розвинутою економікою, використала Олімпійські ігри як платформу для демонстрації

власного розвитку та демократичних змін. Напередодні Олімпіади Південна Корея провела ключові політичні реформи, які призвели до переходу країни від військової диктатури до демократичного правління, що у свою чергу позитивно вплинуло на її міжнародний імідж. Окрім цього, за допомогою Олімпійських ігор, Південна Корея змогла покращити відносини з країнами, які раніше не мали з нею тісних зв'язків, що зміцнило її позицію на міжнародній арені [7].

Важливим засобом впливу спортивної дипломатії на міжнародну політику є залучення відомих спортсменів до політичних ініціатив, оскільки вони мають значний вплив на суспільство та можуть формувати міжнародну громадську думку завдяки своєму визнанню і популярності. Відомі спортсмени часто беруть участь у благодійних проєктах, акціях та протестах, що сприяє поширенню національних цінностей та залученню міжнародної спільноти до співпраці.

Цікавим прикладом залучення відомих спортсменів є відомий американський боксер Мухаммед Алі. В середині 1960-х років в США активно проходили протести проти війни у В'єтнамі та велась активна боротьба за права людей. Відомий боксер, який на той час ще й був спортивною іконою, Мухаммед Алі виступив із заявою про відмову служити в армії під час В'єтнамської війни, публічно заявивши, що у нього "немає жодних ворогів серед в'єтнамців" та наголосив, що він не збирається воювати проти людей, які не зробили йому нічого поганого. Цей виступ викликав хвилю критики і, як наслідок, Алі позбавили звання чемпіона світу, а також відсторонили від рингу, допоки його справу не переглянули в суді. Але вже згодом його зробили символом не просто протесту проти війни, але й боротьби за права афроамериканців. Своєю відмовою йти на війну, Мухаммед Алі зміг привернути увагу суспільства на важливі питання, такі як расова дискримінація, правдивість урядової політики та роль спортсменів у політиці [8].

У висновку можна сказати, що спортивна дипломатія є важливою складовою "м'якої сили", яка надає змогу державам здійснювати свій вплив на міжнародні відносини через культурні та соціальні засоби, не використовуючи при цьому економічного або військового тиску. Вона допомагає країнам покращити свою репутацію на світовій арені, сприяє налагодженню тісних дипломатичних зв'язків та формуванню позитивного іміджу. Завдяки спортивним подіям, таким як Олімпійські ігри чи Формула-1, держави мають змогу продемонструвати свій розвиток в різних сферах життя, наприклад в інфраструктурі чи спорті, а також привернути увагу до важливих соціальних та політичних проблем або ініціатив. Не менш важливу роль в спортивній дипломатії відіграють і самі спортсмени, чия популярність дозволяє підвищити обізнаність про різноманітні проблеми і залучити міжнародну спільноту до співпраці. Таким чином, спортивна дипломатія є важливим інструментом "м'якої сили", який значно впливає на формування міжнародних відносин.

Список використаних джерел та літератури

1. Кулик С. М. Спорт і дипломатія – у пошуках спільного / С. М. Кулик // Актуальні проблеми країнознавчої науки : матеріали II Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конференції (м. Луцьк, 14–15 травня 2015 р.) / за ред. В. Й. Лажніка. – Луцьк : Вежа-Друк, 2015. – С. 176-179.
2. Москва-1980: олімпійський бойкот на тлі війни в Афганістані. URL: rfi.fr.
3. Олімпійське перемир'я: звідки взялося та який в нього статус – Футбол на UA.Tribuna.com.
4. Олімпійські ігри 2022 у Пекіні: бойкотують США та низка країн. URL : nv.ua.
5. Філіппова Ю. В. Спортивна дипломатія: сутнісне значення, виклики і перспективи для України / Ю. В. Філіппова // Політикус : наук. журнал. – 2020. – № 3. – С. 153–159.
6. Merkel U. Sport as a foreign policy and diplomatic tool. In: Bairner A., Kelly J., Woo Lee J. (Eds.) Routledge Handbook of Sport and Politics. Abingdon: Routledge, 2016. 12 p. URL : academia.edu.
7. Harvey R. Olympics '88: A Preview : The Host City : Seoul Rises From Ashes to Become Metropolitan Center of Distinction. Los Angeles Times, 14 September 1988.
8. How Muhammad Ali Risked His Boxing Career to Protest the Vietnam War. URL : military.com.

Гончаренко Олена Віталіївна,
к. е. н., доцент кафедри світової економіки,
Державний торговельно-економічний університет

Квятковська Валерія Віталіївна,
здобувач вищої освіти
Державний торговельно-економічний університет

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ У СПОРТІ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Гендерна рівність є однією з ключових тем сучасного суспільства, і спорт є важливою сферою, де ця проблема набуває особливого значення. Протягом багатьох років жінки стикалися з дискримінацією у професійному спорті, що проявлялося у меншому доступі до ресурсів, нижчих зарплатах, обмежених можливостях для кар'єрного зростання та недостатньому медійному висвітленні. Хоча сьогодні спостерігається позитивна динаміка щодо подолання цих бар'єрів, проблеми нерівності досі залишаються актуальними. Дослідження цієї теми є важливим для розуміння сучасного стану спорту та пошуку шляхів для забезпечення рівних можливостей для всіх спортсменів незалежно від статі.

Історичний розвиток жіночого спорту. Традиційно спорт вважався суто чоловічою сферою, і жінки довгий час не мали доступу до багатьох спортивних змагань. Наприклад, у перших Олімпійських іграх сучасності 1896 року жінки не брали участі, оскільки організатори вважали, що спорт не відповідає їхній природі. Лише у 1900 році жінки отримали можливість виступати, але лише у кількох видах спорту. Протягом ХХ століття ситуація поступово змінювалася завдяки зусиллям феміністичних рухів і міжнародних спортивних організацій. Одним із ключових моментів стало прийняття Конвенції ООН

про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW) у 1979 році [4], що заклало основу для гендерної рівності в різних сферах, зокрема у спорті. У 2012 році вперше в історії Олімпійських ігор кожна країна-учасниця мала хоча б одну жінку-спортсменку, що стало важливим досягненням у боротьбі за рівність [5]. У деяких видах спорту для включення жінок знадобилося багато часу: жіноча підкатегорія стрибків з трампліна потрапила до олімпійської програми лише в 2014 р.; змагання з плавання вільним стилем серед жінок на дистанції 1500 м дебютували на Олімпійських іграх 2020 р.; 8-денний Tour de France Femmes дебютував у 2022 р. [9].

Фінансова нерівність у спорті. Одним із найбільш яскравих проявів гендерної нерівності є розрив у зарплатах та фінансуванні чоловічого і жіночого спорту. Наприклад, у професійному футболі жінки заробляють значно менше за своїх чоловічих колег. За даними FIFPro, загальний призовий фонд жіночого Чемпіонату світу з футболу 2019 року становив 30 млн дол., тоді як аналогічний турнір серед чоловіків мав призовий фонд у 400 млн дол. Схожа ситуація спостерігається і в інших видах спорту. Наприклад, у баскетболі, за даними WNBA, середня зарплата гравчинь жіночої ліги значно поступається зарплатам гравців NBA. Водночас у тенісі вдалося досягти значного прогресу і турніри серії Grand Slam вже кілька років виплачують рівні призові для чоловіків і жінок [6].

Висвітлення жіночого спорту в медіа. Популяризація жіночого спорту значною мірою залежить від рівня його висвітлення в засобах масової інформації. Однак, дослідження показують, що жіночі змагання отримують набагато менше ефірного часу порівняно з чоловічими. Жінки-спортсменки постійно стикаються з переслідуваннями та гендерною дискримінацією у спорті на всіх рівнях гри. За останні 30 років зміни у висвітленні жіночого спорту в ЗМІ за останні три десятиліття є незначними. Дослідження показало, що частка часу,

присвяченого жінкам-спортсменкам у телевізійних новинах та популярних шоу, складає лише близько 5% від загального обсягу, що відображає лише мінімальне зростання – всього на 0,03% порівняно з 1989 роком [10]. Крім того, лише 4% загального обсягу спортивного контенту на телебаченні присвячено жіночому спорту, хоча 40% усіх учасників спорту становлять жінки [8]. Це призводить до меншої зацікавленості спонсорів і в підсумку – до недостатнього фінансування [3].

Гендерні стереотипи та соціальний тиск. Жінки-спортсменки нерідко стикаються із суспільними стереотипами, які піддають сумніву їхню фізичну силу та професійну спроможність. Існує стійке уявлення про "чоловічі" та "жіночі" види спорту, що ускладнює залучення жінок до певних дисциплін, таких як футбол, хокей чи важка атлетика. Яскравим підтвердженням слугує той факт, що на Олімпійських іграх 2008 року частка жінок у командах не перевищувала 30%. Однак Олімпійські ігри в Токіо 2020 року стали історичним моментом, оскільки вони вперше були відзначені як гендерно збалансовані, де частка жінок-учасниць досягла рівноваги з чоловіками [1]. Також у медіа більше уваги приділяється зовнішньому вигляду спортсменок, ніж їхнім досягненням, що створює додатковий соціальний тиск [2]. Дослідження І. Claringbould та А. Knoppers, яке включало опитування 15 спортивних журналістів і 32 членів керівних рад спортивних організацій, виявило, що гендерна нейтральність, нормальність і пасивність в практиках зберігають і посилюють існуючий гендерний дисбаланс серед тих, хто займає керівні посади [7].

Позитивні зміни та перспективи. Попри всі виклики, останні роки демонструють позитивні зрушення у сфері гендерної рівності в спорті. Зокрема, міжнародні спортивні організації, такі як Міжнародний олімпійський комітет (МОК) та ФІФА, активно впроваджують політику рівності. Наприклад, МОК ініціював програми з підтримки жіночого спорту та

оприлюднив оновлені "Рамки МОК щодо справедливості, інклюзивності та недискримінації на основі гендерної ідентичності та статевих відмінностей", а ФІФА планує збільшити фінансування жіночих футбольних ліг. Також зростає кількість жінок на керівних посадах у спорті, що сприяє формуванню нової спортивної політики. Законодавчі ініціативи багатьох країн спрямовані на усунення дискримінації та забезпечення рівних умов для всіх спортсменів незалежно від статі.

Отже, гендерна рівність у спорті є актуальним соціальним викликом, що потребує подальших зусиль для досягнення справжньої рівноправності. Гендерна дискримінація, зокрема через фінансову нерівність, стереотипи та недостатнє медійне висвітлення, продовжує підтримувати нерівність між чоловіками та жінками в спорті. Однак спостерігається прогрес завдяки зусиллям міжнародних організацій, державних структур і громадськості. Для покращення ситуації необхідно зміцнювати державну підтримку жіночого спорту, забезпечувати рівний доступ до ресурсів і змінювати підходи ЗМІ до висвітлення жіночих досягнень.

Список використаних джерел та літератури

1. Балинська О. М. (2022). Проблеми гендерної рівності у спорті: актуальні питання протидії дискримінації. Аналітично-порівняльне правознавство, 6, 66. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.06.66>
2. Гендерна рівність і розвиток: погляд у контексті європейської стратегії України. – URL: <https://razumkov.org.ua/upload/Gender-FINAL-S.pdf>
3. Гендерний аспект у висвітленні жіночого спорту в медіа. – URL: <https://surl.li/afkvkk>
4. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок: Конвенція від 18.12.1979. – Url: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207#Text
5. Олімпійські ігри. URL: <https://esu.com.ua/article-76528>
6. BBC Sport. 100 Women: Is the gender pay gap in sport really closing? URL: <https://www.bbc.com/news/world-41685042>
7. Claringbould I, Knoppers A. Paradoxical Practices of Gender in Sport-Related Organizations Journal of Sport Management 2021 V. 26: Issue 5. P. 404–416.
8. Gender Equality in Sports Media. 2023. URL: <https://webarchive.unesco.org/web/20230104165710/https://en.unesco.org/themes/gender-equality-sports-media>.
9. Martínková I., Knox T., Anderson L., Parry J. Sex and gender in sport categorization: aim-ing for terminological clarity, Journal of the Philosophy of Sport, 2022. Vol. 49:1, 134-150, DOI: 10.1080/00948705.2022.2043755.
10. Overlooking her shot: Women's sports need an assist as coverage remains the same as 30 years ago. March 24, 2021 URL: <https://www.purdue.edu/newsroom/releases/2021/Q1/overlooking-her-shot-womens-sports-need-an-assist-as-coverage-remains-the-same-as-30-years-ago.html>.

Гончаренко Олена Віталіївна,
к. е. н., доцент кафедри світової економіки
Державний торговельно-економічний університет

Мазур Катерина Вікторівна,
здобувач вищої освіти
Державний торговельно-економічний університет

СПОРТИВНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ МІЖНАРОДНОГО ВПЛИВУ У ХХІ СТОЛІТТІ

У ХХІ столітті спорт набув нового визначення як вагомого геополітичного інструмента, що виходить за межі звичайних змагань і перетворюється на засіб міжнародного політичного та культурного впливу. Олімпійські ігри, світові чемпіонати з футболу, кіберспорт дедалі частіше стають політичними платформами для поширення національної ідентичності, впливу на громадську думку та зміцнення своїх позицій на міжнародній арені. Спортивна дипломатія, як відносно новий вимір міжнародних зносин, відкидає традиційні дипломатичні механізми, зосереджуючи усі свої зусилля на досягнення зовнішньополітичних цілей шляхом проведення або участі у різноманітних спортивних ініціативах. Зі зміною усталеної дипломатії, міжнародні спортивні змагання, бойкоти та санкції все частіше набувають значення потужних чинників впливу, які здатні суттєво вплинути на політичний ландшафт та динаміку міждержавних відносин [6, с. 5-7].

Спорт як один із важливих суспільних феноменів, що завжди був присутнім у нашому житті неподільно пов'язаний із розвитком міжнародних відносин. Досліджуючи історичний контекст, спорт насамперед використовувався авторитарними державами як інструмент внутрішньополітичної мобілізації та поширення пропаганди як ззовні, так і внутрішньо. Еволюція

спорту як суспільного феномену нерозривно пов'язана з розвитком міжнародних відносин. З іншої сторони, спортивна активність поєднувала в собі як жорстку силу, так і м'яку, яка у період Холодної Війни навпаки ставала ареною непрямого суперництва двох гегемонів США та СРСР. Внаслідок цього, спортивна дипломатія набула вирішального значення для посилення глобального сприйняття держав та формуванню їхньої "м'якої сили" через спорт, що із плином часу сформувало концепцію "спортивної сили" – використання спорту як дипломатичного інструменту, на рівні економіки, культури тощо [5, с. 65-66].

Спорт, завдяки своїй універсальній привабливості, виступає ефективним і відносно безпечним засобом налагодження нових міждержавних контактів, який не потребує значних фінансових витрат. Спортивна дипломатія охоплює широкий спектр зовнішньополітичної діяльності, спрямованої на поширення культурних цінностей, представлення держави, а також використання нових політичних можливостей, що розкриваються під час великих спортивних подій. Така діяльність реалізується насамперед через залучення спортсменів та спортивних команд, що залучають увагу світової спільноти до власної держави [7, с. 1511-1513].

У сучасних реаліях складно уявити людину, яка б не цікавилась спортом, тому ця сфера відрізняється від звичайної політики своїм широким охопленням світової аудиторії. Саме ця унікальність робить спорт потужним елементом міжнародної дипломатії, яка поєднує в собі водночас запекле змагання за першість та мирне суперництво, де кожна країна прагне продемонструвати свої найкращі якості та досягнення. Міжнародні спортивні організації, такі як МОК і ФІФА, відіграють ключову роль у цьому процесі, надаючи країнам майданчик для суперництва. Їх вплив настільки великий, що жодна держава не дозволила б собі залишатися осторонь при такій нагоді. Ба більше, спорт досить часто досягає успіху там, де

традиційні дипломатичні механізми виявляються безсилими. Наприклад, футбол, як найпопулярніший вид спорту у світі, став символом глобалізації і здатен об'єднувати нації, які не лише знаходяться на далекій відстані одна від одної, але й ті, які мають політичні конфлікти [4, с. 58-59].

Внаслідок політизації спортивної діяльності, він став використовуватися як один із засобів політичного тиску на держави, які порушують міжнародні норми, встановлюючи санкції щодо держави. Запровадження спортивних санкцій дозволяє міжнародній спільноті демонструвати своє неприйняття агресивних дій певних країн без необхідності застосування військових або економічних методів. Повномасштабне вторгнення Росії в Україну у 2022 році стало прецедентом, що ознаменував початок активного використання спортивних санкцій як політичного інструменту. Відповідно до них, усі російські та білоруські спортсмени були відсторонені від багатьох міжнародних змагань, включаючи Олімпійські ігри та міжнародні футбольні турніри, порушивши основу міжнародного спорту – повагу до прав людини та мирні відносини між націями. Такі рішення відображають зміну підходів до розуміння спорту, позбавляючи його політичної нейтральності. Виключення держав-агресорів із міжнародних спортивних змагань є своєрідною формою "м'якої ізоляції", яка завдає не лише репутаційних втрат, але й обмежує їхній культурний вплив на світову спільноту [1, с. 416-417].

Держави, вбачаючи величезні перспективи у спортивних подіях дедалі частіше зосереджуються на просуванні свого іміджу та геополітичних інтересів. Найбільше такі процеси помітні в арабських країнах як Катар або Саудівська Аравія, які буквально вирішили зосередитися на розвитку спортивної та туристичної привабливості як основного вектора, щоб нейтралізувати свої слабкі місця в політичному секторі та стати лідером у спортивній сфері. Якщо організація великих

міжнародних заходів є першим компонентом національної стратегії брендингу Катару [2, с. 1-2], то Саудівська Аравія натомість активно інвестує у світовий спорт, залучаючи зіркових футболістів та фінансуючи Лігу LIV GOLF. Вони зробили спортивну дипломатію частиною своєї глобальної стратегії позиціонування себе як впливових гравців на світовій арені [3, с. 43-45].

З іншої сторони, стрімкий розвиток цифрових технологій спричинив появу кіберспорту як нового елементу спортивної дипломатії, здебільшого азійських країн, які зосереджуються на посиленні технологічного та культурного впливу. Кіберспорт сформував масові спільноти геймерів з усіх куточків світу, які тим чи іншим чином поширювали цінності та культуру власної держави за кордон через комп'ютерні ігри. Турніри з Dota 2, League of Legends та Counter-Strike залучають мільйони глядачів, створюючи нові можливості для комунікації та дипломатії. Крім того, кіберспорт стає платформою для неформального діалогу між державами, навіть коли їхні політичні відносини напружені, як це видно на прикладі змагань між Китаєм і США [8, с. 1-2; с. 60-61].

Отже, спорт у XXI столітті є не лише змаганням, а й засобом зміцнення національного іміджу, дипломатичного діалогу та санкційного тиску. Таким чином, інтеграція спорту в систему міжнародних економічних відносин перетворює його важіль у дипломатичних процесах.

Список використаних джерел та літератури

1. Завгородня, В. М.; Чернявський, А. Л. Санкції у міжнародному спорті як інструмент реагування на міжнародно-протиправні діяння: досвід застосування та теоретичні проблеми визначення юридичної природи. ДВНЗ "УжНУ" – Ужгород, 2022. – №5. – С. 413-419. DOI: 10.24144/2788-6018.2022.05.76.
2. Al-Muhannadi, Ali. How Has Sports Diplomacy Contributed to The Growth of Soft Power and Nation-Branding in Qatar? *Journal of Politics and Governance*, 14(3), September-December. 2024. P. 1-21. URL: <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jopag/article/view/276303>
3. Ben-Nun, Gilad. Saudi Arabia's Public Investment Fund as a Tool for Economic Diversification and Sports Diplomacy. 2023. P. 82. DOI: 10.13140/RG.2.2.33191.32167
4. Boniface, P. Atlas des relations internationales : 100 cartes pour comprendre le monde de 1945 à nos jours – Edition 2022. Armand Colin. 2022. P. 168. URL: <https://shs.cairn.info/atlas-des-relations-internationales--9782200634193>
5. Lopez, C. Chapitre 3. Sport, géopolitique et diplomatie sportive dans un monde globalisé. Marketing international du sport. De Boeck Supérieur. 2022. P. 65-108. DOI: 10.3917/dbu.desbo.2022.01.0065
6. Murray, Stuart. Sports Diplomacy: History, Theory, and Practice. Oxford Research Encyclopedia of International Studies. 2020. DOI: 10.1093/acrefore/9780190846626.013.542
7. Parrish, R. EU Sport Diplomacy: An Idea Whose Time Has Nearly Come. Edge Hill University, JCMS. 2022. Vol. 60. N. 5. P. 1511-1528. DOI: 10.1111/jcms.13317
8. 문유정. Get in the Game. Diss. 서울대학교 대학원, 2021. P. 137. URL: <https://s-space.snu.ac.kr/bitstream/10371/177785/1/00000/0167755.pdf>

Грик Юлія Василівна,
студентка НН Інституту міжнародних відносин,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ОЛІМПІЙСЬКА ДИПЛОМАТІЯ ГІТЛЕРА: ЯК БЕРЛІН-1936 СПРОСТУВАВ НАЦИСТСЬКІ ІДЕЇ РАСОВОЇ ПЕРЕВАГИ

Олімпійські ігри 1936 року в Берліні стали важливим етапом у розвитку спортивної дипломатії, а також інструментом для просування нацистської ідеології, включаючи расову перевагу арійської нації. Нацистський режим під керівництвом Адольфа Гітлера використав ці ігри як пропагандистську платформу для демонстрації сили Третього Рейху. Гітлер прагнув використати Олімпіаду як політичний інструмент для зміцнення міжнародного авторитету Німеччини та для представлення нацистського режиму як вершини розвитку людської раси. Однак перемога афроамериканського атлета Джессі Оуенса, який виграв чотири золоті медалі, поставила під сумнів нацистські теорії про расову перевагу та продемонструвала, що досягнення в спорті не визначаються расовою належністю [1].

Берлінська Олімпіада 1936 року була ретельно підготовлена нацистським режимом і мала на меті стати не лише спортивним змаганням, а й великим політичним шоу. Гітлер використав Олімпіаду як демонстрацію своєї політичної могутності, для чого було проведено масштабне будівництво інфраструктури, зокрема створено новий Олімпійський стадіон в Берліні, що мав вразити міжнародну громадськість. Одночасно німецька пропаганда активно просувала ідею расової переваги арійців через спортивні досягнення, адже саме спорт у ті часи вважався важливим елементом соціальної та расової ієрархії.

Нацисти прагнули показати, що Німеччина є лідером у спортивному та культурному розвитку. Гітлер сподівався, що ці ігри сприятимуть зміцненню внутрішнього престижу та покращенню іміджу Німеччини за кордоном [4].

Особливо важливим було проведення Олімпіади у період перед Другою світовою війною, коли міжнародна спільнота прагнула зберегти мир, і Гітлер хотів продемонструвати, що Німеччина є стабільною і миролюбною нацією, готовою брати участь в міжнародних подіях. Проте навіть після того, як багато країн бойкотували Олімпіаду через агресивну політику нацистів, Берлін 1936 року став важливою точкою на політичній карті Європи.

Перемога Джессі Оуенса, афроамериканця з США, стала ключовим моментом Олімпіади-1936. Він виграв чотири золоті медалі в бігу на 100 м, 200 м, стрибках у довжину та естафеті 4x100 м, підриваючи основи нацистської расової теорії. Вже на самому початку змагань Оуенс став об'єктом уваги, і нацистська пропаганда сподівалася, що німецькі атлети зможуть продемонструвати "арійську перевагу" на міжнародній арені. Однак неочікувана перемога афроамериканця ставала для нацистів великою невдачею. Гітлер, який відмовився вручати медалі Оуенсу, показав свою неприязнь до расових меншин, але це не завадило американцю стати героєм і символом боротьби з расизмом.

Цей спортивний подвиг став важливою віхою у розвитку боротьби за права афроамериканців у США та боротьби за рівність у спорті та суспільстві. Перемога Оуенса на Олімпіаді-1936 мала величезний вплив на громадську думку, не лише в США, але й у всьому світі. Вона стала яскравим доказом того, що фізичні досягнення не залежать від раси чи етнічної приналежності, і спростувала основні принципи расової теорії нацистів [3].

Незважаючи на успіхи Оуенса, нацисти продовжували намагатися використовувати Олімпіаду для підтримки своїх ідеологічних цілей. Вони намагалися не допустити фокусування

на перемозі афроамериканця, відзначаючи перевагу своїх спортсменів у інших дисциплінах. Однак міжнародна спільнота відреагувала на події, що відбувалися в Берліні, з великою критикою нацистської расової політики. Зокрема, в США після перемоги Оуенса стала активніше обговорюватися проблема расизму та упереджень в спортивному середовищі, що знайшло своє відображення в численних публікаціях і статтях у пресі [4].

Інші країни, які підтримували ідею рівності та боротьби з расизмом, використовували успіхи Оуенса як приклад для просування своїх моральних та політичних позицій. Водночас, на міжнародній арені Олімпіада 1936 року продовжувала залишатися точкою зіткнення політичних та культурних ідеологій. Нацисти прагнули зробити ці ігри символом "перемоги арійської раси", але перемога Оуенса остаточно продемонструвала, що спорт не може бути інструментом расової сегрегації та ненависті.

Олімпіада-1936 у Берліні стала важливим політичним заходом, який нацисти намагалися використовувати для пропаганди своєї расової ідеології. Проте перемога Джессі Оуенса стала не тільки великою особистою перемогою для самого атлета, але й знаковою подією для світової спільноти, яка спростувала нацистські расові міфи і стала початком боротьби за рівність у спорті. Олімпіада 1936 року наочно продемонструвала, що спорт може бути потужним інструментом не лише для просування ідеологій, а й для боротьби з расизмом і дискримінацією, ставши символом єдності людства, де важливі не раси, а індивідуальні досягнення і справедливість [5].

Список використаних джерел та літератури

1. Guttman, A. The Olympics: A History of the Modern Games. University of Illinois Press, 1992.
2. Murray, W. J. The Politics of the 1936 Olympic Games. University of California Press, 1987.
3. Owens, J. Jesse Owens: An American Life. Penguin Press, 1986.
4. Ritter, G. The Nazi Olympics: Sport, Politics, and Appeasement in the 1930s. The University of Chicago Press, 2008.
5. Young, D. The Nazi Olympics: Berlin 1936. New York: Oxford University Press, 2000.

Гунчак Артур Володимирович,
здобувач наукового ступеня доктор філософії
історичного факультету,
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника

Науковий керівник:
Великочий Володимир Степанович,
доктор історичних наук, професор,
декан факультету туризму
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ АНТИДОПІНГОВОЇ БОРОТЬБИ У ПРОФЕСІЙНОМУ СПОРТІ НА ПРИКЛАДІ ІГИ ШВЬОНТЕК ТА ЯННІКА СІННЕРА

Антидопінгова боротьба є однією з найбільш значущих тем у професійному спорті. Справжня боротьба за чистоту спорту полягає не лише у запобіганні використанню заборонених речовин, але й у випадках, коли спортсмени отримують тимчасові санкції чи відстрочення через домовленості з антидопінговими організаціями. З цією проблемою, ймовірно, стикаються навіть найкращі тенісисти сучасності. Іга Швьонтек та Яннік Сіннер – двоє зірок світового тенісу, яких не минули труднощі з антидопінговими перевірками. У статті буде розглянута ситуація, коли вони потрапили під підозру за порушення антидопінгових правил і уклали домовленість з Міжнародною антидопінговою організацією (WADA) для відтермінування санкцій.

Іга Швьонтек, одна з найбільших зірок сучасного тенісу, нещодавно потрапила в центр антидопінгового скандалу. Згідно з повідомленнями, вона стала об'єктом антидопінгового розслідування через підвищену концентрацію заборонених

речовин у її організмі після одного з великих турнірів. Існувала підозра, що її успіхи на кортах могли бути частково зумовлені використанням заборонених препаратів.

У результаті розслідування, Шв'онтек уклала угоду з WADA, згідно з якою їй дозволили уникнути тривалих санкцій, якщо вона погодиться на пропуск кількох турнірів, щоб провести додаткове очищення організму. Це рішення було частково мотивоване її намаганням довести свою невинність та готовністю активно співпрацювати з органами контролю [1]. Шв'онтек відкрито заявила про готовність прийняти свою відповідальність за інцидент, зазначивши, що вона не мала наміру порушувати правила, але погодилася на тимчасове відсторонення від змагань як частину договору з WADA. Такий підхід дозволив їй уникнути заборони на участь у найбільших турнірах, але вона пропустила кілька турнірів як частину угоди.

Яннік Сіннер, італійський тенісист, також потрапив під антидопінгову підозру після кількох сумнівних результатів тестів під час великих змагань. Спочатку було оголошено, що Сіннер зазнав позитивного результату на одну з речовин, яка була виявлена у його організмі. Як і в випадку з Шв'онтек, для нього було запропоновано можливість укласти угоду з WADA, яка дозволяла б йому уникнути постійної дискваліфікації. Згідно з умовами цієї угоди, Сіннер погодився пройти низку додаткових тестів, а також пропустити кілька великих турнірів, включаючи так звані "тисячники" у Маямі та Індіан Уелс, щоб продемонструвати свою відданість принципам чистоти спорту [2].

Як і Шв'онтек, Яннік Сіннер запевнив своїх шанувальників, що він ніколи не мав наміру порушувати правила, і вся ситуація стала наслідком випадковості або помилки. Він активно працював з WADA для відновлення своєї репутації і врешті-решт зміг уникнути тривалої дискваліфікації, пропустивши лише кілька місяців із змагань.

Домовленість між спортсменом і WADA є варіантом, коли спортсменові надається можливість уникнути повної

дискваліфікації через порушення антидопінгових правил в обмін на пропуск певної кількості змагань та активну співпрацю з органами контролю. Це особливо важливо в контексті таких молодих і перспективних спортсменів, як Швьонтек і Сіннер, адже їм надається шанс повернутися до великого тенісу без довготривалих санкцій, що могли б серйозно вплинути на їх кар'єру [1].

Іга Швьонтек та Яннік Сіннер пройшли цей процес без серйозних втрат, оскільки їхні угоди з WADA дозволили проводити додаткові тести, які демонструють їхній намір дотримуватися антидопінгових стандартів у майбутньому. Це, без сумніву, вимагає високого рівня відповідальності та відкритості з боку спортсменів, адже публічне визнання помилки часто може спричинити великі репутаційні втрати.

Питання етики в спорті є надзвичайно важливим для сучасних тенісистів. Як показали випадки з Швьонтек та Сіннером, боротьба з допінгом не завжди є однозначною, і іноді навіть найкращі спортсмени можуть бути втягнуті в ситуації, які викликають сумніви. Важливо, що ці тенісисти, незважаючи на тимчасову відсутність на великих турнірах, продовжували демонструвати своє прагнення до чесної гри. Вони обоє публічно заявляли про свою відданість чистоті спорту та готовність працювати над відновленням своєї репутації [2].

Сучасні технології активно застосовуються для підвищення ефективності антидопінгових тестів. Генетичні аналізи та біологічні паспорти, які реєструють довгострокові зміни в організмі спортсмена, дають можливість краще відстежувати не лише конкретні випадки використання заборонених речовин, але й виявляти можливі аномалії, які можуть свідчити про застосування допінгу.

Використання таких технологій, як біологічні паспорти, дозволяє WADA і спортивним організаціям не тільки ідентифікувати порушників, але й надавати спортсменам можливість виправити ситуацію до того, як буде накладена повна дисква-

ліфікація. Це в свою чергу сприяє тому, щоб система допінгових перевірок залишалася справедливою і ефективною [1].

Сучасні тенденції антидопінгової боротьби вимагають від спортсменів високого рівня відповідальності, а також готовності до відкритої співпраці з антидопінговими організаціями. Приклад Іги Шв'яонтек і Янніка Сіннера свідчить про те, що навіть молоді й перспективні спортсмени можуть потрапити в ситуації, коли їм доводиться укладати угоди з WADA для збереження своєї кар'єри. Проте важливо розуміти, що такі домовленості є результатом складних етичних і правових процесів, які вимагають абсолютної прозорості і готовності до відновлення репутації.

У майбутньому можна очікувати, що технології та нові методи тестування допоможуть зробити антидопінгову боротьбу ще більш ефективною, а система санкцій стане ще більш справедливою і адекватною до кожного випадку.

Список використаних джерел та літератури

1. World Anti-Doping Agency (WADA). (2024). The World Anti-Doping Code: International Standards. Retrieved from <https://www.wada-ama.org>
2. Shviontek, I. (2021). My Journey in Tennis: Anti-Doping and Fair Play. Wimbledon Press.
3. Sinner, Y. (2022). Training for Excellence: Ethics and Anti-Doping in Tennis. Italian Tennis Federation.

Квітка-Єжова Любов Петрівна,
президент Федерації шашок м. Києва,
здобувач вищої освіти факультету
економіки та соціальних комунікацій
Дніпровського державного технічного університету

Губарєв Ігор Володимирович,
к.т.н., професор кафедри фізичної культури і спорту
Дніпровського державного технічного університету,
голова федерації шашок м. Кам'янське

Сорокіна Людмила Миколаївна,
к.соц.н., доцент кафедри соціології
Дніпровського державного технічного університету

**ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ
ОРГАНІЗАЦІЙ СПОРТИВНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ
ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ
(НА ПРИКЛАДІ ШАШКОВОГО СПОРТУ)**

Шашки – це інтелектуальний вид спорту, в якому змагаються два спортсмени (гравці), з метою здобути перемогу шляхом знищення всіх шашок суперника або позбавлення їх можливості ходити. Шашки – інтелектуальна гра без елементів випадковості, результат якої залежить виключно від знань, досвіду, навичок та майстерності гравців. У шашок безліч шанувальників по всій планеті. Різні люди, незалежно від віку, професії, мови, кольору шкіри, проводять своє дозвілля за шашківницею. Чому ж шашки привабливі для людей різного віку і професій? Тому що, граючи в шашки, набуваються багато корисних рис: тренується пам'ять, з'являються наполегливість, винахідливість, розвивається логіка.

Здавалося б, що може бути простіше гри в шашки. Маленька дошка. В кожного з суперників всього по 12 шашок. Всі вони мають однакові ходи, й задача відома: знищити всі сили суперника. Тому дехто дивується, що навчитись добре грати в шашки не так-то просто. Існує, навіть, вислів "раз, два – і в дамках".

Шашки – це й вид інтелектуальної боротьби і змагання. А будь-які змагання удосконалюють сильні риси особистості. Під словом "гра" розуміється не тільки забава, відпочинок або спорт, але, що набагато важливіше, можливість створити на шашковій дошці незвичайне, фантастичне – в цьому шашки близькі до мистецтва. Але до шашок можна відноситися і як до науки "зі своїми законами і принципами". Шашкова гра має й елементи наукового дослідження – саме такий підхід властивий багатьом видатним шашкістам. Шашки – це цілий світ, прекрасний, дивний, зі своїми злетами і падіннями, печалями і радощами.

В Україні до організацій, які спрямовані на розвиток шашкового спорту, відносяться: Національна федерація шашок України, її територіальні обласні осередки, серед яких і Федерація м. Києва, та місцеві федерації [4, с. 11].

З Національною федерацією шашок комплексно взаємодіє Міністерство молоді і спорту України, яке надає федерації в установленому порядку державну підтримку, залучаючи її до виконання державних програм і заходів з питань розвитку шашкового спорту в межах країни [1, с. 9].

Основна робота з популяризації шашок в обласних центрах та в містах якраз і випадає на долю обласних та місцевих осередків, а саме: проведення місцевих змагань, укладання угод про співпрацю з місцевими органами державної влади, пошук спонсорів, відстоювання інтересів спортсменів своєї місцевості, взаємодія з фізкультурно-спортивними товариствами, спортивними клубами, колективами фізичної культури, – це лише та маленька частина основних функцій місцевих федерацій [6, с. 15].

Звісно основною проблемою, з якою стикається шашковий спорт, як, напевно, і будь-який інший – є брак коштів. Державне фінансування шашкового спорту не покриває видатків

спортсменів на участь у змаганнях, особливо це стосується міжнародних змагань. Отже, яким би талановитим не був спортсмен, відсутність у нього фінансової спроможності оплатити свою участь у змаганнях, не дає йому можливості заявити про себе на міжнародній арені, а іноді навіть на всеукраїнському рівні. Дуже часто талановиті юні спортсмени так і не досягають високого рівня майстерності та світових результатів саме через брак коштів. Розчарування неможливістю взяти участь у змаганнях, призводить до того, що талановиті діти йдуть зі спорту взагалі або переходять у більш цікаві спонсорам види спорту. Головною метою і спортсменів, і тренерів, і федерацій стає залучення спонсорів та меценатів, що не завжди можливо в умовах нашого сьогодення.

Також бар'єрами, з якими зіштовхується шашковий спорт в Україні, на думку авторів роботи, є відсутність єднання між існуючими самостійними шашковими громадськими організаціями, розбіжність цілей та методів їхньої роботи, брак довіри між їхніми лідерами, існування упередженого ставлення один до одного та поділ організацій на "своїх" та "інших", брак повної бази контактів організацій, що діють в країні.

Важливу роль у подоланні цього має відіграти Національна федерація шашок України, яка повинна працювати не тільки з власними територіальними та місцевими осередками, а й з іншими "самостійними" спортивними громадськими організаціями, що займаються розвитком шашок, з метою налагодження дружніх зв'язків та співпраці задля загальної мети – розвитку та популяризації шашкового спорту серед населення, не зважаючи на їхню певну автономію. Національна федерація має стати своєрідною спілкою, об'єднавши різні громадські організації всіх рівнів, що зацікавлені у розвитку шашкового спорту, при цьому не зазіхаючи на їхню самостійність [5, с. 3].

Ну і звичайно 24 лютого 2022 року назавжди змінило історію всієї нашої країни. Війна відобразилася на всіх сферах суспільного життя, в тому числі і на спорті.

Щодо розвитку шашкового спорту, зокрема у м. Києві, то у перші місяці війни Київ був пустий та безлюдний, ні про які турніри мови не могло й бути, багато спортсменів виїхало за кордон, проведення всіх спортивних заходів спочатку було під заборонаю, а зараз має підкорятися новим реаліям нашого життя – наявності укриттів, перериванням турнірів через повітряні тривоги, перенесенням або скасуванням турнірів на рівні міста за розпорядженнями Київської міської або військової держадміністрацій. Але як це не парадоксально, шашковий спорт за останні роки у місті Києві досяг великої популярності, особливо серед дітей та військових. Спорт взагалі у воєнні часи набуває додаткових функцій: він стає засобом підтримки бойового духу, реабілітації, волонтерського руху.

На війні шашки стають засобом психологічного розвантаження. Українські військові у перервах між бойовими завданнями грають у шашки, щоб відволіктися від важких думок (це підтверджується особистими та журналістськими світлинами).

Гра в шашки використовується у реабілітаційних програмах для поранених, зокрема у шпиталях та реабілітаційних центрах. Наприклад, київські шашкісти неодноразово передавали шашки військовим на фронт та пораненим бійцям у шпиталі. Крім того, проводяться шашкові турніри серед ветеранів та військово-службовців, прикладом є нещодавній турнір у м. Вінниці.

Шашки є певним засобом соціалізації не лише ветеранів, а й переселенців. Так, в Києві проводилися шашкові змагання серед внутрішньо переміщених осіб: Нікольської громади, Мелітополя та Маріуполя.

Але головним поштовхом для популяризації шашкового спорту в м. Києві під час війни стала волонтерська ініціатива юних київських шашкістів по збору коштів для ЗСУ за допомогою гри в шашки.

Започаткувала цей волонтерський рух під назвою "Граємо – допомагаємо" 10-річна київська шашкістка Валерія Єжова.

Дівчинка, яка в різні роки ставала чемпіонкою світу, Європи та України з шашок, виходила на вулиці Києва з шашковою дошкою та пропонувала всім охочим зіграти з нею в шашки. Але у неї була одна умова – якщо перехожий не зможе у неї виграти, має задонатити будь-яку посильну для нього суму на Збройні Сили України. Дорослі, не знаючи, що перед ними маленька чемпіонка світу, були впевнені у своїй перемозі та шикувалися у чергу. Так, юна киянка зібрала 220 тисяч грн. і передала їх у благодійні фонди та окремим бригадам та батальйонам. Цю благодійну ініціативу підхопили й інші юні шашкісти Києва: Андрій Дяченко, Лев Порецький, Тетяна Портянко та Данііл Поплавський. Всі діти загалом зібрали та передали близько 600 тис. грн. Надихнувшись прикладом київських шашкістів, діти з інших міст: Кам'янського, Полтави, Харкова також почали збирати кошти для ЗСУ, граючи в шашки на вулицях своїх міст.

Цю волонтерську ініціативу широко висвітлювали засоби масової інформації як українські, так і міжнародні. Діти ставали гостями популярних ефірів, а відео як Валерія Єжова довела Сергія Притулу до сліз, витягнувши з маленького дитячого рюкзачка декілька десятків тисяч гривень, стало "вірусним". Багато зірок зіграли в шашки в рамках цього волонтерського руху.

Це призвело до популяризації шашок в м. Києві, багато дітей почали записуватися в шашкові секції та гуртки. Дитячі змагання стали багаточисельними і відкрили нових зірочок шашкового спорту не лише Києва, а й України. Шашки в Києві отримали "друге дихання".

Але шашковий спорт Києва є частиною всеукраїнського шашкового спорту і без повноцінного розвитку шашок на всеукраїнському рівні, шашки в Києві не зможуть досягти того максимуму, до якого ми прагнемо.

Майбутнє шашкового спорту (як і будь-якого іншого), на підставі власного практичного досвіду роботи в місцевих федераціях та багаторічних спостережень, перш за все залежить

від процесу децентралізації "влади" у Національній федерації та зменшенням тиску її "вертикалі" на організації територіального та місцевого значення, з визнанням їх автономної діяльності в межах національної федеративної структури.

Територіальні та місцеві федерації мають бути наділені більш широким спектром повноважень з боку Національної федерації та за її сприянням отримувати власні статuti, що будуть регулювати їхні внутрішні повноваження та надавати можливість самим вирішувати певні питання, адже саме громадським організаціям, що безпосередньо займаються розвитком шашок на місцях, видніші шляхи вирішення проблем, що виникають практично кожного дня.

Аналізуючи взаємозв'язки між різними громадськими організаціями шашкового спорту, можна зробити висновок, що наявність розгалуженої мережі та значної кількості громадських організацій, зацікавлених у розвитку шашок, також сприятливо відобразиться на розвитку і популяризації шашкового спорту в Україні.

Взаємодія та консолідація своїх можливостей між шашковими організаціями сприятиме національному розвитку шашкового спорту, обміну досвідом між федераціями, налагодженню дружніх відносин між спортсменами країни, що сприятливо відобразиться на представленні нашої країни на міжнародній спортивній арені під час їхніх спільних виступів за національну збірну [5, с. 4].

Саме злагоджена та професійна робота місцевих федерацій у ці нелегкі часи дала змогу вистояти всьому шашковому спорту України та Національній федерації шашок в тому числі, оскільки багато членів Президії виїхало за кордон, зокрема і Президент Федерації. Шашковий спорт зміг адаптуватися до нових умов сучасного життя: федерації започатковують волонтерські рухи, залучають нових гравців серед військових, допомагають соціалізуватися внутрішньо переміщеним особам та підтримують ветеранів.

Звичайно в шашках, як і в будь-якому виді спорту, існує певна конкуренція між різними фізкультурно-спортивними товариствами, тренерськими школами та навіть областями, однак без консолідації та взаємодії різних громадських організацій розвиток шашок в Україні буде залишатися на низькому рівні. Адже лише об'єднавши знання та досвід різних шкіл, тренерів, спортсменів, шашковий спорт в Україні зможе вийти на новий, високий рівень розвитку.

Список використаних джерел та літератури

1. Про фізичну культуру і спорт. Закон України від 24 грудня 1993 року № 3808-ХІІ // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1994 – № 14. – ст.80
2. Про громадські об'єднання: Закону України від 22.03.2012р. № 4572-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013 – № 1. – Ст.1.
3. Битяк Ю. П. Інституційно-функціональна організація місцевої влади в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку: аналіт. огляд– Київ : Студія Колаж, 2009. – 223 с.
4. Губарев І.В. Кам'янське – шашкове місто: історичні факти та події: монографія. Кам'янське: ДДТУ, 2021- 160 с.
5. Губарев І., Сорокіна Л., Квітка-Єжова Л. Шляхи консолідації та взаємодії громадських організацій спортивної спрямованості: матеріали XI Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю м. Кам'янське, 16 – 17 травня 2024 р.
6. Повзих Р. Вісім проблем регіональних громадських організацій / Р. Повзих Суспільство / VoxUkraine[Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://voxukraine.org/visim-problem-regionalnih-gromads>
7. Серьогіна С. Г. // Правові проблеми реформування регіональної влади: Матеріали науково-практичної конференції (м. Харків, 12 квітня 2002 р.). – Х., 2002.
8. Усаченко Л. М. Основні аспекти, форми та напрями взаємодії органів державної влади з неурядовими організаціями / Л. М. Усаченко [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2008-1/doc/2/26.pdf>.

Дорош Анна Володимирівна,
помічник заступника Міністра юстиції України

BIG2BE: РОЗШИРЕННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ МОЛОДІ ЧЕРЕЗ ОСВІТУ, ІННОВАЦІЇ ТА МІЖНАРОДНУ СПІВПРАЦЮ

Проект BIG2BE став важливим кроком у розвитку молодіжної активності в Україні, особливо в умовах війни, яка змінює не лише соціальну і економічну ситуацію в країні, але й викликає необхідність нових підходів до розвитку молоді, її інклюзії та залучення до процесів прийняття рішень. Війна значно змінює контекст для молодіжних ініціатив, однак, саме в цей період стає очевидною важливість освіти, інновацій, спорту та соціальної інтеграції як інструментів для відновлення, розвитку громад і зміцнення національної ідентичності. Проект BIG2BE став важливою відповіддю на ці виклики, надаючи молоді можливість не тільки розвиватися в умовах кризових ситуацій, але й стати активними учасниками відбудови країни через свою активність, освіту та співпрацю з різними секторами суспільства.

Важливість розвитку молоді для майбутнього України

Для України, яка проходить через період трансформацій у зв'язку з війною та геополітичними змінами, важливим є розвиток молоді, адже саме вона є носієм інноваційних ідей і потенціалу для вирішення соціальних проблем. Однак війна, безумовно, впливає на молодь, залишаючи глибокі сліди в її психо-емоційному стані та соціальних зв'язках, порушуючи нормальні умови для навчання та розвитку. У таких умовах проекти, що пропонують освітні можливості, інноваційні підходи та спортивні ініціативи, стають важливими інструментами для збереження психічного здоров'я, стимулювання мотивації та розвитку нації в цілому.

Спорт, освіта та інновації в контексті війни

В умовах війни в Україні стає особливо актуальним питання фізичного і психологічного здоров'я молоді. Спортивні заходи є потужним інструментом для підтримки фізичної форми, зняття стресу та розвитку командного духу, що в умовах кризи є надзвичайно важливим. Проект BIG2BE продемонстрував, як спорт може стати не лише засобом зміцнення здоров'я, але й способом для молоді долати психологічні та емоційні труднощі, а також утримувати позитивний настрій у важкий період.

Спортивні події, такі як "FITINCHE" і "BIGINCHE", стали місцями не тільки для фізичних активностей, але й для формування почуття єдності та солідарності серед учасників, що є важливими аспектами для подолання наслідків війни.

Освіта в умовах війни стає не лише процесом навчання новим знанням, а й інструментом для розвитку навичок, необхідних для відновлення та адаптації до нових умов. Підтримка молоді через освітні ініціативи дозволяє не лише підвищити рівень кваліфікації, але й підтримати інтелектуальну стійкість та здатність до вирішення проблем у нестабільних умовах. Тренінги з проектного менеджменту, розвитку лідерства та адвокації, організовані в рамках проекту BIG2BE за підтримки Британської ради в Україні, стали потужним інструментом для навчання молоді, даючи їй інструменти для ініціювання соціальних змін і розвитку в умовах війни.

Інновації, зокрема у вигляді онлайн-платформ для навчання та співпраці, стають важливими для подолання географічних і соціальних бар'єрів, створюючи можливості для навчання та розвитку навіть в умовах обмежень, пов'язаних з війною. Платформи, створені в рамках проекту BIG2BE, дозволили молоді не лише взаємодіяти в режимі онлайн, але й створювати нові інноваційні проекти, які допомагають підвищити ефективність соціальних ініціатив і швидко реагувати на виклики, що постають перед суспільством в умовах кризи.

Проект сприяв розвитку цілої низки напрямків, які стали особливо актуальними в умовах війни:

1. Організація заходів з активізації молоді та громади, спрямованих на підвищення громадської активності, зміцнення соціальних зв'язків і підтримку молоді через спорт, інклюзивність та освіту.
2. Проведення тренінгів, що допомогли молоді адаптуватися до змінюваних умов і здобути нові навички для соціальної активності та лідерства.
3. Створення онлайн-платформи для міжсекторальної співпраці, що дозволила забезпечити постійну комунікацію між учасниками проекту навіть в умовах карантину та обмежень, пов'язаних з війною.
4. Інформаційна кампанія, що дозволила залучити широкі маси до активних обговорень соціальних та політичних проблем, підвищуючи рівень громадянської свідомості.

Проект BIG2BE також став важливим інструментом для розвитку молоді та підтримки її активності в умовах війни, продемонструвавши силу єдності та здатність до позитивних змін навіть у складні часи. Основні досягнення включають:

- Залучення понад 130 учасників молоді, в тому числі молодих людей з інвалідністю, що є важливим кроком до формування інклюзивного суспільства.
- Створення онлайн-платформи для співпраці, на якій молодь змогла обмінюватися ідеями та ініціативами.
- Інформаційна кампанія, що охопила понад 60 000 осіб через соціальні мережі.

Ці результати свідчать про успіх проекту в залученні молоді до важливих соціальних процесів, зокрема в умовах війни, що підкреслює важливість освітніх, спортивних та інноваційних ініціатив.

Висновки

Проект BIG2BE став не лише важливим кроком у розвитку молодіжної активності в Україні, але й надав нові перспективи для соціальних змін, які так необхідні країні в умовах війни.

Молодь, яка є основним рушієм прогресу в будь-якій країні, особливо в умовах кризи, має потужний потенціал для формування

майбутнього. Проте для того, щоб цей потенціал реалізувати, необхідно створити умови для її розвитку та підтримки.

У часи війни та соціальних криз, молодь стає найбільш уразливою групою населення. Війна не лише фізично руйнує інфраструктуру, але й впливає на психічний стан та соціальні зв'язки, особливо серед молодих людей, які знаходяться на етапі формування своїх поглядів і переконань. Проєкт BIG2BE демонструє, як важливо підтримувати молодь в такий період.

Підвищення мотивації, надання можливості для самореалізації та підтримка через освіту і спорт дозволяють молодим людям залишатися активними, знаходити нові шляхи вирішення проблем і зберігати віру в позитивні зміни.

Освіта, як ключовий елемент розвитку молоді, стала важливим інструментом для подолання наслідків війни. Підвищення кваліфікації молоді через тренінги з проєктного менеджменту, лідерства та адвокації, організовані в рамках проєкту BIG2BE, дало можливість молодим людям здобути знання, які дозволяють ефективно працювати в умовах нестабільності. Важливо, що такі ініціативи не лише сприяють розвитку індивідуальних навичок, але й формують більш зрілих, відповідальних громадян, здатних брати участь у розвитку суспільства після завершення конфлікту.

В умовах війни спорт стає не тільки фізичним, але й психологічним інструментом підтримки молоді. Спортивні події, організовані в рамках проєкту BIG2BE, забезпечили учасникам можливість не лише покращити фізичну форму, а й справлятися зі стресом, який супроводжує людей під час війни. Спортивна активність допомагає молодим людям зміцнювати психічну стійкість, відновлювати внутрішній баланс і будувати командний дух.

Використання цифрових платформ та інноваційних підходів є важливим елементом у контексті війни. Обмежений доступ до традиційних освітніх ресурсів та фізичної присутності на заходах не стає перешкодою, коли є можливість взаємодіяти через онлайн-платформи. Проєкт BIG2BE успішно використав

такі інструменти для забезпечення постійної комунікації між учасниками, обміну ідеями та створення простору для розвитку ініціатив у режимі онлайн. Це доводить, що навіть у часи кризи інноваційні підходи можуть стати важливими для забезпечення доступу до знань і підтримки молоді.

Проект BIG2BE показав, що навіть після його завершення залишатиметься важлива спадщина у вигляді підвищеної громадської активності, покращеної співпраці між різними соціальними групами та створення сталих платформ для подальшого розвитку. Завдяки ініціативам, розпочатим в рамках проекту, молодь здобула навички, які будуть корисні для майбутніх соціальних і політичних ініціатив в Україні.

Список використаних джерел та літератури

1. Цього тижня у Чернівцях відбувся захід молодіжного проекту "BIG2BE". British Council UA. Instagram. 24.10.2024. URL: <https://www.instagram.com/p/DBgv8Egsxz0/?igsh=cGhvY/WwwbDZ6ejhu>
2. Цього тижня у Чернівцях відбувся захід молодіжного проекту "BIG2BE". British Council Ukraine. Facebook. 24.10.2024. URL: <https://www.facebook.com/share/15zSQYtsjH/?mibextid=wwXIf>
3. Мартін Гарріс співає Гімн України. British Embassy Kyiv. Facebook. 24.10.2024. URL: <https://www.facebook.com/share/v/1HWv9ijto9/?mibextid=wwXIf>
4. Посол Мартін Гарріс відвідав #Чернівці (22 жовтня 2024 р.). British Embassy Kyiv. Facebook. 23.10.2024. URL: <https://www.facebook.com/share/1DgM2aijkM/?mibextid=wwXIf>
5. Вдячна пану Мартіну Гаррісу – Надзвичайному та Повноважному послу Великої Британії в Україні, за візит на проєкт "BIG2BE". Anna Dorosh. Facebook. 23.10.2024. URL: <https://www.facebook.com/share/p/19rgYoxP3a/?mibextid=wwXIf>

Кучеров Артем Андрійович,
студент НН Інституту міжнародних відносин,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ЦІНА ІМІДЖУ: ФІНАНСОВІ ВИТРАТИ ТА ДИПЛОМАТИЧНІ ПЕРЕВАГИ ВЕЛИКИХ СПОРТИВНИХ ПОДІЙ

У 1972 році Денвер став першим містом, яке відмовилось від проведення Олімпійських Ігор після здобуття такого права [1]. Два роки до того за здобуття такої можливості для американського міста вболівали губернатор штату Колорадо Джон Лав та Президент США Річард Ніксон. Але серед громадськості збільшувались занепокоєння можливими збитками від проведення Олімпіади і доцільності зведення нової спортивної інфраструктури. Відповіддю на неможливість перегляду рішення МОК стало гасло "Ніколи не пізно проголосувати з питань платників податків!". Через два роки, у день президентських виборів, мешканці Колорадо проголосували 537 400 проти 358 906, щоб заблокувати додаткове державне фінансування Олімпійських ігор [2].

Чи залишиться Денвер єдиним містом із правом проведення Ігор, який після оцінки переваг та недоліків наймасштабнішого спортивного змагання, скасує свою заявку? Тоді таке рішення викликало подив, але зараз подібна тенденція лише посилюється. Єдина відмінність – міста проводять референдуми до остаточного подання своєї заявки. За останній час опозиція до проведення Ігор перемогла в австрійському Інсбруку (який став господарем ОІ у 1976 році замість Денвера), італійському Римі, німецькому Гамбурзі, норвезькому Осло, американському Бостоні та канадійському Калгарі [3].

Найбагатші країни світу не лише зазнають збитків під час проведення найбільших спортивних подій, як це було зі Сполученими Штатами у 1994 році після Чемпіонату світу з

футболу, але й стикаються з труднощами, які ставлять під сумнів можливість проведення частини таких змагань.

Андреа Варн'єр, відповідальний за організацію зимових Олімпійських ігор Мілан і Кортіна-д'Ампеццо 2026, старт підготовки до яких був зсунутий через наслідки COVID-19 та російське повномасштабне вторгнення в Україну, у своєму інтерв'ю для "Нью-Йорк Таймс" поставив риторичне запитання: "Якщо країна G7 не може дозволити проведення Ігор, тоді хто зможе їх прийняти?" [4]

Згідно з часто цитованим дослідженням Оксфордського університету від 2012 року, Олімпійські ігри з 1960 року в середньому обходяться на 179% дорожче, ніж було закладено в оригінальний кошторис [5]. Велика увага до цих показників призвела до поглиблення вивчення проблематики. У свіжому дослідженні 2024 року від цієї ж дослідної установи виявлено, що перевитрати під час літніх Олімпійських ігор у середньому сягають 213%, а зимових – 142% [6].

Відповідь на питання, які фактори можуть спонукати країни, попри всі фінансові тягарі, йти на ризик проведення світових спортивних подій лежить у парадигмі конструктивістської теорії. Відповідно до аргументів її прихильників, сила держави вимірюється не у кількісних показниках зброї або фінансів, а в уявленні інших суб'єктів про могутність цієї держави та можливості отримання бажаного через співробітництво та привабливість. Ці уявлення вперше теоретизував відомий професор Гарвардського університету Джозеф Най, автор концепції "м'якої сили".

У продовження застосування цієї парадигми Професорка Стеленбоського університету (ПАР) Скарлетт Корнеліссен у 2010 році, аналізуючи мотивацію країн БРІКС до проведення спортивних мега-подій, виокремила наступні три ключові чинники [7]:

- демонстрація економічних здобутків на міжнародній арені;
- використання цих подій як інструмент міжнародної дипломатії;
- посилення "м'якої сили" країни.

Науковиця прийшла до висновку, що таким чином країни-засновниці БРІКС намагаються у масовій свідомості зрівнятися з розвиненими країнами, які раніше переважно брали на себе організацію таких масштабних спортивних змагань. Це підтверджують слова президента Бразилії Луїсу да Сілви, який у контексті проведення Чемпіонату світу з футболу у 2014 році та Олімпійських ігор у 2016 році заявив, що Бразилія "здобула міжнародне громадянство" [8]. За його словами, країна підтвердила, що пройшла етап середньої держави та вийшла до рангу великих країн.

І в цьому розумінні категорія "середня" та "велика" не стосується площі країни, а радше її самопозиціонування та медійної присутності. Невеликий за розмірами Катар вкладає кошти від видобутку великої кількості природного газу та сирої нафти в розвиток міжнародної впізнаваності та позитивного сприйняття Катару.

Як визначає нещодавнє дослідження спортивних мега-подій Стратегія цієї держави Перської затоки відштовхується від переслідування двох основних цілей [9]: 1) диверсифікація джерел доходу, а отже, потреба у виході на нові ринки; 2) захист своєї національної безпеки через закріплення себе як важливого не лише регіонального, а й глобального актора на міжнародній арені.

Дотримання Катаром цієї Стратегії є сталим. Першу свою велику подію Катар прийняв у 2006 році, коли став господарем Азійських ігор. Відтоді держава прийняла численні змагання материкового та глобального масштабу, кульмінацією чого став Чемпіонат світу з футболу 2022 року. Наразі Катар готується до проведення Чемпіонату світу з баскетболу в 2027 році та других для себе Азійських ігор у 2030 році.

Дослідження цієї ж групи науковців теоретизувало необхідність довгострокової відданості збільшенню міжнародної "привабливості" через призму трьох хвиль [10]: лише заключна третя хвиля, яка припадає на час фіналу проведення змагань та

обговорення результатів, приносить позитивні асоціації з країною проведення та досягнутими в ній перемогами.

Таким чином, робимо висновок, що посилюється тренд, за яким провідні держави та їхні міста, зважаючи на ризики, фінансові витрати та низьку потребу у додатковому міжнародному визнанні, схильні до відмови від проведення великих спортивних змагань. У той же час, саме аспект публічної дипломатії приваблює економіки, що стрімко розвиваються, та політичні режими, які прагнуть до міжнародної легітимізації, до додаткових фінансових витрат з метою здобуття права проведення глобальних спортивних подій.

Список використаних джерел та літератури

1. Rudolph K. The Denver That Never Was: 1976 Winter Olympic Games. *Special Collections and Archives, Denver Public Library*. URL: <https://history.denverlibrary.org/news/denver-never-was-1976-winter-olympic-games>
2. Carpenter L. The story behind the 1976 Denver Olympics that never happened. *The Washington Post*. URL: <https://www.washingtonpost.com/sports/olympics/2022/01/23/denver-olympics-1976-voter-referendum/>
3. Andy Valvur. 6 cities that rejected the Olympics. *Deutsche Welle*. URL: <https://www.dw.com/en/6-cities-that-rejected-the-olympics/a-46289852>
4. Das A. The 2026 Winter Olympics Are Looking Beyond the Horizon. *The New York Times*. URL: <https://www.nytimes.com/2023/05/24/sports/olympics/2026-olympics-milan-cortina-andrea-varnier.html>
5. Flyvbjerg B. & Stewart A. Olympic Proportions: Cost and Cost Overrun at the Olympics 1960-2012. *Saïd Business School Working Papers, Oxford: University of Oxford*. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2238053
6. Budzier A. & Flyvbjerg B. The Oxford Olympics Study 2024: Are Cost and Cost Overrun at the Games Coming Down? *School Working Papers, Oxford: University of Oxford*. URL: https://www.politico.eu/wp-content/uploads/2024/07/15/The_Oxford_Olympics_Study_2024/_Are_Cost_and_Cost_O_240715_145740_cleaned.pdf
7. Cornelissen S. The Geopolitics of Global Aspiration: Sport Mega-events and Emerging Powers. *The International Journal of the History of Sport*. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09523367.2010.508306>
8. Rio de Janeiro Faces the Olympics. *BROWN UNIVERSITY LIBRARY*. URL: <https://library.brown.edu/create/fivecenturiesofchange/chapters/chapter-9/rio-de-janeiro-faces-the-olympics/>

9. Grix J. & Paul Michael Brannagan. Sports Mega-Events as Foreign Policy: Sport Diplomacy, "Soft Power," and "Sportswashing". *Sage Journals*. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/00027642241262042>
10. Grix J., Dinsmore A. & Paul Michael Brannagan. Unpacking the politics of 'sportswashing': It takes two to tango. *Sage Journals*. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/02633957231207387>

Левенштейн Ігор Львович,
спортивний журналіст,
прес-аташе Федерації карате України

ВПЛИВ ВІЙНИ НА РОЗВИТОК КАРАТЕ В УКРАЇНІ

Декілька питань з єдиною відповіддю

У лютому 2025 року на молодіжному чемпіонаті Європи в місті Бельсько-Бяла (Польща) збірна України здобула рекордну кількість нагород – 13 (4 золоті, 3 срібні, 6 бронзових) та посіла третє місце в загальному заліку. Чому вже на третьому чемпіонаті Європи молодіжною збіркою України керує в.о. головного тренера Президент одеського Дмитро Негатуров, а не головний тренер Максим Невмержицький?

Чому чемпіон Європи серед кадетів (-63 кг) українець Олександр Чебан приніс золоту медаль збірній Австрії?

Чому в грудні 2024 року срібна призерка етапу Юнацької Ліги у Венеції Марія Гнесь (юніори, -53 кг) пішла з п'єдесталу, відмовившись робити традиційне спільне фото?

Чому турнір "Відкритий кубок Слобожанщини" пройшов без будь-якої реклами у місті?

Чому презентація книги "Історія українського карате", яка мала відбутися у травні 2022 року на чемпіонаті Європи в турецькому місті Газіантеп, пройшла

На всі ці різні питання є єдина відповідь – війна, російська агресія. А окремі відповіді виглядають наступним чином.

Головний тренер молодіжної збірної України, віце президент Української Федерації Карате (УФК), президент клубу "Чемпіон" (Київ) Максим Невмержицький з 23 лютого 2022 року воює в лавах ЗСУ, є бійцем батальйону "Стугна".

15-річний Олександр Чебан, вихованець клубу "Катана" (Чорноморськ), з 2023 року як біженець живе і тренується у місті

Лінц (Австрія) та виступає за клуб "Оберостреррайх" і молодіжну збірну Австрії.

16-річна Марія Гнесь, спортсменка клубу "Лідер" (Чернівці), чемпіонка світу 2024 року серед кадетів, на етапі Юнацької Ліги посіла друге місце. Першою стала "нейтральна" атлетка Вероніка Гашнікова з російського Підмосков'я. Після церемонії нагородження Марія відмовилась робити спільне фото призерок та пішла з п'єдесталу попри заклики організаторів. Вона пояснила свій вчинок пресі. Її батько, воїн ЗСУ, служить у 82-й буковинській окремії десантно-штурмовій бригаді. За словами Марії, саме тато виховав в ній патріотичність.

Традиційний турнір "Відкритий кубок Слобожанщини" у березні 2025 року пройшов у Сумах без глядачів та будь-якої реклами через заборону на проведення масових заходів у прифронтовому місті.

Презентація книги "Історія українського карате: з підвалу до олімпійського п'єдесталу" мала відбутися у травні 2022 року. Згідно з планом, рукопис було подано до видавництва до середини лютого 2022 року – але незабаром почалась війна. Проект опинився під загрозою: адже макетування та верстку мали робити в Запоріжжі, а друк – у Харкові. Втім, за кілька місяців роботу було поновлено, книгу замість Харкова надрукували в Києві, де й пройшла презентація.

Фактори впливу війни на розвиток карате

Організаційний фактор.

Через окупацію кількох регіонів України декілька клубів УФК опинились на захоплених ворогом територіях – Бердянськ, Мелітополь, Генічеськ. Через наближеність фронту та інтенсивні обстріли декілька клубів перебазувались до більш безпечних міст країни: наприклад, клуб "Тайкан" з Харкова – до Одеси, клуб "Норвен" з Куп'янська – до Полтави. Припинили свою діяльність два клуби в Краматорську. Провідні атлети клубу "Конкордія" (Запоріжжя) певний час були евакуйовані до міста Лодзь (Польща).

Скоротилась кількість клубів та спортсменів УФК. Декілька турнірів, які проводились у містах, які стали прифронтовими (Харків, Дніпро, Запоріжжя) тимчасово не проводяться. Через це відповідно зменшилось фінансування клубів та регіональних федерацій.

Об'єктивно зменшилась спонсорська підтримка українського карате. *Кадровий фактор.*

З початку війни на фронті у лавах ЗСУ воюють біля 40 каратистів УФК. Нажаль, є загиблі та поранені. Герої, що загинули: Володимир Рудюк, Олексій Заєць, Павло Шевчук, Денис Денисюк (всі – Житомир), Микола Яремчук, Олександр Лендел (обидва – Чернівці), Володимир Коробков (Миколаїв), Сергій Березняк (Харків), Ілля Руднікович (Львів).

6 квітня 2025 року в Житомирі втретє пройде "Турнір пам'яті", присвячений пам'яті загиблих житомирських каратистів. Список героїв 14 березня 2025 року поповнив Денис Денисюк, колишній вихованець місцевого клубу "Додзьо".

Є важко поранені, які лікуються. Наприклад, Андрій Тарасов (тренер клубу "Тигр", Миколаїв) зараз проходить реабілітацію в Національному центрі Unbroken. 9 липня 2024 року в Києві 10-річний Максим Симанюк, вихованець клубу "Чемпіон", загинув разом з матір'ю і сестрою під час ракетного обстрілу Лук'янівки.

Спортивний фактор. Відчутною проблемою стало погіршення умов підготовки спортсменів – через обмеження, пов'язані з тривогами, у прифронтових містах – у зв'язку з пошкодженням інфраструктури.

16 червня 2023 року в Одесі в результаті ракетної атаки було знищено спортивний зал клубу "Ройял Тім", який належав Володимиру Зарецькому, чоловіку та тренеру кращої каратистки України Анжеліки Терлюги. Пошкодження від вибухів зазнавали приміщення клубів карате в Миколаєві, Запоріжжі, Сумах.

Значна кількість молодих спортсменів виїхала з батьками за кордон. Українські каратисти тренуються в клубах Польщі, Австрії,

Франції, Німеччини, Італії, інших європейських країн. Деякі з них вже змінили спортивне громадянство або знаходяться в процесі зміни. Тренер молодіжної збірної України Дмитро Негатуров з сумом прогнозує, що за три-чотири роки наша команда не матиме вибору класних атлетів через від'їзд перспективних дітей за кордон та їх натуралізацію в інших країнах.

Керівництво УФК прикладає зусилля у світовій та європейській спільноті карате задля того, щоби не допустити участі в міжнародних змаганнях спортсменів країн-агресорів – Росії та Білорусі. У 2022 році були певні успіхи: завдяки членові Виконкому Європейської федерації карате (ЄКФ) Сергія Левчука, під час чемпіонату Європи ЄКФ позбавила російських та білоруських спортсменів можливості виступати на міжнародних турнірах, а також відібрала у Москви право проведення чемпіонату Європи 2026 року та передала його Україні. Нажаль, реалізувати це право Україна не зможе, а з часом Всесвітня та Європейська федерації карате таки допустили атлетів з країн-агресорів на змагання у нейтральному статусі. Через що періодично виникають інциденти на кшталт кейсу Марії Гнесь.

Певні труднощі мають місце через обмеження на виїзд чоловіків у віці 18-60 років з України без спеціальних дозволів. Не завжди вдається оформлювати відповідні документи в міністерстві спорту, через що інколи спортсмени та тренери змушені пропускати ті чи інші старти.

Проте, попри численні проблеми, система розвитку карате в Україні зберіглась; українські клуби та спортсмени продовжили регулярно брати участь в усіх важливих міжнародних турнірах.

Волонтерська діяльність.

З перших днів війни керівники УФК організували волонтерський штаб з центрами у Львові та Києві. До волонтерського руху приєднались майже всі клуби. Було організовано збір та доставку з 16 країн світу гуманітарної допомоги. Збір коштів на військову допомогу дозволив доставити

військовим транспорті засоби, військове спорядження, продукти харчування, медикаменти тощо.

У жовтні 2022 року було зареєстровано благодійний фонд "На часі", діяльністю якого керує олімпійський призер Станіслав Горуна.

Плідну волонтерську роботу проводять у своїх містах депутати міськрад – віце-президент УФК, президент клубу "Катана" (Чорноморськ) Олександр Тонкошкур і керівник Чернівецької федерації карате, президент клубу "Лідер" Олександр Пікулін.

На базі клубу "Мауглі" Руслан Хомутенко проводить виїзні тренування в Херсоні. В Одесі він веде велику роботу по волонтерській підтримці ЗСУ.

Висновки

Попри негативні впливи війни на розвиток українського карате, в цілому налагоджена за 12 років система продовжує працювати, здобувати перемоги, популяризувати Україну та її боротьбу у війні з агресором.

Список використаних джерел та літератури

1. Левенштейн І.Л. Історія українського карате: із підвалу до олімпійського п'єдесталу. Запоріжжя; Дике поле, 2022.
2. Вебсайт Української Федерації Карате: <https://karate.ua/>
3. Соцмережі УФК: Фейсбук: <https://www.facebook.com/karate.ua> Телеграм: <https://t.me/karateUA>
4. Хаіндрава Н. Пережив штучну кому та 18 операцій: майже десять місяців військовий з Миколаєва реабілітується у Львові. Суспільне. Миколаїв. 26.02.2025. URL: <https://suspilne.media/mykolaiv/948697-pereziv-stucnu-komu-ta-18-operacij-majze-/desat-misaciv-vijskovij-z-mikolaeva-reabilituetsa-u-lvovi/>

Лях-Породько Олексій Олексійович,
кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
Національний університет фізичного виховання та спорту

СПОРТИВНА ДИПЛОМАТІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ

Анотація. Здійснено аналіз розвитку спорту у середовищі української діаспори. Виявлено, що спортсмени з українським корінням мають значні успіхи у різних видах спорту й у різного рівня міжнародних змагань (Ігри Олімпіад, Зимові Олімпійські ігри, Панамериканські ігри, чемпіонати світу тощо). З'ясовано, що їх спортивна діяльність має безпосереднє відношення до України. Бо у своїх спогадах, інтерв'ю чи мемуарах вони завжди зазначали своє українське походження. Це була їх спортивна дипломатія для поширення інформації про Україну у цілому світі.

Annotation. An analysis of the development of sports in the Ukrainian diaspora was carried out. It was found that athletes with Ukrainian roots have significant success in various sports and at various levels of international competitions (Olympic Games, Winter Olympic Games, Pan American Games, world championships, etc.). It was found that their sports activities are directly related to Ukraine. Because in their memoirs, interviews or memoirs, they always mentioned their Ukrainian origin. This was their sports diplomacy to spread information about Ukraine throughout the world.

Актуальність. В Україні була запроваджена Стратегія публічної дипломатії на 2021 – 2025 роки [2]. Цього року завершується цей період її функціонування і настає час проаналізувати, що вдалося реалізувати. Бо Стратегія має бути рушійною силою у глобальному зміцненні авторитету

української держави: "Міжнародний імідж і репутація країни – це сукупність факторів, що зумовлюють її сприйняття у світі крізь призму ідеалів і цінностей, реалій політичного устрою, соціально-економічної моделі та позиціонування на міжнародній арені. Формування позитивного сприйняття України вимагає скоординованої державної політики з метою системного та проактивного поширення власних наративів з використанням усіх доступних форматів комунікації" [4, с. 9].

Основними напрямками публічної дипломатії є культурна, економічна, експертна, кулінарна, науково-освітня, спортивна і цифрова дипломатії. У нашому дослідженні саме спортивна дипломатія є надзвичайно актуальною й важливою.

Мета дослідження – здійснити аналіз спортивної дипломатії української діаспори (на матеріалі інтерв'ю на ютуб каналі MVP український спорт).

Методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури й архівних фондів, описовий метод та інтерв'ю.

Результати дослідження та їх обговорення. Про роль закордонного українства у формуванні світового іміджу України у Стратегії зазначено: "Окремим важливим напрямом роботи є використання потенціалу закордонного українства, зокрема:

- 1) для формування позитивного сприйняття України;
- 2) для системного та проактивного поширення про-українських наративів на протидію дезінформації та пропаганді;
- 3) для формування цілісного іміджу України у світі у вимірах "людина-людина", "держава-людина" та "людина-держава";
- 4) залучення до презентації сучасної України, її науково-інноваційної бази, реформ;
- 5) залучення до підготовки та організації культурних та мистецьких проєктів тощо.

Нами для збереження історії українського спорту як національної пам'яті у 2021 році було засновано проєкт Sports Rodovid (Спортивний Родовід), який зараз трансформувася у

проект із збереженням спортивної спадщини України – MVP український спорт [1]. Обрано глобальну платформу Zoom для запису відео, а для публікації змонтованих відео інтерв'ю створено канал на YouTube – <https://www.youtube.com/channel/UC6nY0RIQoYRQefLB-v8I69Q/featured>.

Вже зроблено та опубліковано 150 відео інтерв'ю. Географія гостей каналу охоплює 19 країн: США, Канада, Австралія, Франція, Ізраїль, Болгарія, Німеччина, Фінляндія, Велика Британія, Польща, Данія, Естонія, Іспанія, Аргентина, Люксембург, Швейцарія, Ірландія, Бразилія, Австрія. Є попередня домовленість про інтерв'ю зі спортсменами з ОАЕ, Угорщини, Італії, Румунії, Португалії. І це становить 4 континенти світового українства!

Гості проекту це – унікальні, найцінніші особистості, легендарні постаті а саме: США (Яро Дахнівський, Богдан Недільський, Мирон Биц, Лариса Барабаш-Темпл, Ігор Костецький, Степан Коваленко, Володимир Шмотолоха, Леонід Білоус, Василь Тараско, Євген Луців, Рон Карнаух, Олександр Попович, Любомир Пінчук, Анатолій Охрименко, Олег Довгун, Іреєней Ісаїв, Моніка Добош, Олег Колодій, Теодор Боднар, Андрій Сороковський, Юрій Саєвич, Марко Гованський, Юрій Попель, Христина Кош, Зенон Стахів, Микола Скірка, Ярослав Мартинюк, Кен Данейко, Богдан Лалка, Северин Палидович, Олена Паздерська, Тарас Ліськевич, Богдан Завадович, Уляна Кер, Анатолій Попович, Віктор Літкевич, Михайло Томашевський, Роман Гірняк, Антін Перекліта, Брайян Мосієнко, Андрій Гаврилишин, Тарас Галів, Тарас Гуйда, Нестор Паславський), Канада (Всеволод Соколик, Рената Роман, Роман Єренюк, Петро Стефанюк, Ярослав Савчук, Богдан Липка, Віра Маланчій, Ігор Бокій, Вейн Бабиц, Христина Мусієнко, Степан Дзядюк, Любомир Шулякевич, Лорн Савула, Ярема Шулякевич, Андрій Андрухів, Річард Гарейчук, Юлія Андрухів, Іван Чайковський, Орест Станко, Борис Легкар, Петро Манастирський,

Крістен Кіт, Максим Коваль, Гленн Кулька, Рассел Романюк, Кен Лакуста, Скотт Олсон, Василь Павловський), Данія (Василь Гедзь), Велика Британія (Іван Ревко, Степан Лучка, Оксана Літинська), Ізраїль (Олександр Цамалашвілі), Австралія (Павло Пінкевич), Франція (Михайло Тесовський), Іспанія (Василь Васьків, Михайло Петруняк), Польща (Роман Старих), Німеччина (Віталій Дячун), Бразилія (Юрій Рибка), Аргентина (Юрій Назарик) та багато інших достойників.

Серед гостей були учасники, призери та чемпіони Ігор Олімпіад, призери Зимових Олімпійських ігор, тренери національних збірних, чемпіонів та призерів міжнародних змагань, діячі спортивного руху – Президент Української Спортової Централі Америки й Канади, очільники Олімпійської комісії, а згодом Світової Комісії Спорту Світового Конгресу Українців, зірки світового спорту, відомі й успішні тренери збірних національних команд та клубів з різних видів спорту, організатори клубів, команд, товариств, менеджери, меценати тощо [3].

Висновок. Таким чином, завдяки нашому ютуб проекту, який понад 150 спортсменів із 19 країн світу, міжнародна спільнота більше дізналась про традиції, історію, мову, культуру українського народу. Це є яскравим прикладом спортивної дипломатії України. Саме цей напрям зараз є актуальним, бо Україна бореться за свою свободу на фронті, а також із російською пропагандою на політичній, дипломатичній, спортивній, інформаційній, культурній, мистецькій, історичній арені.

Список використаних джерел та літератури

1. Лях-Породько Олексій. Український пріоритет ХХІ століття – спортивна дипломатія (на прикладі онлайн проекту Sports Rodovid) // Фізичне виховання, спорт та здоров'я людини: досвід, проблеми, перспективи (у циклі Анохінських читань): матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної онлайнконференції. 10 грудня, 2021 р., Київ / Київ. Ун-т імені Бориса Грінченка; за заг. ред. О. В. Ярмолюк. – К.: Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2021. – С. 228 – 231.
2. Лях-Породько О., Дяченко Ж. Уродженці Західної України – спортивні "Амбасадори" світового українства. Олімпійський рух на теренах Західної України – минуле та сьогодення // Матеріали регіонального науково - методичного семінару / За заг.ред. Огністого, А.В., Галана Я.П. – Тернопіль: В-во СМТ "ТАЙП", 2022. – С. 45-48.
3. Лях-Породько О. О. Сучасні інформаційно-комунікаційні підходи до вивчення історії спорту (на прикладі радіо передач та он-лайн інтерв'ю) // Науково-методичні основи використання інформаційних технологій в галузі фізичної культури і спорту: збірник наукових праць [Електронний ресурс]. – Харків : ХДАФК, 2021. Випуск 5. – С. 101 – 105.
4. Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021 – 2025 роки. Упорядники Дмитро Кулеба, Еміне Джапарова, Марія Липяцька, Ольга Червак, Ярослав Турбиль, Марина Дадінова, Алла Польова, Ірина Боровець, Софія Джуринаська, Євгеній Дробот, 2021. – 32 с.

Маліновський Роман Михайлович,
студент ОП "Історія України та культурна антропологія",
Київський національний університет імені
Тараса Шевченка

ФУТБОЛЬНА ВІЙНА, СПОРТ ЧИ ПОЛІТИКА?

1. Передумови конфлікту Соціально-економічна нерівність та міграційна криза

У 1960-х роках між Сальвадором і Гондурасом склалася напружена ситуація через демографічні та економічні проблеми.

Сальвадор мав площу лише 21 000 км², але його населення перевищувало 3 мільйони осіб. Це робило країну однією з найбільш густонаселених у Латинській Америці.

Гондурас, навпаки, мав площу 112 500 км² із населенням лише близько 2,3 мільйона осіб, але його економіка була значно слабшою, а більшість родючих земель належала американським корпораціям, зокрема United Fruit Company.

Через відсутність доступу до землі тисячі сальвадорців емігрували до Гондурасу. До 1969 року в Гондурасі мешкало понад 300 000 сальвадорців. Вони працювали переважно на сільськогосподарських плантаціях, що викликало невдоволення місцевого населення, яке саме страждало від безробіття та економічної нестабільності. [1].

Земельна реформа в Гондурасі та антимігрантські настрої

У 1967 році уряд Гондурасу ухвалив закон про земельну реформу, який передбачав повернення земель місцевим громадянам. Цей закон негативно вплинув на сальвадорських мігрантів, які працювали на орендованих землях.

До 1969 року в Гондурасі розгорнулися численні напади на сальвадорських мігрантів: їх змушували залишати домівки,

палили будинки та влаштовували погроми. Сальвадорський уряд почав відкрито звинувачувати Гондурас у порушенні прав своїх громадян, що лише підвищувало рівень напруги [2].

2. Футбольний тригер: серія матчів між Сальвадором і Гондурасом

Відбіркові матчі до Чемпіонату світу 1970 року

Конфлікт між країнами загострився в червні 1969 року, коли вони зустрілися в рамках відбору до Чемпіонату світу з футболу 1970 року.

Перша гра (8 червня 1969, Тегусігальпа, Гондурас) Гондурас переміг 1:0. Після матчу сальвадорських гравців і вболівальників атакували місцеві жителі, що призвело до перших сутичок між країнами.

Друга гра (15 червня 1969, Сан-Сальвадор, Сальвадор) Сальвадор розгромив Гондурас 3:0. Однак після гри вболівальники жорстоко розправилися з гондураськими фанатами: їхні автобуси закидали камінням, готелі громили, а кілька людей загинули.

Третя гра (27 червня 1969, Мехіко, вирішальний матч) Оскільки обидві країни здобули по одній перемозі, було призначено додатковий матч на нейтральному полі в Мехіко. Сальвадор виграв 3:2 у додатковий час [1], [2].

Дипломатична криза

Наступного дня, 28 червня 1969 року, уряд Сальвадору оголосив про розірвання дипломатичних відносин із Гондурасом, заявивши, що "гондураський уряд не захистив сальвадорських громадян". Це рішення фактично підготувало ґрунт для війни [3].

3. Війна: бойові дії 14–18 липня 1969 року

Напад Сальвадору

О 18:00 14 липня 1969 року Сальвадор атакував Гондурас по трьох напрямках:

Головний удар було спрямовано на столицю Тегусігальпу.

Сальвадорці швидко окупували прикордонні міста та просунулися на 30 км углиб території Гондурасу. Військово-

повітряні сили обох країн проводили повітряні атаки. Гондурас не мав достатньої кількості військ, але використовував партизанську тактику та авіаудари по стратегічних об'єктах. Одним із найважливіших епізодів війни стало бомбардування нафтових сховищ у порту Акахутла (Сальвадор), що підірвало економіку країни [1] [2].

Втручання міжнародної спільноти

Організація Американських Держав (ОАД) закликала до припинення бойових дій. 18 липня 1969 року було підписано перемир'я, а до 2 серпня сальвадорські війська залишили територію Гондурасу. Загинуло близько 2 000 людей (переважно мирних жителів). 15 000 осіб отримали поранення. Близько 130 000 сальвадорців змушені були тікати з Гондурасу. Відносини між країнами залишалися напруженими ще десятиліття [3].

Війна зруйнувала торговельні зв'язки між Сальвадором і Гондурасом. Зростання нестабільності. Сальвадор у 1980-х роках поринув у громадянську війну. Міжнародні наслідки. ФІФА запровадила жорсткіші вимоги до безпеки на футбольних матчах [3].

Футбольна війна – це рідкісний випадок, коли спортивне суперництво посилює міжнародний конфлікт. Однак її справжні причини лежали набагато глибше: у соціально-економічних проблемах, націоналізмі та політичній нестабільності.

Цей конфлікт довів, що навіть такі "мирні" явища, як футбол, можуть стати тригером для війни, якщо на тлі них існують глибокі соціальні та політичні суперечності.

Список використаних джерел та літератури

1. Данилюк, І. "Футбольна війна": сальвадорско-гондураський конфлікт 1969 року / І. Данилюк // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія. – 2023. – Вип. 1 (48). – С. 106–112. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/58159>
2. Загребаєв, О. С. Місце авторитарних режимів в розвитку національних футбольних асоціацій та світового футболу / О. С. Загребаєв // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – 2015. – Вип. 44, т. 2. – С. 157–162. URL: <https://istznu.org/index.php/journal/article/download/1016/955/>
3. Козій, В. М. Міждержавні конфлікти у Південній Америці: причини та наслідки / В. М. Козій // Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. – 2012. – Вип. 30. – С. 123–129. URL: https://intrel.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/VLNU_Mv_2012_30_9.pdf

Мельничук Богдана Сергіївна,
Студентка ОП "Американістика та європейські студії",
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ІСТОРІЯ ДОМІНУВАННЯ РОСІЇ У ФІГУРНОМУ КАТАННІ ТА ХУДОЖНІЙ ГІМНАСТИЦІ

Фігурне катання та художня гімнастика – 2 абсолютно різні види спорту, які об'єднує наявність не лише спортивних елементів, але й танцювальних та те що на світовій арені в цих дисциплінах домінувала росія. Метою моєї доповіді є історія того як росія прийшла до даного домінування і як вона розвиватиметься внаслідок дискваліфікації від федерацій фігурного катання та художньої гімнастика через розв'язування війни в Україні.

Наприкінці 1940-х років зі зміною геополітичної ситуації у світі, Йосип Сталін зрозумів, що демонструвати всі плюси комунізму можна через спорт [3]. Тому він наказав своїм міністрам зробити все можливе задля перемоги на міжнародному рівні. Якраз у 1950-60-ті розпочався розвиток школи фігурного катання, яка дала свої плоди на Олімпійських іграх 1964 в Інсбруку, коли Людмили Белоусової та Олександра Протопопова здобуло золото, але через те що в 1979 році попросили політичного прихистку в Швейцарії мало згадуються в росії. У 1968 на Олімпіаді в Греноблі СРСР зайняв подвійний подіум парного фігурного катання та дебютувала в жіночому та чоловічому одиночному катанні.

На парі Белоусова/Протопопов Радянський Союз не зупинився, у 1972 році отримала своє перше золото Ірина Родніна з Олексієм Улановим, згодом вона отримає ще 2 золота, але з Олександром Зайцевим у 1976 та 1980. На наступних Олімпіадах незважаючи на те, що Родніна не змагатиметься СРСР все одно

отримує золото в парах, але популярність цього виду фігурного катання знизилась. В 1990-2000-ті на пік вийшло чоловіче одиночне катання, яке розпочалося з перемоги Олексія Урманова і завершилось перемогою в командних змаганнях на Олімпійських іграх 2014 в Сочі путініста Євгенія Плющенко, після російські фігуристи почали поступатися японським та американським. На тій же Олімпіаді в Сочі вистрілило жіноче одиночне катання. Чемпіонкою в особистому катанні стала Аделіна Сотнікова, а в команді 15-річна Юлія Липницька під керівництвом Етері Тутберідзе. Після чого на наступних двох іграх золото і срібло стали отримувати росіянки її тренерського штабу. Саме вихованки Етері – Олександра Трусова та Анна Щербакова розпочали еру четверних стрибків. Щодо танців на льоду, то з початку їх існування на Олімпіадах росіяни, якщо не перемагали, то все одно підіймалися на п'єдестал.

Щодо художньої гімнастики, то в СРСР, а потім і в Росії цей вид спорту перетворився на справжню державну програму. Після включення до програми Олімпійських ігор у 1984 році розпочалося безальтернативне домінування радянських, а пізніше російських гімнасток, окрім згаданої Олімпіади 1984 та ігор 2021 року. Ключовою фігурою стала Ірина Вінер-Усманова – тренер, яка фактично створила сучасну школу художньої гімнастики. Під її керівництвом було підготовлено 8 олімпійських чемпіонок, що для доволі молодого спорту в контексті Олімпійських ігор є значним результатом.

У росії, ще за часів Сталіна у всіх видах спорту діє правило – "Медалі важливіше людей", тому у вихованні майбутніх спортсменів використовуються всі можливі види виховання, які знають ще за часів СРСР. Дуже багато прикладів можна навести з художньої гімнастики, наприклад маніпуляція хворобою батька олімпійської чемпіонки Маргарити Мамун [2], крики, обзивання та навіть фізичне насилля. У фігурному катанні погоня за елементами в жіночому одиночному катанні розпочалась ера одноразових спортсменів Етері Тутберідзе, з яких Юлія Липницька

після завершення кар'єри лікувалась від анорексії [1], Євгенія Медведєва – срібна призерка Олімпіади 2018, завершила кар'єру з проблемами зі спиною, те саме й з іншими фігуристками Етері.

Результати росіян на Олімпійських іграх та інших великих змаганнях дають росіянам, деякі привілеї. Найперше це лояльність суддівства, наприклад після перемоги Аделіни Сотнікової на Олімпійських іграх 2014 компонентна оцінка та елементи GOE (бали від кожного судді, які додаються або віднімаються до початкової вартості елемента) вирости. Також більш лояльне суддівство було в росіян у художній гімнастиці наприклад під час Олімпіади 2000 року в Сідней судді думали чи закрити очі на втрату елемента фавориткою тих ігор – Аліні Кабаєвій, але все таки цього не зробили. Також вони мали можливість проведення одного із етапів гранд-прі, як з фігурного катання так і художньої гімнастики, також росії дісталось проведення Олімпійських ігор 2014 року, про які Володимир Путін домовлявся індивідуально. І останнім моментом це наближеність до керівників федерації. Але повномасштабне вторгнення закреслило всі надбання росії за останні 50 років і таких благ росіяни не матимуть ще довго, так як у художній гімнастиці вони не допущені ще до Олімпіади, незважаючи на те що федерація художньої гімнастики пропонувала їм виступати під нейтральним прапором, на росії відмовились, особливо агресивно про це повідомила Ірина Вінер [3]. Федерація ж фігурного катання росії навпаки погодилась, на висунуті умови ISU та МОК.

У висновку росія своєю серією перемог, ще з Радянського Союзу забезпечила собі доволі комфортні умови існування в світі фігурного катання та художньої гімнастики при тому не зважаючи на стан своїх спортсменів. А повномасштабне вторгнення повністю похоронили вплив росії на дані види спорту.

Список використаних джерел та літератури

1. СТРАЖДАЮЧИ АНОРЕКСІЄЮ, "МАЛЕНЬКА ЛЕГЕНДА КОВЗАНЯРСТВА" ЗАКІНЧУЄ СВОЮ КАР'ЄРУ В 19 РОКІВ. URL.: <https://chomu.koshachek.com/articles/strazhdae-anoreksieju-malenke-l-figurne-katannja.html>
2. "Ти повне л*йно!" : російська гімнастка Маргарита Мамун розповіла про знущання пропутінської тренерки Ірини Вінер. Tribuna.com. 05.06.2024. URL.: <https://ua.tribuna.com/uk/gymnastics/blogs/3107887-ty-povne-ljno-rosijska-gimnastka-margaryta-mamun-rozprovila-pro/>
3. Що не так з Українською федерацією фігурного катання? *Skate Ukraine*. 03.07.2020. URL.: https://skateukraine.org/post/2020/wrong_ufsf/?lang=ua

Найда Анастасія Андріївна,
студентка НН Інституту міжнародних відносин,
Київський національний університет імені
Тараса Шевченка

РОЛЬ СПОРТИВНОЇ ДИПЛОМАТІЇ В ІНСТИТУТІ ВИЗНАННЯ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА В ІСТОРІЇ КОСОВО

У сучасному міжнародному праві визнання держави залишається одним із найскладніших та найбільш політизованих інститутів. Процеси державотворення та міжнародного визнання нових держав нерідко проходять у складних геополітичних умовах, де традиційні дипломатичні шляхи можуть бути обмеженими або заблокованими. У таких випадках особливого значення набувають альтернативні канали міжнародної комунікації та інтеграції, серед яких спортивна дипломатія посідає унікальне місце.

Історія Косово представляє собою показовий приклад того, як держава, що стикається з перешкодами на шляху до повноцінного міжнародного визнання, може використовувати "м'яку силу" спорту для поступового входження до світової спільноти. Після одностороннього проголошення незалежності у 2008 році Косово зіткнулося з реальністю часткового визнання – ситуацією, коли значна кількість держав визнала його суверенітет, але багато інших, включаючи деякі впливові країни та постійних членів Ради Безпеки ООН, відмовилися це зробити.

Аналіз цього досвіду відкриває важливі теоретичні та практичні перспективи для розуміння сучасних трансформацій інституту визнання в міжнародному праві, де традиційні двосторонні акти визнання держав доповнюються багатосторонніми формами функціонального визнання через участь у міжнародних спортивних організаціях та змаганнях.

З огляду на зростаючу роль спорту в суспільному житті та величезну популярність деяких спортивних змагань, які

привертають увагу мільйонів уболівальників, у міжнародно-правовій літературі дедалі частіше згадують явище спортивної дипломатії. Це викликає логічне запитання: чи може спортивна дипломатія сприяти міжнародному визнанню держав і встановленню між ними фактичних відносин?

Останнє десятиліття продемонструвало безпрецедентний зв'язок між спортом та міжнародними відносинами. Навіть поверхневий аналіз найбільших та найпопулярніших спортивних подій останніх років показує тісний взаємозв'язок між спортом, фінансами, політичною владою та стратегіями міжнародної дипломатії.

Яскравими прикладами цього є участь Республіки Косово в Олімпійських іграх 2016 року в Бразилії, розгляд питання щодо її приєднання до ФІФА під час засідання в Мехіко того ж року, футбольний матч між збірними України та Косово в рамках кваліфікаційного турніру чемпіонату світу 6 жовтня 2017 року, а також матч між Іспанією та Косово у рамках юнацького чемпіонату Європи U-17, який відбувся 28 березня 2019 року [1].

Косово вже є повноправним членом Міжнародного олімпійського комітету (МОК) та Європейського олімпійського комітету (ЄОК), а статус його Олімпійського комітету був офіційно визнаний 9 грудня 2014 року. Відтоді країна бере активну участь як у зимових, так і в літніх Олімпійських іграх.

Таким чином, можна зробити висновок, що в рамках певної міжнародної неурядової організації (ФІФА, УЄФА та інші) у підготовці відповідного спортивного змагання беруть національні федерації футболу [2]. При цьому, цим організаціям органами держави надано офіційні повноваження щодо організації футбольних матчів за участю національної збірної держави. Отже, футбольні федерації в контексті даного питання виступають від імені відповідної держави та реалізують її зовнішньополітичні функції в галузі спорту [3].

Представники держави визнаються та фактично виступають у ролі "спортивних дипломатів" [4]. Цікаво

відзначити, що Косово обрало більш поетапний підхід до становлення як нації. За словами дослідників Джорджа Кіріса та Хуана Мануеля Монторо, "після проголошення незалежності в 2008 році, отримавши широке, але не загальне визнання, Косово зосередило свою зовнішню політику на кращій інтеграції в спортивних і культурних сферах, здобуваючи перемоги в менших "змаганнях за визнання", замість зосередження на поки що безперспективних зусиллях, таких як членство в ООН".

Перша така перемога в меншому "змаганні за визнання" відбулася 2003 року, коли Косово стало членом Міжнародної федерації настільного тенісу (ITTF). Хоч на перший погляд прийняття до ITTF може здаватися неістотним, ця подія вважається ключовою для Косово. Особливо важливо, що це було перше офіційне міжнародне визнання Косово будь-яким міжнародним керівним органом – навіть до офіційного проголошення незалежності.

Приклад з настільним тенісом демонструє значущість членства в спортивних організаціях. Для Косово вступ до ITTF сприяв кращій міжнародній інтеграції. Це членство стало відправною точкою для подання заявок на вступ до ФІФА та Міжнародного олімпійського комітету (МОК). Обидві заявки було ініційовано 2009 року з метою відправити спортсменів на два найпрестижніші спортивні змагання та затвердити позицію Косово на міжнародній арені.

Вступ до МОК виявився найскладнішим: процес тривав п'ять років і вимагав визнання та підтримки п'яти інших спортивних керівних органів під егідою МОК. У 2014 році Косово отримало членство в МОК і змогло взяти участь у своїх перших Олімпійських іграх 2016 року. Невдовзі після вступу до МОК Косово також стало членом ФІФА в 2016 році і почало брати участь у кваліфікаційних матчах до фінальної частини Чемпіонату світу з футболу 2018 року.

Подальший аналіз демонструє, що членство в ООН залишається ключовою стратегічною метою Косово. Тому

входження до "олімпійської родини" стало не просто символічним дипломатичним досягненням для країни.

Як зазначають дослідники Даріо Бренгін і Лоїк Трегурес, "Процеси формування та брендингу косовської нації через "м'яку силу" представницького спорту можуть дедалі активніше застосовуватися для створення символічного тиску на держави, які ще не визнали Косово; її кінцевою дипломатичною ціллю залишається вступ до ООН, навіть якщо шлях до цього пролягає через "спортивні двері" [5].

Косово чітко усвідомило взаємозв'язок між спортивною діяльністю та міжнародною дипломатією, розглядаючи членство в міжнародних спортивних організаціях та участь у змаганнях як складові елементи своїх "малих кроків" до глобального визнання.

У 2003 році Косово відзначило своє прийняття до ІТТФ як перший випадок міжнародного визнання. За двадцять років Косово стало членом Міжнародного валютного фонду, Світового банку, Венеціанської комісії, МОК і наразі подає заявки на членство в Раді Європи, ЮНЕСКО та Європейському Союзу [6].

Хоча прийняття держави до міжнародної неурядової спортивної організації ще не означає її офіційного визнання, безсумнівним є факт, що держави попередньо ведуть перемовини з цього питання, виносять його на порядок денний, обговорюють та висловлюють свої позиції, вступаючи таким чином у певні взаємовідносини, які створюють умови для прискорення процесу офіційного визнання. Можна зробити висновок, що спортивна дипломатія, безперечно, сприяє встановленню фактичних взаємовідносин між державами, які не визнають одна одну, що в подальшому може призвести до визнання.

Косово, імовірно, продовжуватиме використовувати спорт як інструмент побудови нації та міжнародної дипломатії, формуючи національну ідентичність, відмінну від своїх сусідів. Процес, який розпочався з міжнародних змагань з настільного тенісу, став відправною точкою для Косова у здобутті міжнародного визнання та створенні платформи для себе на міжнародній арені.

Список використаних джерел та літератури

1. Ministry of Culture, Youth and Sport of Republic of Kosova. Administrative instruction NO.02/2015. On Establishment and licensing sports federations and associations. URL: https://www.mkrs-ks.org/repository/docs/UA_02_2015_per_themelimin_e_licencimin_e_federatave.pdf.
2. Statute of the Football Federation of Kosova. URL: https://www.mkrs-ks.org/repository/docs/UA_02-2015_per_themelimin_e_licencimin_e_federatave.pdf.
3. *From Table Tennis to the UN: How Kosovo Used Sports for Nation Building*. (n.d.). UN-aligned. <https://un-aligned.org/global-issues/from-table-tennis-to-the-un-kosovos-sport-driven-nation-building/>
4. Murray, St. Sports-Diplomacy: a hybrid of two halves. 2011. URL: <http://www.culturaldiplomacy.org/academy/content/pdf/participant-papers/2011-symposium/Sports-Diplomacy-a-hybrid-of-two-halves-Dr-Stuart-Murray.pdf/>.
5. Olympic charter. URL: <https://www.olympics.com/ioc/olympic-charter?os=vbLhPdr7HY&ref=app>
6. Буткевич В. Г. Міжнародне право. Основи теорії: підручник / В.Г. Буткевич, В.В. Мицик, О.В. Задорожний. Київ: Либідь, 2002. 608 с.

Новицький Ярослав Олександрович,
студент Навчально-наукового інституту права,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
Кандидат у майстри спорту України з шахів

ПРОБЛЕМА КОМП'ЮТЕРНОГО ЧІТЕРСТВА У ШАХОВОМУ СПОРТІ: МЕТОДИ ВИЯВЛЕННЯ ТА РЕГУЛЮВАННЯ

В епоху цифрових технологій проблема комп'ютерного чітерства стала однією з найсерйозніших загроз для майбутнього шахів як спорту. На відміну від інших видів змагань, де використання технологій може покращити лише фізичні показники, в шахах комп'ютерна допомога безпосередньо впливає на якість прийняття рішень, що є сутністю гри.

З розвитком шахових двигунів, потужність яких значно перевищує можливості найсильніших гравців світу, питання чесної гри набуло критичного значення. Як зазначає Г. Каспаров: "Комп'ютер не тільки грає в шахи інакше, ніж людина, але й демонструє інше розуміння самої природи гри. Коли людина намагається імітувати комп'ютерну гру, це руйнує людський вимір шахів – творчість, ризик, психологічну боротьбу" [1, с. 246].

Чітерство в шаховому спорті має свою специфіку порівняно з іншими видами спорту. Воно може проявлятися у різних формах, від елементарного використання шахових програм під час гри до більш витончених методів отримання комп'ютерних підказок у критичні моменти партії. Особливо гострою проблема стала для онлайн-шахів, де фізичний нагляд за гравцями відсутній.

За даними дослідження Барнса та Ернандеса-Кастро, "перехід від фізичних до онлайн-турнірів створив безпрецедентні можливості для шахрайства, оскільки гравці мають практично необмежений доступ до комп'ютерної допомоги без жодного фізичного нагляду" [2, с. 60]. При цьому існуючі методи

виявлення чітерства мають певні обмеження, особливо коли гравці навмисно роблять субоптимальні ходи, щоб замаскувати використання двигунів.

Науковий підхід до виявлення чітерства базується на статистичному аналізі якості ходів. Провідним методом у цій сфері є система професора Кеннета Регана, що використовує складні статистичні моделі для порівняння ходів гравця з вибором шахових програм. Система аналізує три ключові статистичні показники: відсоток збігів з ходами комп'ютера (MM - move matching), відсоток вибору рівноцінно сильних ходів (EV - equal value) та середнє масштабоване відхилення від оптимальних ходів (ASD - average scaled difference) [3, с. 4].

Результати аналізу виражаються у z-показниках, що відображають імовірність чесної гри або чітерства. Чим вищий z-показник, тим нижча ймовірність, що гравець грав чесно. Особливо переконливим доказом чітерства вважається z-показник понад 4,5, що відповідає ймовірності чесної гри приблизно 1 до 300 000.

Система Регана концептуально подібна до біологічного паспорта спортсмена, що використовується у боротьбі з допінгом, та системи виявлення шахрайства в букмекерських ставках. Вона дозволяє виявляти чітерство навіть за відсутності прямих доказів, таких як виявлений електронний пристрій, і базується на аналізі статистичних відхилень від очікуваної якості гри людини.

Значний внесок у боротьбу з чітерством зробила платформа Chess.com, інвестувавши у розробку власної системи виявлення нечесної гри. Як зазначається у політиці чесної гри Chess.com: "Наша система збирає та аналізує різні типи даних, автоматично (і вручну) отриманих з усіх партій користувачів" [4]. В основі цієї системи лежить статистична модель, що оцінює ймовірність збігу ходів людини з вибором шахового двигуна.

Ефективність таких систем підтверджується сотнями зізнань чітерів, включаючи титулованих гравців. Зокрема, один

анонімний гросмейстер зізнався: "Я використовував комп'ютерну допомогу після дебюту, приблизно з 17-18 ходу до кінця партії..." [4]. Проте, незважаючи на успіхи в боротьбі з чітерством, система має певні обмеження та ризики.

Основна проблема полягає в тому, що існують "хибнопозитивні" результати – випадки, коли чесний гравець може показати високий відсоток збігів з комп'ютером через глибоке розуміння позиції або хорошу попередню підготовку. Дослідження Барнса та Ернандеса-Кастро демонструє численні історичні партії, які сьогодні могли б викликати підозру в чітерстві, хоча були зіграні задовго до появи сильних шахових програм [2, с. 63-64].

Крім того, доказова база в процесах проти чітерів має відповідати стандарту "комфортного задоволення" (comfortable satisfaction), що вищий за стандарт "балансу ймовірностей", але нижчий за кримінальний стандарт "поза розумним сумнівом". Цей стандарт встановлений практикою Спортивного арбітражного суду (CAS) і застосовується в етичних справах ФІДЕ.

Особливу складність представляє виявлення чітерства на аматорському та напівпрофесійному рівні, де ресурси для технічного контролю обмежені, а мотивація до використання недозволених засобів залишається високою. Важливо також відзначити, що чітерство може відбуватися не протягом усієї партії, а лише в критичні моменти, що робить його ще складнішим для виявлення.

Для ефективної боротьби з чітерством необхідний комплексний підхід, що включає:

1. Технологічні рішення: удосконалення алгоритмів виявлення аномалій у грі, впровадження систем моніторингу та контролю електромагнітного випромінювання в ігрових залах.
2. Регуляторні заходи: посилення правил проведення змагань, збільшення штрафів за порушення, включення в правила ФІДЕ вимоги повідомляти про підозрілу активність.

3. Освітні ініціативи: формування культури чесної гри, підвищення рівня усвідомлення етичних стандартів серед гравців.

Аналіз ситуації з чітерством у шахах показує, що це явище може бути розглянуте в ширшому контексті взаємодії людини і технологій. Як зазначає Каспаров: "Коли доступною стає можливість виконувати певні завдання краще (дешевше, швидше, безпечніше) за допомогою машин, люди будуть повертатися до їх виконання лише для рекреації або під час відключення електроенергії. Ми ніколи не відмовляємося від технологій, які вже освоїли" [1].

Таким чином, проблема чітерства у шаховому спорті – це не лише питання технічних засобів захисту, але й фундаментального переосмислення природи інтелектуальної гри в епоху технологічних прискорень. Збереження "людського виміру" шахів вимагає збалансованого підходу, що дозволить використовувати переваги технологій для розвитку гри, одночасно запобігаючи їх зловживанню та зберігаючи сутнісні характеристики шахів як інтелектуального змагання між людьми.

Список використаних джерел та літератури

1. Каспаров Г. Глибоке мислення: Де закінчується машинний інтелект і починається людська творчість. PublicAffairs, 2017. http://repo.darmajaya.ac.id/5288/1/Deep%20Thinking_%20Where%20Machine%20Intelligence%20Ends%20and%20Human%20Creativity%20Begins%20%28%20PDFDrive%20%29.pdf
2. Barnes D. J., Hernandez-Castro J. Про обмеження аналізу шахових двигунів для виявлення чітерства в шахах. Комп'ютери та безпека, 2015. № 48. С. 58-73. https://www.researchgate.net/publication/267275282_On_the_Limits_of_Engine_Analysis_for_Cheating_Detection_in_Chess
3. Regan K. W., Haworth G. M. Внутрішній шаховий рейтинг. Матеріали 25-ї конференції AAAI з штучного інтелекту. 2011. С. 834-839. https://centaur.reading.ac.uk/19778/1/Intrinsic_Rating.pdf
4. Chess.com. Чесна гра та виявлення чітерства. 2025. <https://www.chess.com/article/view/chess-com-fair-play-and-cheat-detection>
5. Заксайте С. Чітерство в шахах: заклик до інтегрованого дисциплінарного регулювання. Кримінологічні дослідження, 2020. Т. 8. С. 58-83. https://www.researchgate.net/publication/355185075_Cheating_in_chess_a_call_for_an_integrated_disciplinary_regulation

Пархоменко Дмитро В'ячеславович,
студент філософського факультету,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РІЗНИХ ТИПІВ ШАХОВОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

Проблематика шахової психології з точки зору виховання майбутніх професійних спортсменів є вкрай актуальною, але досі недостатньо дослідженою та презентованою у широких колах суспільства. Традиційно навіть профі давньої гри мудрих під час дискутувань з приводу стилів та підходів до побудови власної стратегічної лінії під час запеклих поєдинків стверджують, що, наприклад, всім відомий шахіст минулого з СРСР, восьмий чемпіон світу за шахову першість – Михайло Таль є типовим "комбінатором", який за будь-яких обставин буде "загострювати" гру, надаючи їй відтінок справжнього видовища. У той час як його попередник, шостий чемпіон світу Михайло Ботвінник – є класичним взірцем академічної, позиційної гри, де кожен хід є не квапливим й розсудливим. Продовжуючи цей типовий та стандартизований аналіз підходів до визначення стилів гри можемо також зазначити й "універсалів", як-от, наприклад, шістнадцятий чемпіон світу та об'єктивно найсильніший гравець сучасності – Магнус Карлсен, який поєднує у своїй шаховій епостасі всі можливі варіанти розвитку гри на дошці.

Отже, за такою класичною типологією шахової майстерності можемо виділити лише три ключових підходи до розуміння особливостей сприйняття гри різними шахістами, які, втім, описують лише саму особливість тільки зі спортивно-професійної точки зору. Для того щоб дійсно гарно розуміти шахіста й як людину, а не лише як гравця, й виховувати у ньому чемпіонські амбіції, потрібно провести більш детальний аналіз та подальший синтез усіх можливих компонентів його внутрішнього

та зовнішнього сприйняття як гри, так й сприйняття власного "я" в цілому, тобто зробити типологію більш психологічно аргументованою та зрозумілою навіть тим, хто тільки вчора дізнався як правильно ходити конем на шаховій дошці. [1, с.461]

Першим типом шахової майстерності буде "десантник", який, як відомо з шаблонних уявлень про армію, завжди буде добре підготовленим до нападу. Гравець, який володіє саме таким типом шахової майстерності – завжди активний, динамічний, бурхливий, невтомний та галасливий. Ключова психологічна особливість – невиправний оптимізм. Вони легко "відпускають" поразки, не сприймаючи їх близько до серця, й одразу ж сідають за підготовку до наступних шахових баталій. Вони – володарі буйного темпераменту, що підтверджує той факт, що як й в житті, так й на дошці всілякого будуть намагатися "закаламутити воду" й збити суперника з пантелику своїми, на перший погляд, занадто агресивними й незрозумілими ходами. Для того щоб протистояти такому шахісту та витримати весь накал з його боку - потрібно робити розсудливі, спокійні ходи, які часто призводять до нудних позицій, де перемогу здобуде той, хто матиме більше терпіння й розуміння глибин самої гри. При цьому "десантник" може іноді робити навмисні речі, які будуть слугувати відволікаючим маневром аби перевести увагу супротивника в зовсім інше місце, подалі від шахової дошки.

Наступний тип є діаметральною протилежністю "десантників" – "інженер". За стилем гри вони завжди є прихильниками методичності, академічності, ґрунтовності. Їх кінцева мета - повне придушення супротивника, у якого не буде й шансів якось покращити свою позицію та віднайти контр-гру. Як правило ключова психологічна особливість таких гравців у першу чергу - це раціональний підхід до вирішення будь-яких питань. Заздалегідь все обдумавши, "інженер" гарно відпочине, відновить свій режим, продумає план дня наперед, до турнірної зали приїде першим та роздивиться де тут найближча їдальня чи

кафе з кімнатою для відпочинку, дізнається прізвища своїх майбутніх супротивників й миттєво почне підготовку до гри. Такі розсудливі та спокійні за своїм темпераментом люди не люблять будь-якої агресії чи тиску у свою сторону, а радше будуть шукати якийсь компроміс, при цьому завжди маючи свого "туза" у рукаві для швидкого контр-наступу як у життєвих ситуаціях, так й на шаховій дошці. [1, с.464]

Підтипом, підпорядкованим до "інженера", може бути так званий "дипломат", який у більшості випадків завжди піде "на зустріч" й буде шукати компромісне вирішення питання. У шаховій грі компроміс - це майже завжди згода на нічию у більш-менш рівній позиції. На відміну від "дипломата", "інженер" використовує всі можливості аби дотиснути супротивника й тільки після того, як остання спроба виявиться марною – погодиться на нічию. "Дипломати" у реальному житті не такі наполегливі, як всі раніше перелічені типи, але їх ключова психологічна особливість – профілактичне мислення. Передбачивши всі проблеми, які можуть бути у відносно недалекому майбутньому, "дипломат" одразу розробить всі можливі запобіжники й буде жити зі спокійним серцем. Як у житті, так й на дошці – "дипломат" не дає вам навіть й шансу на створення якихось суттєвих проблем на його шляху до мети.

Заслуговує уваги й такий рідкий тип шахової майстерності, як "вигадник". Ключова психологічна особливість – невичерпний ентузіазм та бурхлива фантазія. Вони є новаторами, які підштовхують наше суспільство до нових звершень у всіх сферах нашого життя. У шахах вони є розробниками свіжих концепцій, нових поглядів на гру та оригінальних побудов. Відчайдушність й готовність йти до самого кінця роблять такий психологічний тип шахістів особливим, оскільки лише такі люди завжди будуть відстоювати свою точку зору, наполегливо доводити її та захищати. Як генератори креативних ідей – у реальному житті такі індивіди пишуть книги, малюють картини, працюють на

передових підприємствах у різних технічно-промислових галузях виробництва, тощо. Проблема такого типу шахістів полягає у тому, що далеко не кожен тренер буде якісно поліпшувати гру "вігадника", тому що буде обстоювати класичні й застарілі думки та концепції щодо підходів до аналізу гри, при цьому придушуючи ось цей потенціал та фантазію "вігадника". Розуміючи заздалегідь, якою особистістю є шахіст з таким розумінням життя та гри можна уникнути багато помилок при підготовці спортсмена до змагань й не тільки [1, с. 470].

Останнім у цій типологізації виступають так звані "фанатики", простіше кажучи люди, які весь свій вільний час присвячують шаховому мистецтву. Ключова психологічна особливість такого типу гравців – нестабільний ментальний стан з шаленою купою енергії заради справи всього життя. Постійно тренуючись та граючи у шахи й день і ніч офлайн і онлайн такі люди, як правило, забувають, що життя є багатограним виміром людського буття й щоб бути всебічно розвиненою особистістю варто приділяти значну увагу й іншим видам людської діяльності [2, с.33]. Звичайне захоплення може необачно для будь-кого перерости у фанатизм, якщо найближчі люди та тренери спортсмена не зможуть навчити людину ставитися до шахів більше з філософської точки зору, тобто ставитися до цього виду спорту як до покращення власних здібностей та можливостей, а не як до справи усього життя. 11 чемпіон світу з США та відомий на весь світ гросмейстер періоду геополітичної кризи "Гонки озброєнь" – Джеймс Роберт

Фішер був реальним прикладом такого психологічного типу шахової майстерності, як "фанатик", і завдяки його неоціненному вкладу у розвиток шахів ми маємо велику купу матеріалу та різні підходи до покращення власної гри. Проте ціна за таку "шалену наполегливість" у шахах все ж таки була тим, що Фішер був визнаний як психічнохвора люда з рядом різних розладів та проблем, що дуже сильно впливало на його

особисте життя.[2, с.35] Доступні у мережі відеоролики з останніх років життя Фішера свідчать про те, що будучи "фанатиком" до останнього свого подиху - на публіці він завжди був злим, змученим, й нещасним літнім старцем. Отже, працюючи з таким шаховим типом, як "фанатик", тренер завжди має пам'ятати й нагадувати учневі, що шахи перш за все – це гра, спорт, де кожен може зазнати поразки чи навпаки виграти яскраву партію. Всебічний розвиток спортсмена окрім занять шахами – лише поліпшить його емоційно-психологічний стан й посприє трансформації його підходів до шахів на більш спокійний та врівноважений.

Наведена мною типологізація, яка вдало поєднує спортивно-професійний та психологічний аспекти підходів до розуміння стилів гри, сприйняття шахів а також сприйняття себе у шаховому просторі, в цілому допоможе не тільки шаховим гравцям, а й звичайним людям краще розуміти нюанси, на яких подубоване наше власне сприйняття різних ситуацій й поступове вирішення відповідних проблем, які так чи інакше можуть виникати у нашому житті. Розуміючи такі психологічні особливості кожного типу можна не лише якісно обирати програму для тренувань майбутніх чемпіонів, але й позитивно повпливати на емоційно-психологічний розвиток кожного індивіда, який захоче пізнати мудрість шахового мистецтва.

Список використаних джерел та літератури

1. Grabner R. H., Stern E., Neubauer A. C. "Individual Differences in Chess Expertise: A Psychometric Investigation" // *Intelligence*. – 2006. – № 34(5). – С. 457–472.
2. Geghamyan V. G., Aronyan L. G. The Value of the Individual Characteristics of a Chess Player in the Process of Competitive Activity // *Modern Psychology*. – 2021. – № 4(1). – С. 32–39.
3. Sarkisyan V. Zh., Manukyan S. A., Ispiryan M. M., Gevorgyan L. L., Khachatryan E. A. The Influence of Students' Psychological Characteristics on the Results of Learning Chess // *Counseling Psychology and Psychotherapy*. – 2022. – № 4. – Режим доступу: https://psyjournals.ru/en/journals/cpp/archive/2022_n4/Sarkisyan_et_al.
4. Barthelmess P., Fischbacher U. Personality of Elite Male and Female Chess Players and its Relation to Chess Skill // *ResearchGate*. – 2010. – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/220027647_Personality_of_Elite_Male_and_Female_Chess_Players_and_its_Relation_to_Chess_Skill.
5. Dhou K. Towards a Better Understanding of Chess Players' Personalities: A Study Using Virtual Chess Players // *ResearchGate*. – 2018. – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/325468290_Towards_a_Better_Understanding_of_Chess_Players%27_Personalities_A_Study_Using_Virtual_Chess_Players.

Пількевич Андрій Леонідович

кандидат історичних наук,

доцент кафедри історії стародавнього світу та середніх віків
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

СУЧАСНА ПОПУЛЯРНА КУЛЬТУРА США ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ІНДУСТРІЇ КІБЕРСПОРТУ

Сучасна популярна культура характеризується глибокою взаємодією технологій, медіа та молодіжних субкультур, серед яких на особливу увагу заслуговує кіберспорт. США виступають одним з основних центрів світового кіберспортивного руху, що зумовлює значний вплив цього явища на формування сучасних культурних трендів і соціальних практик в самому американському суспільстві [1, р. 405]. Сьогодні кіберспорт можна охарактеризувати як нову культурну парадигму, що стрімко інтегрується в американську популярну культуру, розширюючи межі і трансформуючись у загальнонаціональний медійний феномен. Зростаюча популяризація змагань з відеоігор призводить до формування нових "культурних героїв" – професійних кіберспортсменів, які конкурують за популярністю з класичними спортивними та медійними знаменитостями. Активний розвиток індустрії розваг навколо кіберспорту (стримінг, блогінг тощо) сприяє укоріненню цифрових форм комунікації та створенню власних специфічних практик, наприклад, ігрового сленгу, мем-культури та цифрової соціалізації. Водночас індустрія кіберспорту у США стає повноправною частиною розважального бізнесу, залучаючи великі інвестиції медіакорпорацій, спортивних клубів, технологічних компаній. Маркетинговий потенціал кіберспорту сприяє появі та зростанню інноваційних форм реклами та спонсорства, що впливає на моделі споживання серед американської молоді. Комерціалізація кіберспорту також призводить до створення нових робочих місць та стимулює

економічний розвиток в суміжних секторах (ІТ-технології, роздрібна торгівля, туризм, освіта тощо). Не менш важливим є те, що кіберспорт стає помітним чинником формування нових типів соціальних спільнот (геймерські ком'юніті, фан-спільноти команд), які впливають на соціальну взаємодію та визначення індивідуальної й колективної ідентичності. Культура взаємодії всередині кіберспортивних ком'юніті активно проникає у повсякденне життя через соціальні мережі та онлайн-платформи, формуючи нові способи самоідентифікації молоді (стрімер, геймер тощо). Також поява та поширення кіберспорту сприяє розвитку інклюзивних культурних практик, зменшуючи значення фізичних чи соціальних бар'єрів у традиційному спорті та пропонуючи рівні можливості участі. Таким чином кіберспорт впливає на трансформацію та модернізацію традиційного спорту, створюючи нові гібридні формати взаємодії та цифровізації спортивних практик [2, р. 33-34]. Більш традиційні спортивні організації активно інтегрують кіберспорт у власну діяльність, створюючи кіберспортивні дивізіони, що змінює традиційне сприйняття спорту як суто фізичної активності, а зростаюча популярність кіберспорту стимулює інновації у технологічних рішеннях трансляції та медійної презентації спортивних змагань, задаючи нові стандарти. Саме США, багато в чому, як один з лідерів індустрії кіберспорту, суттєво впливають на формування глобальних стандартів проведення кіберспортивних заходів та їх медійного представлення. Американські кіберспортивні ліги, команди та популярні гравці набувають статусу глобальних брендів, сприяючи поширенню американських культурних цінностей та способу життя через цифровий спорт. Вплив кіберспорту на формування позитивного іміджу США у світі як технологічно інноваційної та культурно-прогресивної країни посилює позиції Америки у глобальному культурному просторі.

Індустрія кіберспорту сприяла виникненню принципово нових медійних образів – професійних гравців, стримерів та коментаторів. Ці особистості перетворюються на лідерів думок

та "ідолів", здатних формувати тренди у популярній культурі США. Відомі кіберспортсмени стають символами успішності, залучають мільйонні аудиторії в соціальних мережах, і тим самим кардинально змінюють традиційні уявлення про популярність, славу і особисті досягнення, раніше пов'язані переважно з кінематографом, музикою чи традиційним спортом [3, р. 47-48]. Кіберспорт суттєво вплинув на трансформацію медіаспоживання, популяризувавши нові формати контенту, такі як стримінг, інтерактивні шоу, подкасти та короткі відео-нарізки, які швидко влились у ширший культурний контекст США. Також відчутним стає вплив на сучасні тренди у модній індустрії, сприяючи появі специфічних стилістичних атрибутів, зокрема геймерського одягу, мерчу професійних команд і гравців. Візуальна естетика популярної культури зазнає змін під впливом дизайну цифрових ігор та кіберспортивних турнірів – від дизайну одягу та аксесуарів до графічного оформлення шоу, що формує нові тенденції у дизайні й популярній графічній культурі. Все це поєднується з специфічною моделлю поведінки, що відображається у формах соціальної взаємодії: онлайн-комунікації, цифровій ввічливості або "токсичності", які поширюються і поза межами ігрових спільнот, формуючи нові соціокультурні стандарти поведінки.

Кіберспорт як явище сучасної американської культури переосмислює традиційні форми проведення вільного часу, розширюючи уявлення про можливі види соціалізації та розваг – кіберспортивні турніри, онлайн-турніри, комунікація в геймерських чатах. Кіберспорт виступає яскравим і репрезентативним феноменом сучасної популярної культури США, втілюючи особливості її соціальних, економічних і культурних трансформацій. Його стрімкий розвиток свідчить про глибокі зміни в уявленнях про спорт, дозвілля та соціальну взаємодію, які характерні для американського суспільства XXI століття. Ці тенденції відкривають перспективи для подальших міждисциплінарних досліджень.

Список використаних джерел та літератури

1. Adrienne Shaw (May 2010). "What Is Video Game Culture? Cultural Studies and Game Studies". *Games and Culture*. 5 (4): 403–424.
2. Reitman, J. G., Anderson-Coto, M. J., Wu, M., Lee, J. S., & Steinkuehler, C. (2020). Esports Research: A Literature Review. *Games and Culture*, 15(1), 32-50.
3. Taylor, T. L. (2018). *Watch Me Play: Twitch and the Rise of Game Live Streaming*. Princeton University Press.

Пількевич Вікторія Олександрівна,
кандидат історичних наук, доцент кафедри нової та новітньої
історії зарубіжних країн, історичний факультет,
Київський національний університет імена Тараса Шевченка

ПЕРШІ ОЛІМПІЙСЬКІ ІГРИ СУЧАСНОСТІ

Олімпійські ігри – найбільш відоме спортивне свято для всього світу, майданчик для обміну досвідом між фахівцями, можливість показати свої багаторічні напрацювання. З 776 р. до Р.Х. олімпійські змагання відбувалися у Стародавній Греції, на період проведення припинялися війни, що говорить про їх миротворчий внесок ще у добу, коли постійні збройні зіткнення були повсякденними реаліями. Довгий період часу ігри не організовувалися, але ідея відродження Олімпійських ігор неодноразово з'являлася у Європі. Втілив цей задум в життя і повернув світові масштабну спортивну подію французький барон П'єр де Кубертен, який захоплювався різними видами спорту: фехтуванням, веслуванням, мав інтерес до історії Стародавньої Греції.

У 1894 році було засновано Міжнародний олімпійський комітет (МОК), керівний орган олімпійського руху [4]. П'єр де Кубертен став генеральним секретарем МОК, а президентом – грек Деметріус Вікелас. У 1896–1925 рр. П'єр де Кубертен займав посаду президента МОК.

Основним документом МОК є Олімпійська хартія, яка визначає принципи олімпізму, зокрема: "Олімпізм являє собою філософію життя, що звеличує та об'єднує в гармонійне ціле якості тіла, волі та розуму. Поєднуючи спорт з культурою та освітою, Олімпізм намагається створити спосіб життя, який базується на радості від зусилля, освітній цінності доброго прикладу, соціальній відповідальності та повазі до універсальних фундаментальних етичних принципів" [2].

Перші Олімпійські ігри сучасності відбулися у Афінах (Греції), як родоначальниці цієї важливою спортивної події, хоча

грошей, щоб повністю забезпечити їх проведення, у країні не було. Пер де Кубертен допомагає вирішити це питання, залучає приватні кошти, які надходять від різних держав. Результатом стало відновлення стародавнього стадіону для змагань, побудований велодром, розміщені тенісні корти. 6 квітня 1896 р. король Греції в присутності 80 тисяч глядачів оголосив Олімпійські ігри сучасності відкритими.

Участь у перших олімпійських іграх сучасності взяли 241 спортсмен з 14 країн [3], змагання відбувалися з наступних видів спорту: легка атлетика, фехтування, теніс, велоспорт, стрілецький спорт, важка атлетика, плавання, боротьба, спортивна гімнастика. Учасники I Олімпійських ігор були з Австралії, Австрії, Болгарії, Великої Британії, Угорщини, Греції, Данії, Італії, США, Франції, Чилі, Швейцарії, Швеції, Німеччини.

Американець Джеймс Конноллі став першим чемпіоном, перемігши у змаганнях з потрійного стрибка. Німецький спортсмен Карл Шуман отримав найбільший успіх, здобувши 4 золоті медалі. На перших Олімпійських іграх учасниками змагань були лише чоловіки. Жінки вперше взяли участь на наступних Олімпійських іграх (Париж, 1900) [1].

Вперше у 1896 р. в програмі Олімпійських ігор був представлений марафонський біг, що викликало особливу зацікавленість. Французький академік Мішель Бреаль запропонував, щоб марафонський біг увійшов до програми Олімпійських ігор. Саме грецький спортсмен став переможцем з марафонському бігу на I Олімпійських іграх сучасності.

Усі медалі були вручені на церемонії нагородження в кінці I Олімпійських Ігор. Через погану погоду церемонія була перенесена на 15 квітня.

Греція отримала великий успіх від проведення Олімпійських ігор, і тому планувала, щоб наступні Олімпіади відбувалися на її території, але Міжнародний олімпійський комітет чітко визначив, що ігри повинні проводитися у різних

країнах, щоб надати даній події максимально міжнародного характеру з залученням різних народів на різних континентах.

Відродження Олімпійських ігор, безперечний внесок П'єра де Кубертена у дане питання, зацікавленість країн дали світу можливість спостерігати кожні чотири роки масштабну подію, де спортсмени зустрічаються, змагаються, прославляють свою державу. А принципи олімпізму, рівноправності, справедливості несуть важливі цінності для мирного життя на всій планеті.

Список використаних джерел та літератури

1. Іщенко О.С. Олімпійські ігри // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. – Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2022, оновл. 2024. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-76528>
2. Олімпійська хартія чинна з 17 липня 2020, опубліковано Міжнародним Олімпійським Комітетом. [Електронний ресурс] / Національний Олімпійський Комітет України. – липень 2020. – 76 с. – Режим доступу: <http://noc-ukr.org/about/officialdocuments/olimpiyska-khartiya>
3. Athens 1896 [Electronic resource] / International Olympic Committee. – Mode of access: <https://olympics.com/en/olympic-games/athens-1896>
4. International Olympic Committee [Electronic resource]. – Mode of access: <https://www.olympics.com/ioc>

Потапов Дмитро Сергійович,
студент 1 курсу ОР "Магістр"
ОП "Літературно-мистецька аналітика
та західноєвропейська мова",
Київський національний університет ім. Тараса Шевченка

ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ КОПІНГ-СТРАТЕГІЙ ШАХІСТІВ

Анотація. У статті проаналізовано вікові особливості використання копінг-стратегій серед шахістів. Розглянуто, як змінюється вибір способів подолання стресових ситуацій у спортивній діяльності залежно від віку спортсмена. Закцентовано увагу на важливості копінг-механізмів у забезпеченні психоемоційної стійкості, саморегуляції та результативності в шаховій грі. У роботі представлено порівняльний аналіз переважних стратегій подолання у двох вікових групах шахістів – до 23 років та після 23 років – із застосуванням психодіагностичних методик. Зроблено висновки про вікову динаміку адаптивності копінгів: із віком зростає схильність до зрілих стратегій подолання, таких як планування та позитивна переоцінка, водночас молодші шахісти частіше демонструють емоційно-орієнтовані способи подолання. Запропоновано рекомендації щодо врахування вікових психологічних особливостей у підготовці спортсменів.

Ключові слова: *адаптація до стресу, стратегія поведінки, психологічні особливості, вікова динаміка, шахи*

Постановка проблеми. У сучасному спорті, зокрема у видах, що вимагають високого рівня концентрації, аналітичного мислення й стресостійкості, таких як шахи, актуалізується потреба в дослідженні індивідуально-психологічних особливостей спортсменів. Здатність ефективно долати стрес є одним із ключових чинників спортивного успіху. Проблема полягає в недостатньому врахуванні вікових аспектів у виборі

копінг-стратегій, що може негативно впливати на адаптацію шахістів до психоемоційного навантаження, а також на їхню стабільність у змагальній діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання вивчення копінг-стратегій, як механізмів адаптації особистості до стресових ситуацій, посідає важливе місце в сучасній психологічній науці. У працях Карамушки Л.М. та Снігур Ю.С. охарактеризовано сутність копінг-стратегій, різні підходи до їх класифікації, а також їхнє значення для психологічного благополуччя особистості та функціонування організацій [3]. Родіна Н.В. у своїй монографії представила системне моделювання копінг-поведінки, що дало змогу розглядати копінг як інтегративний психічний механізм, здатний до розвитку й корекції [7].

Значна увага приділяється також прикладному вивченню копінгу у навчальній діяльності, зокрема у студентської молоді, як у дослідженні Каламаж В.О. та колег, де копінг розглядається як ресурс саморегуляції в умовах академічного навантаження [2]. Робота Діденко О.В. та співавторів висвітлює вікові особливості юнацтва через призму особистісних прагнень і їхнього впливу на життєві перспективи, що опосередковано стосується копінг-поведінки як прояву самодетермінації у складних ситуаціях [1].

Методологічну базу досліджень становлять як класичні опитувальники, зокрема тест Р. Лазаруса [8], так і українськомовні адаптації інструментів, зокрема ТІРІ-UKR, адаптований Кліманською М.Б. та Галецькою І.І., який дозволяє враховувати особливості особистісної структури при аналізі копінгів [4].

У спортивному контексті особливе місце посідають роботи, присвячені психологічній підготовці шахістів. У працях Петрова В.С. розкрито взаємозв'язок між типами особистості та ефективністю шахової гри, з урахуванням гендерно-психологічних особливостей [9]. Методичні основи побудови тренувального процесу у шаховій діяльності подано в матеріалах

Міністерства молоді та спорту України та Федерації шахів, що включають аспекти психічної підготовки юних спортсменів [6].

Таким чином, попри наявність ґрунтовних досліджень у сфері копінг-стратегій та спортивної психології, проблема вивчення вікової динаміки копінгу саме у контексті шахової діяльності залишається недостатньо висвітленою. Це зумовлює актуальність та наукову новизну даного дослідження.

Мета статті полягає у виявленні та порівнянні особливостей застосування копінг-стратегій серед шахістів різних вікових груп, а також формулювання практичних рекомендацій для тренерів і спортивних психологів щодо психологічної підтримки спортсменів.

Список використаних джерел та літератури

1. Діденко О.В., Стуліка О.Б., Грицук О.В. "Особистісні прагнення у юнацькому віці як чинник конструювання життєвих перспектив". 2021. С. 41, 91-92.
2. Каламаж Вікторія Олегівна, Тимощук Єлизавета Анатоліївна, Краснопір Артур Борисович, Дорощук Ганна Русланівна "Копінг-стратегії як механізм саморегуляції у навчальній діяльності студентів", 2023. С. 30-31.
3. Карамушка Л. М., Снігур Ю. С. "Копінг-стратегії: сутність, підходи до класифікації, значення для психологічного здоров'я особистості та організації". С. 24-26.
4. Кліманська Марина Борисівна, Галецька Інна Іванівна "Українська адаптація короткого п'ятифакторного опитувальника особистості ТІРІ (ТІРІ-UKR)". 2019. С. 58-64, 74.
5. Методика "Індикатор копінг-стратегій" / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5288138/page:16/>

6. Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту, Республіканський науково-методичний кабінет, Федерація шахів України "Шахи. Навчальна програма для дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спеціалізованих дитячо-юнацьких шкіл олімпійського резерву, шкіл вищої спортивної майстерності". С.14-15.
7. Наталія Володимирівна Родіна "Психологія копінг-поведінки: системне моделювання". 2013/12/17. с.21-25.
8. Опитувальник "Копінг-стратегії" Р. Лазаруса / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://alexus.com.ua/negativni-emoci%D1%97-tezh-buvayut-riznimi-pro-koping-strategi/%D1%97-i-bezumovnu-lyubov-navit-do-samim-roxmurim-dumkam/#lwptoc13>
9. Петров Владислав Сергійович "Вплив психологічних типів гравців на ефективність шахової гри крізь призму гендерно-психологічних обумовленостей". с. 404-410.
10. Про особливості психологічної підготовки шахіста / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://chess.dp.ua/ob-osobennostyah-psihologicheskoy-podgotovki-shahmatista/>
11. Психологія у шахах – гра розуму та емоцій / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://buki.com.ua/blogs/psixologiiia-u-saxax-gra-rozumu-ta-emocii/>
12. Софія Грабовська "Проблема копіngu в сучасних психологічних дослідженнях". 2010, с. 189.
13. Янків І. Т. , Литвінець А. І. "Особливості навчання гри в шахи", 2019.

Ребрина Андрій Анатолійович,
директор Державної установи Всеукраїнський центр
фізичного здоров'я населення "Спорт для всіх",
старший викладач кафедри фізичного виховання і спорту
Київського національного університету будівництва і
архітектури, доктор філософії

Божок Олександр Анатолійович,
аспірант кафедри педагогіки та освітнього менеджменту
імені Богдана Ступарика педагогічного факультету
ДВНЗ "Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника"

СПОРТ ДЛЯ ВСІХ: ПОГЛЯД У МАЙБУТНЄ. ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ФІЗИЧНОЇ АКТИВНОСТІ

Незважаючи на очевидні переваги фізичної активності, значна частина населення України веде малорухливий спосіб життя. Існує ряд факторів, що сприяють цьому: сидячий спосіб життя, доступність технологій, захоплення соціальними мережами, онлайн-іграми та іншими цифровими розвагами часто витісняє активний відпочинок, недостатня мотивація, відсутність інтересу, низька обізнаність про користь фізичної активності, негативний досвід у минулому – все це може знижувати мотивацію до участі у фізкультурно-оздоровчих заходах [1].

Подолання цих викликів потребує комплексного підходу та впровадження інноваційних стратегій, які б враховували сучасні реалії та потреби населення.

Державна установа Всеукраїнський центр фізичного здоров'я населення "Спорт для всіх" відіграє ключову роль у формуванні здорової нації, сприяючи залученню широких верств

населення до регулярних занять спортом, до участі у фізкультурно-оздоровчих заходах, тощо [4].

Організація активно працює над розробкою та впровадженням інноваційних підходів, спрямованих на підвищення мотивації до фізичної активності та створення сприятливих умов для занять спортом.

Сучасні технології та соціальні тенденції відкривають широкі можливості для популяризації фізичної активності [4].

Мобільні додатки та фітнес-трекери: ці інструменти дозволяють моніторити фізичну активність, ставити цілі, відстежувати прогрес та отримувати мотивацію.

Онлайн-платформи для занять фізичними вправами та віртуальні тренування забезпечують доступність занять в будь-який час та в будь-якому місці, пропонуючи різноманітні програми тренувань для різних рівнів підготовленості.

Ігри та гейміфікація: перетворення фізичної активності на цікаву гру може значно підвищити мотивацію, особливо серед дітей та молоді.

Створення спортивних спільнот та груп за інтересами можуть зробити процес більш приємним та мотивуючим.

Організація фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів флешмобів.

Спеціальні програми, розроблені з урахуванням потреб різних вікових груп, людей з особливими потребами можуть допомогти залучити до рухової активності тих, хто раніше не мав такої можливості.

Інформаційні кампанії про користь фізичної активності. Створення спортивних майданчиків та зон відпочинку, які були б доступними для всіх верств населення, включаючи людей з особливими потребами. Адаптація спортивних клубів для людей з особливими потребами та ветеранів війни.

Державна установа Всеукраїнський центр фізичного здоров'я населення "Спорт для всіх" активно впроваджує інноваційні підходи до популяризації фізичної активності.

Організація реалізує різноманітні проекти та ініціативи, спрямовані на залучення різних груп населення до спорту.

Прикладом успішного впровадження інноваційних підходів є проєкт "Активні парки – локації здорової України", який передбачає створення доступних спортивних майданчиків у різних регіонах України, обладнаних сучасним спортивним інвентарем та адаптованих для різних видів фізичної активності [2, 3].

Інноваційні підходи є ключем до успішної популяризації фізичної активності в сучасному світі. Технології, соціальні ініціативи, освітні підходи та інфраструктурні рішення – все це може бути використано для створення сприятливих умов для занять спортом та підвищення рівня фізичної активності населення.

Державна установа Всеукраїнський центр фізичного здоров'я населення "Спорт для всіх" відіграє важливу роль у цьому процесі, активно впроваджуючи інноваційні підходи та сприяючи формуванню здорової нації.

Список використаних джерел та літератури

1. Коломоєць Г. А., Божок О. А. Мотиваційні засади спортивно-оздоровчої роботи з учнівською молоддю в сучасній Україні: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю "Доступність і неперервність освіти впродовж життя: зарубіжний досвід та національна практика". (Івано-Франківськ, 17 травня). Івано-Франківськ, 2022.
2. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про соціальний проєкт "Активні парки – локації здорової України" від 07.04.2021 № 326 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/326-2021-%D0%BF#Text>
3. Указ Президента України "Активні парки – локації здорової України" від 17 грудня 2020 року № 574/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/5742020-36049>
4. Сайт Державна установа Всеукраїнський центр фізичного здоров'я населення "Спорт для всіх". URL: <https://sportforall.gov.ua/>

Сергієнко Максим Сергійович,
студент ННІ "Інститут державного управління",
ХНУ імені В. Н. Каразіна

СПОРТИВНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ГІБРИДНИХ ВІЙН: АНАЛІЗ РОЛІ ВЕЛИКИХ СПОРТИВНИХ ПОДІЙ У ПОЛІТИЧНИХ МАНІПУЛЯЦІЯХ ТА ВПЛИВ НА МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ В ЕПОХУ ГІБРИДНИХ КОНФЛІКТІВ

У сучасному світі спорт виконує важливі функції не лише у сфері фізичного виховання та дозвілля, а й як потужний засіб реалізації міжнародної політики. Великі спортивні заходи, такі як Олімпійські ігри чи Чемпіонати світу з футболу, все частіше стають платформами для демонстрації національної ідентичності, розвитку культурної дипломатії та зміцнення міжнародного іміджу держав [2]. Однак у контексті сучасних гібридних конфліктів спорт дедалі частіше стає інструментом політичних маніпуляцій, використовується для легітимації агресивних дій і впливу на міжнародні відносини [5].

Концепція "м'якої сили" (soft power), введена Джозефом Наєм, визначає спорт одним із ключових немілітарних інструментів досягнення політичних цілей через привабливості та переконання, а не через примус чи тиск [7]. Водночас спорт може мати й негативне використання, що отримало назву "спортивного відмивання" (sportswashing)—це явище полягає у використанні спортивних подій для відволікання міжнародної громадськості від внутрішніх політичних проблем, порушень прав людини чи агресивної зовнішньої політики [5].

Одним із найбільш яскравих і актуальних прикладів інтеграції спортивної дипломатії в стратегію гібридної війни став Чемпіонат світу з футболу 2018 року в Росії. Попри гостру міжнародну критику за анексію Криму, конфлікт на Донбасі та

санкційну політику з боку західних держав, російській владі вдалося використати турнір для формування позитивного міжнародного іміджу, роблячи акцент на гостинності, безпеці та організаційному рівні заходу [5]. Росія витратила понад 13 млрд доларів на модернізацію інфраструктури, привабила близько 3 млн туристів, що дозволило їй частково нейтралізувати негативний імідж, спричинений агресивною політикою. Водночас проведення цього заходу супроводжувалося численними звинуваченнями у порушенні прав людини, експлуатації праці мігрантів, проявами расизму на трибунах та дискримінації ЛГБТ-спільноти [5].

Паралельно ще з 2014 року низка міжнародних політиків і громадських діячів закликали ФІФА переглянути своє рішення щодо проведення чемпіонату в Росії, проводячи аналогії з відстороненням Югославії від Євро-1992 та Чемпіонату світу 1994 року через агресію на Балканах [5]. Однак президент ФІФА Зепп Блаттер проігнорував ці заклики, дозволивши використати спортивну подію як майданчик російської пропаганди.

Проблема політичної маніпуляції спортивними подіями має численні історичні прецеденти. Яскравим прикладом є Олімпіада 1936 року в Берліні, що стала платформою для пропаганди нацистської Німеччини. Адольф Гітлер використав Ігри для демонстрації нібито переваги арійської раси, проте тріумф афроамериканського спортсмена Джессі Оуенса, який завоював чотири золоті медалі, зруйнував расистські міфи нацистської пропаганди [2]. Цей випадок свідчить про складну природу спортивної дипломатії, яка може використовуватись як у пропагандистських, так і в гуманістичних цілях [6].

Інший приклад – Чемпіонат світу з футболу 1978 року в Аргентині. Військова хунта Аргентини використала подію для відволікання уваги світової громадськості від репресій та масових порушень прав людини, здійснюючи своєрідне "спортивне відмивання". Попри спроби хунти створити

позитивний імідж, міжнародна спільнота засуджувала використання спортивних змагань для легітимізації диктатури [5].

Водночас спортивна дипломатія має значний миротворчий потенціал, що продемонструвала "пінг-понгова дипломатія" 1971 року між США і Китаєм. Неофіційні спортивні контакти між спортсменами двох країн стали першою сходиною до дипломатичного прориву, що завершився візитом президента США Річарда Ніксона до Китаю у 1972 році [2]. Подібним чином у 2011 році відбувся приклад "крикетної дипломатії" між Індією та Пакистаном, коли спортивна подія допомогла тимчасово зменшити напруженість між двома країнами з ядерним потенціалом [2].

Ще один приклад активного використання спортивної дипломатії – Китай, який із 1980-х років активно реалізує стратегію "стадіонної дипломатії" в Африці, будуючи спортивні об'єкти для зміцнення двосторонніх відносин та отримання доступу до ресурсів [2]. Австралія також у 2024 році уклала угоду з Папуа-Новою Гвінеєю про створення спільної команди з регбі, використовуючи спорт для протидії зростаючому впливу Китаю у регіоні [2].

Важливим прикладом є і сучасна спортивна дипломатія України, яка активно застосовується в умовах російсько-української війни. Українські спортсмени стали амбасадорами своєї країни, використовуючи міжнародні спортивні майданчики для привернення уваги світової спільноти до російської агресії та залучення ресурсів для підтримки України [3]. Зокрема, благодійні матчі за участю українських зірок спорту, таких як Андрій Шевченко чи Олександр Зінченко, активно сприяють формуванню позитивного міжнародного іміджу України, підтримці ЗСУ та відновленню зруйнованої інфраструктури [3].

Отже, спортивна дипломатія в умовах гібридних конфліктів є складним, багатовимірним інструментом [9]. Історичні приклади та сучасний досвід свідчать про те, що спорт може бути як потужним засобом зміцнення миру та взаєморозуміння між народами, так і інструментом маніпуляцій

та агресивних зовнішньополітичних дій [2;5]. Тому для мінімізації негативних наслідків важливо підвищити прозорість діяльності міжнародних спортивних організацій, удосконалити процедури обрання країн-господарів великих спортивних подій та залучити громадськість і міжнародні інституції до ретельного моніторингу дотримання прав людини та принципів справедливості у сфері спорту [1;6].

Список використаних джерел та літератури

1. Міжнародний олімпійський комітет. Олімпійська хартія. URL: <https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/General/Olympic-Charter/Olympic-Charter-uk.pdf>
2. Більченко А.Г., Окладна М.Г., Рижкова Ю.А. Спортивна дипломатія як сучасний засіб вирішення міжнародних проблем. URL: <https://pti.org.ua/index.php/ndipzir/article/download/778/693/2172>
3. Коваленко М. Спортивна дипломатія України як протидія російському впливу в умовах російсько-української війни. URL: <https://jts.donnu.edu.ua/article/view/16012/15905>
4. Григор'єв В. Спорт і спортивна дипломатія у часи пандемії Covid-19. URL: <https://jarch.donnu.edu.ua/article/view/12345>
5. Дорош Л., Воят Б. Інструменти гібридного впливу: аналіз та систематизація. URL: <https://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/article/view/6789>
6. Качинська Н.О. Публічна дипломатія як тактика формування привабливого іміджу держави на міжнародній арені. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe/?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILEA=&2_S21STR=Vmdu_ip_2011_2_14
7. Спорт як інструмент м'якої сили: приклад розв'язання російської агресії проти України. URL: <https://mhpi.chnu.edu.ua/article/view/5432>
8. Роль спортивної дипломатії у визнанні новостворених держав. URL: <https://openarchive.nure.ua/handle/123456789/4567>
9. Гібридна війна: сутність, складові та ключові поняття. URL: <https://pubadm.vernadskyjournals.in.ua/article/view/2345>

Сіренко Павло Олександрович,
кандидат наук з фіз. вих. і спорту, дослідник,
Ризький Університет Страдіня, Рига, Латвія

КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОГО СПОРТУ В УКРАЇНІ

Анотація. На підставі відомих складових нами систематизовані основні аспекти розвитку професійного спорту в Україні. Визначений зміст комплексного підходу, який враховує правові, економічні, інфраструктурні, соціальні та інші фактори впливу.

Ключові слова: *професійний спорт, аспекти розвитку.*

Вступ. Розвиток професійного спорту в Україні вимагає комплексного підходу, що включає нормативно-правове вдосконалення, стабільне фінансування та модернізацію інфраструктури [1,3]. Важливими аспектами є підготовка спортсменів через розвинену систему спортивної освіти та підтримка молодих талантів [2]. Державне та приватне партнерство сприяє залученню інвестицій, що забезпечує якісні умови для тренувань і змагань [4]. Інтеграція у міжнародний спортивний простір, запровадження сучасних технологій та прозорість управління є ключовими факторами підвищення конкурентоспроможності українського спорту [5].

Мета дослідження: сформулювати основні аспекти розвитку професійного спорту в Україні.

Зміст. Розвиток професійного спорту в Україні обумовлений низкою ключових аспектів, які впливають на його становлення та функціонування.

1. Нормативно-правове регулювання. Професійний спорт в Україні регулюється законами та підзаконними актами, які визначають правові засади його діяльності. Важливим етапом було прийняття нової редакції Закону України "Про фізичну культуру і спорт" у 2009 році, що заклало основу для реформ у спортивній галузі [1]. Цей закон сприяв розвитку дитячо-юнацького спорту, спорту вищих досягнень та масового спорту.

2. Фінансування та економічні аспекти. Фінансування професійного спорту в Україні здійснюється як за рахунок державного бюджету, так і через залучення приватних інвесторів та спонсорів. Економічні виклики, такі як обмеженість державних ресурсів та необхідність розвитку інфраструктури, вимагають пошуку нових моделей фінансування та партнерства між державою і бізнесом [2].

3. Інфраструктура та матеріально-технічна база. Розвиток сучасної спортивної інфраструктури є необхідною умовою для підготовки спортсменів високого рівня [5]. У період підготовки до чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні було модернізовано та побудовано низку спортивних об'єктів, що отримали високу оцінку від експертів УЄФА.

4. Підготовка та підтримка спортсменів. Система підготовки спортсменів включає дитячо-юнацькі спортивні школи, спеціалізовані навчальні заклади та національні збірні команди [4]. Реформа дитячо-юнацьких спортивних шкіл, розпочата у 2009 році, передбачала акредитацію та фінансову підтримку цих закладів, що сприяло підвищенню якості підготовки молодих спортсменів.

5. Міжнародна співпраця та інтеграція. Українські спортсмени активно беруть участь у міжнародних змаганнях, що сприяє інтеграції України у світове спортивне співтовариство. Участь у таких подіях підвищує престиж країни та стимулює розвиток внутрішньої спортивної інфраструктури.

6. Виклики та перспективи. Серед основних викликів розвитку професійного спорту в Україні можна виділити: фінансові труднощі: недостатнє фінансування та економічна нестабільність можуть обмежувати розвиток спорту; релокація талантів: перехід перспективних спортсменів до інших країн у пошуках кращих умов для розвитку спеціалізованих якостей; корупція та допінг: ці проблеми підривають довіру до спортивних інституцій та вимагають посилення контролю. Для подолання цих викликів актуальною є необхідність вдосконалювати нормативно-правову базу, забезпечувати прозорість фінансування, інвестувати в

інфраструктуру та підтримувати молоді таланти.

Висновки. Лише генералізоване узагальнення факторів покращення фізкультурно-спортивної діяльності дають можливість сформулювати основні аспекти розвитку професійного спорту в Україні з наступними складовими: нормативно-правове регулювання, фінансування та економічні аспекти, інфраструктура та матеріально-технічна база, підготовка та підтримка спортсменів, міжнародна співпраця та інтеграція, виклики та перспективи.

Список використаних джерел та літератури

1. Білявський Д. П. Інноваційні технології в спорті. Харків: ХДАФК, 2019.
2. Вацеба О. М. Менеджмент у спорті. Львів: ЛДУФК, 2017.
3. Сіренко П.О., Жіденс Я. Вплив детермінантів рухової активності на здоров'я індивідууму. Громадське здоров'я в Україні: проблеми та способи їх вирішення "Томілінські читання": матеріали VII наук.-практ. конф. з міжнар. участю (Харків, 30 жовтня 2024 р.) / Ред. кол.: В. В. М'ясоєдов, В. А. Огнєв, К. М. Сокол та ін. Харків, ХНМУ, 2024. 170-172 с.
4. Сіренко П.О. Узагальнення питань проблематики фізичного виховання та спорту та складові профілактичних заходів. Адаптаційні психофізіологічні проблеми фізичної культури і спорту: матеріали міжн. наук.-практичної конф. (Київ-Черкаси, 7–8 грудня 2023 р.) / Національний університет фізичного виховання і спорту України. – Київ, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. – Черкаси, 2023. – 123-125 с.
5. SV Korolins' ka, PA Sirenko. The study of motivational valuable attitude to physical training of students. Pedagogika, psihologia ta mediko-biologicni problemi fizicnogo vihovanna i sportu. 7, 77-79, 2008.

Ставроянні Сергій Сергійович,
кандидат філософських наук,
доцент Київського національного університету
будівництва і архітектури

ШАХИ ТА ЇХ РОЛЬ У ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ: ФІЛОСОФСЬКА РЕФЛЕКСІЯ

Шахи з давніх давен привертають до себе увагу та інтерес багатьох людей в усьому світі. Шахи традиційно вважаються грою мудреців, правителів, філософів; шахами захоплювалися такі відомі королі та імператори, як: Карл Великий, Альфонсо X Мудрий, Тамерлан, Іван IV Грозний, Наполеон, філософи та мислителі: М. Сервантес, Н. Макіавеллі, Ж.-Ж. Руссо, Д. Дідро, К. Маркс та багато інших.

Хоча шахи офіційно вважаються спортом, але вони поєднують також елементи науки та мистецтва. Так, ми можемо захоплюватися красою шахових комбінацій та використовувати наукові методи і моделі для розробки комп'ютерних програм. За шахами давно міцно закріпилося неофіційне звання найбільш інтелектуальної гри, яка розвиває стратегічне мислення, фантазію, логіку. Шахи дуже популярні у всьому світі, багато батьків прагнуть навчити своїх дітей шахам. Також у наш повсякденний побут міцно увійшли шахові терміни – гамбіт, цугцванг, цейтнот, пат, опозиція, які відображають вплив шахів на нашу політичну та побутову сфери. Масштабні дитячі змагання відбуваються у всьому світі, зокрема, в Україні, яка міцно утримує статус однієї з провідних шахових країн світу.

Хочемо звернутися до вельми цікавого питання про навчання шахам у школі. Так, у деяких країнах світу шахи вже увійшли до шкільної програми або близькі до цього; у багатьох

країнах ведуться активні дискусії щодо цього питання. "Навчання шахової гри має бути вихованням здатності самостійно мислити" – стверджував другий чемпіон світу з шахів Е. Ласкер. Рекомендували включити шахи до шкільного навчання ще багато інших шахістів, мислителів, педагогів. Про важливість шахів для виховання дитини та розвитку її розуму писав видатний український радянський педагог В. Сухомлинський: "Без шахів не можна уявити повноцінного виховання розумових здібностей і пам'яті. Гра в шахи має увійти в життя як один з елементів розумової культури".

Значимо, що ідеї щодо впровадження шахів у сферу освіти не є чимось новим. Так, про доцільність запровадження шахів у студентське середовище писав ще англійський філософ кінця XVI – початку XVII століття Томас Коген. А в XIX столітті викладання шахів було включено до навчальних програм військових академій у деяких країнах (Данія, Пруссія, Аргентина). Але повернемося до нинішньої ситуації зі шкільною освітою. У 2012 році Європарламент ухвалив декларацію "Шахи в школі", в якій шахи трактуються як важлива частина системи освіти та перспективна навчальна дисципліна. На даний момент шахи міцно увійшли до шкільних програм у таких країнах: Вірменія, Азербайджан, Туреччина, Іспанія, Польща, Мексика. Дуже активно просуваються програми навчання шахів у школах та багатьох інших країнах, наприклад, у Казахстані. В Україні також активно впроваджується навчання шахів у школах. У багатьох українських школах шахи є обов'язковим предметом, а в інших – факультативним. У деяких випадках при школі діє гурток шахів.

Звернемося до питання про надання шахам статусу обов'язкової дисципліни у школі, фактично, запровадження уроку шахів. І хоча багато тренерів і фахівців вважають цей крок необхідним, хотілося б розглянути всі складнощі та протиріччя цього кроку. Значимо, що ми враховуватимемо не лише теоретичні розробки та приклади, а й свій більш ніж 12-річний

досвід викладання шахів, а також керівництво приватною школою шахів. Отже, які труднощі на нас чекають при впровадженні шахів як обов'язкового уроку:

1. Незважаючи на всі переваги та перспективи шахів, далеко не всім дітям цікаві шахи. За всіх переваг шахів деяким дітям вони будуть менш цікаві, і навчання даватиметься складніше, при помилках і поразках буде зменшуватися мотивація, впевненість у собі;

2. Можлива нестача кваліфікованих педагогів. Якщо для навчання будуть залучатись професійні шахісти, кваліфіковані тренери, може виникати питання про відсутність суто педагогічних навичок та компетенцій. А шкільні педагоги, зазвичай, не мають достатньої профільної (шахової) підготовки;

3. Дуже складно підбрати шаховий матеріал для всіх. Справа в тому, що одні діти вкрай слабо встигатимуть (і відставатимуть від інших, див. вище), інші ж різко випереджатимуть основну групу, таким чином, частина дітей не розуміє нічого, іншим зовсім нудно і легко. При поділі дітей на кілька підгруп ще гостріше стоятиме пункт 2.

4. Шкільна програма не нескінченна, і при включенні шахів доведеться пожертвувати чимось іншим. Досить часто (наприклад, з досвіду інших країн) урок шахів включається замість фізкультури, але фізична культура також є дуже важливим предметом, забезпечує здоров'я дітей. На нашу думку, заняття спортом, фізичною активністю є вкрай важливими та необхідними, і жертвувати ними заради шахів абсолютно не припустимо. Або доведеться відмовитися від іншого предмета, також важливого і корисного.

Хочемо зауважити, що в дискусії про необхідність включення шахів до шкільної програми шахові професіонали більше мають на увазі суто шахові успіхи, спортивну складову. На наш погляд, не ігноруючи такий підхід, перспективнішим з педагогічної точки зору є акцент на використанні потенціалу шахів як засобу, а не мети розвитку дитини. Так, фахівці

зазначають, що шахи розвивають та загартовують характер, розвивають логічне мислення, сприяють прогресу в математиці.

Підкреслимо також, що при розгляді шахів як багатогранного, соціокультурного феномена можна опосередковано зачіпати (при цьому намагаючись зацікавити дітей) низку інших дисциплін:

- Математика та логіка. Найбільш очевидне, але й тут можна не обмежуватися простою констатацією факту зв'язку шахів і математики, а розбирати логічні завдання, використовувати шахи для вивчення спеціальних математичних завдань олімпіадного типу. Наш досвід показує, що у дітей із математичних класів такі завдання викликають особливий інтерес;

- Інформатика та програмування. Розвиток ІТ-технологій та розширення можливостей застосування різних цифрових технологій у шахівниці надає цілу низку очевидних можливостей та перспектив;

- Історія (зокрема, історія військової справи). Повторимося, що шахи спочатку являли собою модель військової справи, і чатуранга (версія "протошахів") була відображенням стародавнього індійського війська (де пішак символізує піхотинця, кінь – кавалерію, слон – бойового слона та тура – колісницю). Після проникнення шахів до Європи, подальшої їх популяризації та подальшої реформи правил гри відбувається переосмислення ролі, сили та назви шахових фігур відповідно до нових військово-політичних реалій. Багато правил шахів можна співвіднести з принципами ведення військової справи (наприклад, не виводити сильні постаті на початку гри);

- Мистецтво. Тут можна говорити про використання шахових мотивів у мистецтві, живописі, літературі. Так, до шахових мотивів у своїй творчості зверталися такі всесвітньо відомі живописці, як Лукас ван Лейден, учні кола Караваджо, Ежен Делакруа, а також письменники: Омар Хайям, Мігель де Унамуно, Стефан Цвейг, Володимир Набоков, Артуро Перес-Реверте та інші.

Таким чином, шахи мають величезний потенціал у розвитку дитини, і впровадження шахів у школі є одним із пріоритетних завдань. Проте механізми цього процесу потребують комплексного підходу. Вважаємо, що запровадження шахів як обов'язкового уроку можливе лише за умови розгляду шахів як соціокультурного феномена та використання всього потенціалу шахів як інструменту розвитку школяра.

Список використаних джерел та літератури

1. Ставряні С.С., Спірідонов М.Ю. Шахи як предмет соціальної та духовної творчості людства: філософська рефлексія С.С. Ставряні, М.Ю. Спірідонов // Просторовий розвиток. Науковий Збірник, випуск №7. Київ, КНУБА, 2024. с. 635-645.
2. Ставряні С.С. Шахматы как социокультурный феномен в процессе развития ребёнка в школьном образовании. С.С. Ставряні // Матеріали XVII Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 2022, 16-17 червня). С. 91-94.

Старкова Олександра Вікторівна,
генеральний секретар проєкту міжнародних спортивних таборів
Olympic Dreams, майстер спорту України міжнародного класу,
заслужений тренер України з дзюдо

СПОРТИВНА ДИПЛОМАТІЯ – ПІДТРИМКА ОЛІМПІЙСЬКОГО РЕЗЕРВУ УКРАЇНИ: ІСТОРИЯ OLYMPIC DREAMS

Яскравим прикладом спортивної дипломатії в дії є проєкт міжнародних спортивних таборів Olympic Dreams. Це ініціатива, спрямована на підтримку юних українських спортсменів у складний для країни час, коли війна зруйнувала спортивну інфраструктуру, позбавила дітей можливості тренуватися у рідних стінах, а іноді й змусила їх покинути свої домівки.

1. Що таке Olympic Dreams?

Проєкт Olympic Dreams [1] було започатковано з ініціативи мецената, який прагнув допомогти молодим українським атлетам знайти безпечне місце для тренувань і розвитку. Реалізацією проєкту займається Благодійний фонд "Майбутнє – дітям", який здійснює підтримку дітей, зокрема тих, хто постраждав від війни.

Мета Olympic Dreams – надати перспективним українським спортсменам можливість тренуватися за кордоном, у безпечних умовах, під керівництвом найкращих тренерів, що допоможе зберегти їхню форму, підготуватися до міжнародних змагань та розвивати спортивний потенціал країни.

2. Спортивна дипломатія як основа проєкту

Спортивна дипломатія відіграє ключову роль у реалізації Olympic Dreams. В умовах війни дипломатія через спорт стає не

лише способом збереження й розвитку спортивного потенціалу, а й важливим засобом міжнародної комунікації.

Наш проєкт працює на кількох рівнях:

Партнерство із закордонними федераціями та клубами.

Ми співпрацюємо з міжнародними спортивними організаціями, національними олімпійськими комітетами, профільними міністерствами країн, які відкривають свої двері для українських дітей. Одним із найяскравіших прикладів є співпраця з Всеяпонською федерацією дзюдо, яка підтримала нашу ініціативу та вже 4 рази приймала українських спортсменів проєкту на навчально-тренувальні збори.

Залучення іноземних тренерів.

Відомі фахівці діляться досвідом, що не лише підвищує рівень підготовки наших спортсменів, а й сприяє налагодженню дружніх зв'язків між країнами.

Популяризація України через спорт.

Наші юні атлети, виступаючи на міжнародній арені, демонструють стійкість, майстерність і силу духу українського народу.

Роль посольств України.

Посольства України у приймаючих країнах відіграють важливу роль у підтримці проєкту, допомагаючи з організаційними питаннями, сприяючи налагодженню контактів із місцевими спортивними спільнотами та сприяючи залученню додаткової підтримки для наших спортсменів. Взаємодія з професійними дипломатами дозволяє Olympic Dreams розширювати можливості для участі українських спортсменів у міжнародних заходах і культурних ініціативах [4], [6].

3. Культурна складова проєкту

Окрім спортивної підготовки, важливою місією Olympic Dreams є збереження та популяризація української культури. Наші спортсмени, перебуваючи за кордоном, несуть у світ

культурний код української нації, розповідаючи про її традиції, історію та незламний дух.

Одним із ключових елементів цієї складової став фільм французьких документалістів "Надії" за участі юної спортсменки Анастасії Чижевської, чемпіонки Кубка Європи з дзюдо, трикратної чемпіонки України, майстра спорту України міжнародного класу. Цей фільм, прем'єра якого відбулась напередодні Олімпіади в Парижі [2], а восени 2024 року – в Ірпені [3], розповів про долю української атлетки у воєнний час, боротьбу за свою мрію та прагнення досягати нових вершин, незважаючи на всі труднощі. Його важливість для міжнародної спільноти важко переоцінити: стрічка допомагає донести правду про Україну, та виклики, з якими українські спортсмени стикаються під час війни.

Також важливим етапом інтеграції спортивної дипломатії та культурної місії став проект Українського Дому VOLIA SPACE у Франції під час літньої Олімпіади. Olympic Dreams долучився до цієї ініціативи, представивши українських спортсменів та їхні історії, які стали символом незламності та національного духу [5]. Завдяки цьому формату ми не лише підтримуємо наших юних атлетів, а й привертаємо увагу до боротьби України за свободу та незалежність.

4. Досягнення Olympic Dreams

За три роки існування проекту було організовано 16 виїзних таборів у 7 країнах світу. У них взяли участь юні спортсмени з 13 олімпійських видів спорту.

Попри виклики війни, за результатами тренувань, юні українські атлети здобувають високі нагороди на міжнародній арені, на честь їх перемог майорить український прапор та звучить Гімн України. За цей час учасники Olympic Dreams вибороли понад 100 медалей на міжнародних змаганнях та понад 1000 медалей на національних турнірах [7].

Проект підтримано Міністерством молоді та спорту України, НОК України Київської області, Федерацією дзюдо України, Олімпійським коледжем імені Івана Піддубного, міськими радами м. Ірпінь, м. Буча та м. Гостомель.

Ми отримали потужну підтримку з боку міжнародної спільноти, що дозволяє нам розширювати географію проєкту. Саме зараз готується новий кемп у 8-й країні проєкту.

5. Виклики та перспективи

Попри успіхи, ми стикаємося з численними викликами:

Пошук фінансування.

Проект потребує стабільної підтримки з боку спонсорів, державних і міжнародних організацій.

Розширення програми.

Ми прагнемо залучити більше видів спорту та розширити можливості для дітей із різних регіонів України.

Збереження спортивної ідентичності.

Важливо, щоб українські спортсмени, навіть тренуючись за кордоном, не втрачали зв'язку з Батьківщиною.

6. Висновки

Olympic Dreams – це не просто можливість для юних спортсменів продовжувати тренування, це внесок у майбутнє українського спорту. Ми віримо, що завдяки спортивній дипломатії, підтримці міжнародної спільноти та незламному духу українських атлетів ми збережемо і примножимо олімпійський резерв України.

Список використаних джерел та літератури

1. Проєкт міжнародних спортивних таборів Olympic Dreams. URL: https://maydit.com.ua/olympic_dreams
2. У Франції презентували фільм про 5 атлетів світу, серед яких учасниця проєкту Olympic Dreams Анастасія Чижевська. URL: <https://maydit.com.ua/tpost/fz600zheb1-u-frants-prezentuvali-film-pro-5-atletv-s>
3. Проєкт Olympic Dreams об'єднує: юні спортсмени та українські олімпійці на прем'єрі фільму "Espoirs" в Ірпені. URL: <https://maydit.com.ua/tpost/asm6ht39d1-prokt-olympic-dreams-obdnu-yun-sportsmen>
4. Olympic Dreams масштабується: в Австрії пройшов кемп з 5 видів спорту для юних атлетів Бучі, Ірпеня та Чернігова. URL: <https://maydit.com.ua/tpost/6y36158o31-olympic-dreams-masshtabutsya-v-avstr-pro>
5. В Парижі в рамках Олімпійських ігор проєкт Olympic Dreams презентував результати своєї діяльності за 2,5 роки. URL: <https://maydit.com.ua/tpost/fixct73o11-v-parizh-v-ramkah-olmpiskih-gor-prokt-ol>
6. Золото Європи після кемпу в Японії. URL: <https://maydit.com.ua/tpost/e2bnlltku1-zoloto-vropi-pslya-kempu-v-yapon>
7. Olympic Dreams на "Сніданку з 1+1": історії чемпіонів, які надихають. URL: <https://maydit.com.ua/tpost/ngr62h5y71-olympic-dreams-na-sndanku-z-11-stor-chem>

Сухобокова Ольга Олегівна,
кандидат історичних наук, доцент кафедри нової та новітньої
історії зарубіжних країн, історичний факультет,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

КАНАДЦІ УКРАЇНСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ В НХЛ

Українська діаспора в Канаді не лише глибоко інтегрована в усі сфери, а й зробила в них значний внесок за свою понад 130-річну історію. Зокрема канадські українці дуже добре зарекомендували себе у хокеї – національній спортивній грі Країни кленового листка. Граючи за різні канадські та американські команди, в ХХ – на початку ХХІ ст. вони здобули чимало відзнак та встановили низку рекордів у Національній хокейній лізі (НХЛ), першій та наймогутнішій професійній світовій хокейній лізі, яка об'єднує 32 клуби США та Канади.

Один лише перелік прізвищ канадських українців – професійних хокеїстів в першій у пошуку статті у Вікіпедії вражає [1]. Причому окремої розповіді гідний кожен із них від найвідоміших зірок, як Вейн Грецкі – найкращий бомбардир за всю історію НХЛ, який встановив 61 рекорд НХЛ та отримав за свої досягнення прізвисько "Великий" [2], чи Террі Савчук – "воротар № 1 світового хокею" і теж рекордсмен НХЛ [3], до менш відомих широкому загалу як, приміром, Нік Грабарук (1943–2011), який провів 378 матчів у НХЛ, включаючи 14 ігор плей-оф Кубка Стенлі, чи Денні Левіцкі (1931–2018), який зіграв у 489 матчах НХЛ, включаючи 28 ігор плей-оф Кубка Стенлі. До слова, за підрахунками дослідника Євгена Количева, українці вигравали Кубок Стенлі щонайменше 57 разів [4].

Не маючи можливості згадати тут кожного з канадських хокеїстів українського походження в НХЛ, зупинимося на кількох знакових постатях, життєвий та кар'єрний шлях яких,

попри неймовірний успіх та унікальні досягнення, є певною мірою типовим для канадських українців у хокеї – дітей українських емігрантів першої та другої хвилі.

У березні – квітні 1952 р. вся Канада та увесь хокейний світ обговорювали найшвидший хет-трик в історії хокею, який здійснив канадський українець *Білл Мосієнко* (2 листопада 1921, Вінніпег – 9 липня 1994, Вінніпег), забивши за 21 секунду 3 шайби і таким чином встановивши рекорд НХЛ, неперевершений досі.

Білл Мосієнко народився у звичайній багатодітній родині українських емігрантів, що мала 14 дітей. Вперше став на ковзани у 10 років, а з 20 грав у складі професійних команд, зокрема у НХЛ відіграв 14 сезонів. Вже під час першого матчу в лізі у складі "Чикаго Блек Гокс" (за цю команду він грав до 1955 р., відтак перейшов у "Вінніпег Ворріорс") 1942 р. Білл так зятято атакував ворота, що забив дві шайби з різницею у 21 секунду. Це було неймовірним досягненням, але через 10 років він його перевершив. 21 березня 1952 р. Мосієнко здійснив диво: коли під час гри його команда поступалася з рахунком 6–2, він за 21 секунду забив у ворота супротивника одразу три шайби, встановивши той самий рекорд НХЛ. До речі, тричі результативну передачу йому зробив хокеїст Гус Боднар, який також мав українське коріння.

У 1965 р. ім'я Білла Мосієнка внесли до Зали хокейної слави Канади (серед 9-ти українців, включених до неї), де крім ключки спортсмена зберігаються й ті самі три легендарні шайби. В 1991 р. у його рідному Вінніпезі одна з найбільших тренувальних арен "Ківатін Арена" була перейменована на "Біл Мосієнко Арена". На його честь тут також названий провулок через дорогу від української православної церкви [5].

Інший відомий канадський хокеїст українського походження *Ерік Нестеренко* (31 жовтня 1933, Флін-Флон, Манітоба, Канада – 6 червня 2022, Гранд_джанкшн, Колорадо, США) мав не менш насичену та звияжну кар'єру в НХЛ, а також два університетські дипломи та прізвисько "Залізні лікті".

Він народився у канадському шахтарському містечку, за назвою якого згодом отримав одне зі своїх прізвищ – Флін-Флон Флеш, тобто Флінфлонський спалах. Інші його прізвизька не менш промовисті – Шаблезубий Нестор, Нальотчик, Залізні лікті (найбільш вживане). Батько зірки НХЛ, Яків Нестеренко, походив із с.Рудня на Чернігівщині, був активним учасником українських національно-визвольних змагань: належав до УСС, брав участь в Другому зимовому поході, а в Канаді очолив управу Ліги визволення України. Саме завдяки батьку, який знав шість мов, Ерік закінчив два університети, що було зовсім нетиповим для канадського хокеїста, а також вирізняло його і серед українців у НХЛ.

У хокей Ерік грав з 11 років, ще підлітком його запросили у "Торонто Мейпл-Ліфс". Але він не досяг там успіху, віддаючи пріоритет навчанню в Мічиганському університеті. У 1956 р. він перейшов до "Чикаго Блек Гокс", з яким і була пов'язана основна частина його хокейної кар'єри. Тут він виявив себе як результативний гравець, хоча паралельно закінчив Торонтський університет, літаючи на матчі ледь не одразу з пар та тренуючись за індивідуальною програмою. До слова, крім магістерського ступеню, Ерік здобув навички водія вантажівки в Арктиці, діджея, біржового маклера, агента туристичного бюро, письменника, викладача та гірськолижного інструктора.

Навчання та різноманітні захоплення не завадили Е. Нестеренку стати одним з найкращих гравців на позиції центрального нападника, утворивши з видатними Боббі Галлом і Стеном Микитою непереможне тріо. В НХЛ він провів понад 1200 матчів, закинув 250 шайб і зробив 324 результативні передачі, виграв Кубок Стенлі в 1961 р. та двічі (1961 і 1965 рр.) грав у матчах "Всіх зірок" НХЛ.

Закінчивши кар'єру як гравець в 1972 р., Ерік Нестеренко був тренером швейцарської "Лозанни", зіграв у голівудському фільмі "Молода кров", долучився до створення книги "Лід" [6].

Попри те, що найкращим воротарем всіх часів НХЛ вважають Террі (Тараса) Савчука, інші канадські українці також дуже вдало грали на цій позиції. Зокрема *Волтер Едвард "Турк" Брода* (15 травня 1914, Брендон, Манітоба – 17 жовтня 1972, Торонто), який усю хокейну кар'єру від 1936 р. провів у складі "Торонто Мейпл-Ліфс" НХЛ, і був одним із тих, хто до 1940 р. вивів цю команду до фіналу Кубка Стенлі.

Успіх у НХЛ Волтера Брода неможливо було спрогнозувати, адже він був доволі незграбним та погано катався на ковзанах в юності, і до того ж все життя боровся із зайвою вагою. Однак завдяки наполегливості, цілеспрямованості та силі волі, він не лише став гравцем однієї з кращих команд Канади, а й був визнаний одним з кращих голкіперів всіх часів, був "Містером Кленовим Листком" протягом 16 сезонів, з яких два роки віддав канадським збройним силам під час Другої світової війни. Разом з командою Торонто він здобув п'ять перемог у чемпіонаті Кубку Стенлі у 1942–1951 рр. Двічі (1941, 1948) виграв приз "Везина Трофі" (Vezina Trophy) як найкращий воротар НХЛ. До того ж, саме він став першим голкіпером, який зміг перетнути позначку у 300 перемог [7].

У 1967 р. Волтер Турк Брода був включений до Зали Слави Хокею, в 1983 р. – до Манітобської спортивної зали слави і музею, а в 1998 році – до списку 100 найкращих гравців НХЛ за версією журналу "Новини хокею" на 60 позиції.

Показовим є приклад одного з кращих бомбардирів НХЛ *Майкла Діна Боссі* (22 січня 1957, Монреаль – 15 квітня 2022, Монреаль) – правого нападника, який є 20-м у "Списку 100 найкращих гравців НХЛ" та 5-м серед правих нападників. Переможець Кубка Канади 1984 та 4-разовий володар Кубка Стенлі.

Майк Боссі – онук українського січового стрільця: його дід Володимир Босий із Лемківщини був стрільцем 5-ї сотні Першого полку Легіону УСС, згодом працював в урядових структурах гетьмана П. Скоропадського, служив в УГА. Онук

став гідним продовженням роду, пов'язавши кар'єру зі збірною Канади і "Нью-Йорк Айлендерс". І хоча через травму йому довелося завершити хокейну кар'єру у 30 років, він встиг встановити низку рекордів та назавжди вписати своє ім'я в канадську та світову історію хокею.

Так, Боссі – перший в НХЛ, кому в 9 чемпіонатах поспіль вдалося забити понад 50 голів, і перший з гравців "Нью-Йорк Айлендерс", хто забив у регулярному чемпіонаті понад 500 голів та набрав понад 1000 очок. Всього за час виступів в НХЛ (753 ігри) йому вдалося закинути 573 шайби і зробити 553 голеві передачі. У складі збірної НХЛ Майк Боссі брав участь у кубку 1979, ставши найкращим бомбардиром турніру. У національній збірній грав на двох Кубках Канади. І звісно, не можна не згадати, що саме Майк – автор вирішального гола у ворота супротивника у півфінальному матчі Канада – СРСР.

У 1988 р. "Новини хокею" визнали Майка Боссі найкращим "чистим нападником" всіх часів і народів. Серед гравців НХЛ, які забили в регулярному чемпіонаті понад 200 голів, він посідає перше місце за середньою результативністю – понад 76% [8].

Це лише кілька прикладів яскравих успіхів канадських українців у НХЛ, проте вони є релевантними щодо українців в НХЛ в цілому. Крім етнічної приналежності, їхніми спільними рисами, що вирізняли їх на льоду та допомагали досягати поставлених цілей були (і є), неймовірні витривалість, працелюбність, наполегливість й навіть затятість, вміння долати біль та перемагати себе заради результату. Власне, це і пояснює їхніх здобутки та рекорди в НХЛ.

Список використаних джерел та літератури

1. Український хокейний слід у Північній Америці [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу: <https://surl.lu/farpra>.
2. Сухобокова О. Великий Вейн Грецькі – найкращий гравець НХЛ з українським корінням // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції "Спорт: історія та сучасність" (28 травня 2021 р.). – К., 2021. – С.83–87.
3. Сухобокова О.О. Савчук Террі [Електронний ресурс] // Енциклопедія Сучасної України / НАН України, НТШ. – К.: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2025. – Режим доступу : <https://esu.com.ua/article-887391>
4. Юкі: герой НХЛ з чернігівським корінням [Електронний ресурс] / Cheline. – 04.12.2020. – Режим доступу: <https://surl.li/fprasn>.
5. Білл Мосієнко [Електронний ресурс] // Diaspora.ua. – 24.03.2024. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/share/p/1Wc6ijq9VL/>
6. Verdi B. Verdict: Former Blackhawk Eric Nesterenko Dies at 88 [Electronic Resource] // Chicago Blackhawks. – 2022. – Mode to Access: <https://surl.li/lvlwat>.
7. Положай К. Українці – найвидатніші зірки заокеанського хокею [Електронний ресурс] // Ukrainian Magazine. – 29.02.2020. – Режим доступу: <http://surl.li/ftfid>
8. Сек А. Босий, антибільшовик. Українець, який вплинув на політику Канади [Електронний ресурс] // Українська правда. – 6.02.2017. – Режим доступу: <https://www.istpravda.com.ua/articles/2017/02/6/149520>

Тартасюк Марія Віталіївна,
студентка НН інституту філології,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Дейнека Михайло Олександрович,
студент факультету міжнародних відносин,
політології та соціології,
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

"ФУТБОЛЬНА ВІЙНА" (1969) В ОЧАХ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Збройний конфлікт між Сальвадором та Гондурасом, що відбувся 14-18 липня 1969 року, увійшов в історію як "Футбольна війна". Цим ми можемо завдячувати тогочасній пресі, що активно висвітлювала протистояння між двома латиноамериканськими державами. Незважаючи на це, війна мала зовсім не спортивний характер, а її наслідком стали глибокі суспільно-політичні зміни в Центральній Америці та декілька сотень загиблих.

Сальвадор, найменша країна Центральної Америки, мав населення майже 3 мільйони в 1969 році. Більша частина країни контролювалася елітою багатих землевласників, залишаючи мало місця для бідних селян. Гондурас у 5 разів більший за Сальвадор і на той час мав лише 2,3 мільйона жителів. Через це протягом більшої частини 20 століття тисячі сальвадорців переїхали до Гондурасу з ідеєю скористатися вільною землею. На момент початку конфлікту в Гондурасі проживало майже 300 тисяч сальвадорців. Але в той же час мігранти викликали велике невдоволення серед селян Гондурасу, які водночас вели боротьбу за землю проти еліти своєї країни. Крім того, виникла прикордонна суперечка в районі, відомому як затока Фонсека, невеликій ділянці води на узбережжі Тихого океану, яку поділяють Гондурас, Сальвадор і Нікарагуа.

Уряд президента Сальвадору намагався впоратися з масовим поверненням мігрантів, великі землевласники тиснули на уряд пропонуючи війну як спосіб вирішення проблеми [1, с. 16]. ЗМІ почали публікувати повідомлення про переслідування сальвадорців, які включали повідомлення про зґвалтування та вбивства [2, с. 9]. І саме серед цього моря напруги були зіграні ці три футбольні матчі. 27 червня, коли футболісти готувалися до вирішального матчу, Сальвадор розірвав дипломатичні відносини з Гондурасом. Наступного дня після матчу інформаційне агентство UPI опублікувало статтю під заголовком: "Сальвадор виграв "футбольну війну" з рахунком 3:2" [3, с. 14]. З цієї сумнозвісної статті почалось використання даного терміну. 14 липня Сальвадор віддав наказ своїм збройним силам вторгнутися в Гондурас. Через три дні наступ сальвадорських військ був зупинений. Організації американських держав вдалося добитися припинення вогню в обох країнах 18 липня після загибелі 3000 осіб, більшість з яких були мирними жителями Гондурасу. Після сильного міжнародного тиску Сальвадор вивів свої війська в серпні.

Ми провели дослідження думок громадськості іспаномовної ойкумени, в тому числі громадян Сальвадору. Рікардо, Сальвадор: "Цей футбольний матч вплинув на початок війни, але не був основною причиною, адже до цього існувала політична напруженість, зокрема через велику кількість переселенців з Сальвадору в Гондурасі".

Альваро, Сальвадор: "Я не думаю, що можна почати війну з цієї причини, можливо, це може бути останньою краплею, що впливає на вже існуючу напруженість між двома різними країнами, але я не думаю, що цієї однієї події буде достатньо для початку війни." Більшість опитаних мексиканців: Дієго, Гресія та Адріан не були обізнані про цей військовий конфлікт, Кассандра висловила думку, що "Правда в тому, що я поняття не мала, але мені здається, що між двома країнами вже була деяка напруга до гри і гра була тільки іскрою, яка підірвала конфлікт".

"Ні, я не знав, що в 1969 році була війна під назвою "футбольна війна". Однак, подивившись на це, я бачу, що, хоча футбольний матч між Сальвадором і Гондурасом зіграв роль у ескалації напруженості, реальні причини були набагато глибшими. Між двома країнами вже були серйозні політичні та соціальні конфлікти, особливо пов'язані з земельними реформами та питаннями міграції. Футбольні матчі діяли як спусковий гачок, але війна в кінцевому рахунку була результатом існуючої напруженості, а не просто спортивного суперництва." – зазначив студент Гішермо з Парагваю.

Протягом десятиліть між двома країнами не було торгівлі, а кордон був закритий. Внутрішні проблеми в Сальвадорі, які призвели до футбольної війни – велика кількість позбавлених власності селян впливатимуть на країну протягом десятиліть після конфлікту. Відтоді напруга між Гондурасом і Сальвадором зберігалася. Прикордонні суперечки між двома країнами тривають донині, незважаючи на те, що Міжнародний суд у Гаазі виніс рішення з цього приводу в 1992 році.

Список використаних джерел та літератури

1. Durham W. H. Scarcity and Survival in Central America: Ecological Origins of the Football War. Stanford: Stanford University Press. 1979
2. Crassweller R., Armstrong R., Shenk J., Arnson C. "El Salvador: The Face of Revolution". 1982.
3. Skidmore T., Smith P. Modern Latin America. New York: Oxford University Press. 2001.

Харламов Михайло Іванович,
професор кафедри соціальних і гуманітарних дисциплін
Національного університету цивільного захисту України,
доктор історичних наук, професор

ДО ПИТАННЯ ПРО ІСТОРІЮ ПОЖЕЖНО- ПРИКЛАДНОГО СПОРТУ В УКРАЇНІ

У середині 1930-х років в СРСР та в Україні з'явився спеціальний спорт для пожежних з метою популяризації справи пожежних та тренування бійців. Даний вид досить специфічного спорту отримав назву – пожежно-прикладний спорт (ППС) [2]. У 1937 році вперше було проведено перші змагання з цього виду спорту. У перших змаганнях взяли участь дванадцять команд з усього союзу радянських соціалістичних республік (СРСР). Були звісно й 3 команди з української республіки. З початку зародження цього спорту в командах не було учасників, що боролися у всіх чи декількох видах змагань пожежно-прикладного спорту. Зазвичай один учасник спеціалізувався на певному виді змагання ППС. Тому до початку Другої світової війни команди, що брали участь у змаганнях налічували близько двадцяти п'яти учасників. До складу входили чоловіки, жінки, що входили до основного та резервного складів [4, с. 328]. Після завершення Другої світової війни кількість учасників в командах скоротилася до дванадцяти.

У всіх областях України при пожежно-рятувальних частинах щорічно відбувалися змагання з цього виду спорту між працівниками Народного комісаріату внутрішніх справ Української соціалістичної радянської республіки (НКВС УСРР) [1], до складу якого у той історичний період входило вогнеборче відомство. З кращих спортсменів в регіонах формувалися обласні збірні з пожежно-прикладного спорту, які вже змагалися на загальнореспубліканських спортивних іграх. З кращих обласних спортсменів згодом формувалася республіканська збірна, що виступала на загальносоюзних змаганнях з ППС [4, с. 329].

У 1945 році вперше було розроблено чіткі правила з пожежно-прикладного спорту. З 1948 року у змаганнях з ППС почали брати участь не тільки члени спортивного товариства "Динамо" (профільного товариства спортсменів НКВС), але й спортсмени товариств "Локомотив" та "ЦСКА". До спортивного екіпірування спортсмена – вогнеборця у 1930-х – 1950-х роках входила: звичайна брезентові "боївка" – спеціальний захисний одяг пожежного, армійська стальна каска, пожежний пояс з карабіном та сокирою, кирзові армійські чоботи, брезентові рукавиці – "краги" [4, с. 329].

Згідно нормативів усе спорядження мало важити вісімнадцять кілограмів, а якщо його вага була меншою то до карманів боївки клали свинцеві бруски. Бойове спортивне спорядження обов'язково одягалось на повсякденний бавовняний солдатський одяг. Суддя змагань з ППС слідкував за наявністю та цілісністю екіпірування, оскільки окремі спортсмени з метою полегшити вагу могли обрізати рукави сорочок та нижню частину штанів. При порушенні даних правил учасники ігор могли бути зняті з проведення змагань [1, с. 53].

До пожежно-прикладного спорту у 1930-х-1950-х роках входили такі види змагань: стометрова полоса з перепонами, підйом по штурмовій драбині у вікно четвертого поверху навчальної вежі, підйом у вікно третього поверху по висувній драбині, пожежна естафета чотири по сто метрів, а також бойове розгортання пожежних рукавів для пожежогасіння. На стометровій полосі до 1955 року спортсмен після старту долав із допомогою "драбини-палки" великий паркан, малий паркан з двома скатками пожежних рукавів, які поєднував між собою та приєднував до пожежного стволу. Потім з пожежним рукавом переповзав по пластунські так звану "мишоловку" завдовжки десять метрів до фінішу. "Мишоловка" являла собою вузьку зварну конструкцію довжиною десять метрів [4, с. 329].

На сучасному етапі розвитку пожежно-прикладного спорту правила дещо змінилися [3]. Але і зараз в Україні регулярно відбуваються змагання рятувальників з пожежно-прикладного

спорту. Цей спорт допомагає популяризувати вогнеборчу справу в Україні, а самих пожежних зробити більш витривалими, загартованими та професійними.

Список використаних джерел та літератури

1. Ключ П.П., Палюх В.Г., Пустомельник В.П. Кузня вогнеборців: Нариси історії Харківського інституту пожежної безпеки. До 70-річчя з дня заснування. Харків. Фоліо. 1998 р. – 272 с.
2. Пожежно-прикладний спорт: загублений чи ні? URL: <https://sportsvit.com.ua/uk/news/pozhezhno-prikladniy-sport-/zagubleniy-chi-ni?srsId=AfmBOoroVIetfme2CvicYzARHr-0UN7B/U05sBdcJij0jbfODj8pO8pmO> (Дата звернення: 22.03.2025 р.)
3. Правила змагань з пожежно-прикладного спорту. URL: http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/789/PZzPPS.pdf (Дата звернення: 22.03.2025 р.)
4. Смирнов Г.В. Історична хроніка пожежної охорони Луганська. Луганськ. Видавництво "Лугань". 1996. 415 с.

Циватий Вячеслав Григорович,
кандидат історичних наук, доцент,
Заслужений працівник освіти України,
доцент кафедри міжнародних організацій та дипломатичної служби,
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
Наукове товариство історії дипломатії та міжнародних відносин

СПОРТИВНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ СУЧАСНОЇ ДИПЛОМАТІЇ: ТЕОРЕТИКО- МЕТОДОЛОГІЧНИЙ І ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТИ

Концепт "Спортивна дипломатія" є важливим елементом сучасної моделі дипломатії провідних держав світу та України. Успішне та ефективне використання цього інструмента дипломатії забезпечує на практиці посилення та просування позитивного іміджу держави в умовах мондіалізованого світоустрою XXI століття.

Спортивна дипломатія в політико-публічному просторі держав світу набуває особливої актуальності в умовах процесів глобалізації та трансформації сучасної системи міжнародних відносин. Спортивна дипломатія має значний вплив на трансформаційні процеси сучасності, зокрема – на протокольну-етикетну практику взаємодії держав, на міжнародно-інституціональне закріплення й просування у світі позитивного іміджу держави [1, с. 212-230; 2, с. 43-47].

Концепт "Спортивна дипломатія" необхідно і доцільно розглядати у двох вимірах: професійно вузькому та суспільно широкому. Наукове обґрунтування і концептуалізація таких соціальних регуляторів сучасного світоустрою, як дипломатія та міжнародні відносини в історичній ретроспективі, сучасності й перспективі – це новий перспективний напрям досліджень у сфері інституціональної історії та сучасних моделей дипломатії та систем міжнародних відносин [2, с. 43-47].

У широкому розумінні спортивна дипломатія – це інструмент публічної дипломатії, силове знаряддя "м'якої сили", зміцнення іміджу держави, презентація та брендинг країни.

У вузькому розумінні терміна – спортивна дипломатія – це використання "спортивних емоцій та уподобань" як інструмента дипломатичного протоколу, адже в дипломатії кожна дія чи подія, їх протокольно-етикетна подача і презентування, використання спорту в якості комунікації політиків і дипломатів, мають велике значення, а спільне спортивне проведення часу допомагає в переговорному процесі, впливає на настрої і на думки.

Ретельно спланована програма спортивного заходу може відіграти ключову роль у політико-дипломатичній діяльності (дипломатичних практиках).

Завжди потрібно використовувати можливість продемонструвати спортивні традиції та здобутки держави, у той же час, виявляючи увагу та повагу до спортивних традицій та індивідуальних спортивних уподобань гостей [3, с. 480-481].

Мета наукової розвідки – проаналізувати особливості спортивної дипломатії як феномена сучасних дипломатичних практик у контексті реалізації концепту "м'яка сила" і удосконаленню моделей дипломатії провідних держав світу, а також визначити регіональні та національні особливості реалізації "м'якої сили" у їх зовнішній політиці.

Актуальність даної теми підтверджується значною кількістю наукових публікацій щодо спортивної дипломатії як інструментарію дипломатії. Оцінюючи стан наукового вивчення позицій і авторських підходів маємо констатувати недостатній рівень поглибленого їх дослідження та порівняльного аналізу.

Перед дослідниками спортивної дипломатії на сьогодні – ще багато невивчених аспектів, а відповідно – і подальше теоретико-методологічне обґрунтування та концептуалізація спортивної дипломатії в дипломатичних системах держав.

Роль спорту як важливого чинника сучасного розвитку міжнародних відносин знайшла відображення в цілому ряді

міжнародних документів. У 1964 році дві авторитетні міжнародні організації ЮНЕСКО і СІЕПСС (Міжнародна Рада фізичного виховання і спорту) спільно прийняли Маніфест про спорт, в якому були підкреслені його важлива соціальна функція в сучасному світі і міжнародне гуманістичне значення [4, с. 480-481].

Спортивна дипломатія та спорт (олімпійський, міжнародний, національний) дозволяють створювати соціальні групи, котрі ігнорують ієрархію грошей або професійного успіху, пройняті духом товариства і братства.

Спортивна дипломатія і спорт розширюють людські та міждержавні відносини і, отже, є міцною основою для добрих відносин між людьми і державами.

Спортивна дипломатія і спорт сприяють міжнародному взаєморозумінню, зміцненню людських відносин, колективного духу у сфері спорту, фізичної культури і дипломатії [5, р. 361-382].

Отже, спортивна дипломатія є невіддільною частиною міждержавного співробітництва. Загальні інтереси та пристрасті до різних видів спорту – це вихід за межі мовних, мовленнєвих і соціокультурних відмінностей – з кінцевим об'єднувчим ефектом індивідуумів.

Спорт – це платформа для інституціоналізації іноземних учасників у національну спортивну культуру та традиції, надаючи їм можливість налагодити інституціональні зв'язки з професіоналами та колегами у сфері спорту. У свою чергу, гості-іноземці дізнаються про національні культури та виклики, з якими стикається суспільство та поціновувачі спорту з інших держав.

Проведений компаративний аналіз в дослідницькому спектрі щодо спортивної дипломатії, надає підстави констатувати наступне. Систематично й найбільш послідовно до проблем спортивної дипломатії звертаються дослідники, політики й дипломати із США і Канади.

Такий політико-дипломатичний інтерес до питань спортивної дипломатії та спорту в цілому в зовнішньополітичній діяльності

США і Канади обумовлюється набутим значним досвідом в практиці застосування інструментів спортивної дипломатії, і зокрема – традиційно великою роллю спорту як в суспільному житті, так і в зовнішньополітичній діяльності цих держав.

США і Канада на сьогодні мають найбагатший досвід використання спорту в зовнішній політиці держав для формування і просування позитивного образу держави в зарубіжному публічному та соціокультурному просторі.

Спортивна дипломатія – це діяльність держав, урядів, спеціальних зовнішньополітичних інституцій (як офіційна, так і неофіційна) по реалізації завдань зовнішньої політики посередництвом підготовки, організації, проведення та участі в міжнародних і національних спортивних заходах за участі спортивних делегацій, команд, спортсменів, тренерів, спортивних інституцій та їх досягнень (державні актори / недержавні актори)

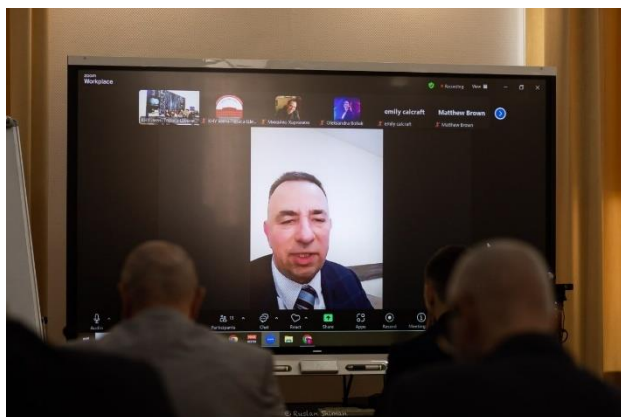
Список використаних джерел та літератури

1. Rofe J.S. Sport and diplomacy: A global diplomacy framework. *Diplomacy & Statecraft*. 2016. 27(2), P. 212–230.
2. Ціватий В.Г. Дипломатичний протокол, церемоніал та етикет міжнародної ввічливості: модель, інструментарій і національні особливості сучасної дипломатії (теоретико-методологічний аспект). *Гуманітарний корпус. Збірник наукових статей з актуальних проблем філософії, культурології, психології, педагогіки та історії* / За ред. С.С. Русакова. Вінниця–Київ: "ТВОРИ", 2022. С. 43–47.
3. Global Diplomacy: An Introduction To Theory And Practice. Thierry Balzacq, Frédéric Charillon Frédéric, Frédéric Ramel, Nicole Snow. Palgrave Macmillan, 2020. 350 p.
4. Modern Diplomacy in Practice. Robert Hutchings, Jeremi Suri. Palgrave Macmillan, 2020. 260 p.
5. Postlethwaite V., Jenkin C., Sherry E. Sport diplomacy: An integrative review. *Sport Management Review*. 2023. 26(3), P. 361–382.

ФОТОЗВІТ / CONFERENCE'S PHOTOS

Фрагмент з виступу Компанця Тараса Анатолійовича, проректора з науково-педагогічної роботи (гуманітарні питання) КНУ ім. Т. Шевченка
Excerpt from the speech of Taras Kompanets, Vice-Rector for Scientific and Pedagogical Work (Humanitarian Affairs) of Taras Shevchenko National University of Kyiv

Виступ Машевського Олега Петровича, завідувача кафедри нової та новітньої історії зарубіжних країн КНУ ім. Т. Шевченка
Speech by Oleh Mashevskiy, Head of the Department of Modern and Contemporary History of Foreign Countries, Taras Shevchenko National University of Kyiv

Пленарне засідання

**Зліва спереду: фахівець з STEM-освіти Вакарін Сергій Ігорович,
аспірант та асистент кафедри нової та новітньої історії зарубіжних країн
КНУ імені Т. Шевченка Кузьменко Едуард Костянтинович**

Plenary session

From left: Author of textbooks and methodological guidelines on STEM education Serhii Vakarin, PhD student and Assistant Professor at the Department of Modern and Contemporary History of Foreign Countries Taras Shevchenko National University of Kyiv Eduard Kuzmenko

Момент виступу Земляної Євгенії,

Голови Спортивного департаменту СП КНУ ім. Т. Г. Шевченка
The moment of Yevheniia Zemlyana's speech, Head of the Sports Department of the Student Parliament of Taras Shevchenko National University of Kyiv

**Зліва: прес-аташе Федерації карате України
Левенштейн Ігор Львович,
заступник голови Федерації боксу України
Ніколайчук Геннадій Геннадійович**
From left: Ihor Levenstein, Press Attaché of the Ukrainian
Karate Federation and Gennadii Nikolaychuk,
Vice President of the Boxing Federation of Ukraine

**Matthew Brown, Professor in Latin American
History, University of Bristol, the UK**

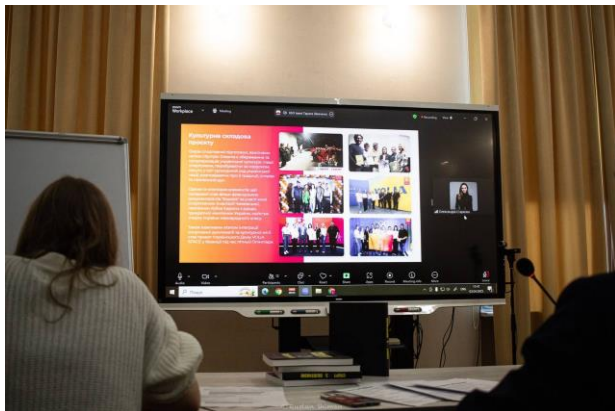
Гості та учасники конференції
Guests and participants of the conference

**Виступ Дорош Анни Володимирівни,
помічника заступника Міністра юстиції України**
Speech by Anna Dorosh,
Assistant to the Deputy Minister of Justice (Ukraine)

**Фрагмент доповіді
Божка Олександра Анатолійовича
про Всеукраїнський центр фізичного здоров'я населення "Спорт для
всіх"**
Speech by Oleksandr Bozhok about
All-Ukrainian Center for Physical Health of the Population "Sport for All"

**Момент виступу Старкової Олександри Вікторівни,
проект Олімпік Дрімс БФ "Майбутнє – дітям"**
The moment of Oleksandra Starkova`s speech, Olympic Dreams Project
Charitable Foundation "Future for Children"

Наукове видання

СПОРТ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

**Матеріали II Міжнародної
науково-практичної конференції**

3 квітня 2025 року

Оригінал-макет виготовлено ВПЦ "Київський університет"

Формат 60x84^{1/16}. Обл.-вид. арк. 7,52. Ум. друк. арк. 11,6. Наклад 100. Зам. № 225-11361.
Гарнітура Times New Roman. Папір офсетний. Друк офсетний.
Підписано до друку 27.05.25

**Видавець і виготовлювач
ВПЦ "Київський університет"**

Б-р Тараса Шевченка, 14, м. Київ, 01601, Україна

☎ (38044) 239 32 22; (38044) 239 31 58; (38044) 239 31 28

e-mail: vpc.knu.ua; vpc_div.chief@univ.net.ua; redaktor@univ.net.ua

http: vpc.knu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1103 від 31.10.02

Соціальні мережі організаторів
Social media of the organizers

